

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 03.12.1997
COM(97) 623 τελικό

**ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΣΤΟΥΣ
ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ, ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ**

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

(υποβληθέν από την Επιτροπή)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ιστορικό της σύγκλισης

Είναι ευρύτερα αποδεκτό το γεγονός ότι στο τεχνολογικό επίπεδο παρατηρείται σύγκλιση. Τούτο σημαίνει ότι η ψηφιακή τεχνολογία παρέχει σήμερα τη δυνατότητα για παραδοσιακές και για νέες υπηρεσίες επικοινωνιών - φωνής, δεδομένων, ήχου ή εικόνας - που παρέχονται μέσω πολλών και διαφορετικών δικτύων.

Από την τρέχουσα δραστηριότητα της αγοράς προκύπτει ότι οι φορείς εκμετάλλευσης από τους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση αντιδρούν στις ευκαιρίες που προσφέρουν τα τεχνολογικά άλματα για τη βελτίωση των παραδοσιακών υπηρεσιών τους και για την επέκτασή τους σε νέες δραστηριότητες. Οι κλάδοι των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των τεχνολογιών των πληροφοριών επιδιώκουν ανάπτυξη τους σε περισσότερα προϊόντα και περισσότερες πλατφόρμες καθώς επίσης και διακλαδική ιδιοκτησιακή συμμετοχή. Μεταξύ των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών περιλαμβάνονται επί παραδείγματι:

- Τραπεζικές συναλλαγές και αγορές κατ'οίκον μέσω του Internet.
- Διαβίβαση φωνής μέσω του Internet.
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, δεδομένα και πρόσβαση στον παγκόσμιο ιστό (WWW) μέσω κινητών τηλεφωνικών δικτύων, καθώς και χρήση ασύρματων ζεύξεων προς κατοικίες και επιχειρήσεις για σύνδεσή τους με τα σταθερά τηλεπικοινωνιακά δίκτυα.
- Υπηρεσίες δεδομένων μέσω ψηφιακών πλατφορμών r/t εκπομπών.
- Υπηρεσίες σε ανοικτή γραμμή που συνδέονται με την τηλεόραση μέσω συστημάτων όπως το Web-TV, καθώς και διανομή μέσω ψηφιακών δορυφόρων και ενσύρματων διαποδιαμορφωτών.
- Εκπομπή στον παγκόσμιο ιστό ειδήσεων, αθλητικών εκδηλώσεων, συναυλιών και λοιπών οπτικοακουστικών υπηρεσιών.

Οι εξελίξεις αυτές συνιστούν συγκεκριμένα παραδείγματα της κοινωνίας των πληροφοριών στην Ευρώπη· εικονογραφούν το δυναμικό που διαθέτει να επηρεάσει τη ζωή κάθε πολίτη· υπογραμμίζουν επίσης μια σημαντική αλλαγή στο εύρος και την ποικιλότητα παραδοσιακών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υπηρεσιών ενημέρωσης.

Τα θέματα, το ενδιαφέρον και οι κίνδυνοι για την Ευρώπη

Οι εξελίξεις αυτές έχουν εκτεταμένο αντίκτυπο. Η σύγκλιση δεν αφορά μόνο την τεχνολογία· πρόκειται για τις υπηρεσίες και για νέους τρόπους επιχειρηματικής δράσης και αλληλεπίδρασης με την κοινωνία. Οι αλλαγές που περιγράφονται στην παρούσα Πράσινη Βίβλο διαθέτουν το δυναμικό για σημαντική βελτίωση της ποιότητας ζωής των ευρωπαϊών πολιτών· βελτιωμένη ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών περιφερειών στο κέντρο της ευρωπαϊκής οικονομίας, αποδοτικότερες και ανταγωνιστικότερες επιχειρήσεις στις παγκόσμιες και εθνικές αγορές.

Η εμφάνιση νέων υπηρεσιών και η ανάπτυξη των υφισταμένων αναμένεται ότι θα διευρύνουν τη συνολική αγορά πληροφοριών, παρέχοντας νέες δυνατότητες στους πολίτες και βασιζόμενες στην πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης, στο καινοτομικό δυναμικό της και τις δημιουργικές φιλοδοξίες της.

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας που έχουν σήμερα οι επικοινωνιακές πλατφόρμες, ιδίως το Internet, αποτελούν το κλειδί για την περαιτέρω ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας. Το γεγονός αυτό θα προσφέρει ευκαιρίες και προκλήσεις, όχι μόνο για την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και για τους γείτονές μας στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη, τη Μεσόγειο, και ευρύτερα, στον

αναπτυσσόμενο κόσμο. Ταυτόχρονα, η χαμηλή δαπάνη παρουσίας στον παγκόσμιο ιστό παρέχει τη δυνατότητα αφενός σε επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους να αποκτήσουν περιφερειακή και παγκόσμια εμβέλεια, και αφετέρου στους καταναλωτές να επωφεληθούν από την ευρύτερη προσφερόμενη επιλογή προϊόντων και υπηρεσιών. Η παγκοσμιοποίηση θα αποτελέσει συνεπώς το θέμα κλειδί για τις μελλοντικές εξελίξεις, καθώς οι αλλαγές στην Ευρώπη θα αντικατοπτρισθούν εξελίξεις σε ολόκληρο τον κόσμο.

Εάν η Ευρώπη μπορέσει να εγκολπωθεί τις αλλαγές αυτές δημιουργώντας περιβάλλον ευνοϊκό και όχι ανασχετικό της διαδικασίας αλλαγής, θα διαθέτουμε έναν ισχυρό κινητήρα για δημιουργία θέσεων εργασίας και ανάπτυξη, για αύξηση της επιλογής των καταναλωτών και προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλότητας. Εάν η Ευρώπη αποτύχει ή καθυστερήσει, υφίστανται πραγματικοί κίνδυνοι ότι οι επιχειρήσεις και οι πολίτες μας θα οδηγηθούν στο περιθώριο της επανάστασης των πληροφοριών, την οποία ενστερνίζονται επιχειρήσεις, χρήστες και κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο.

Οι κυβερνήσεις και οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση του περιβάλλοντος αυτού. Πέραν, ωστόσο, από το κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο αποτελεί το σημείο εστίασης της παρούσας Πράσινης Βίβλου, όπως αναγνωρίστηκε κατά την πρόσφατη σύνοδο κορυφής για την απασχόληση, θα συνεχίσουν να είναι απαραίτητες προσπάθειες για τον εξοπλισμό του ευρωπαϊκού εργασιακού δυναμικού με τις δεξιότητες που απαιτούνται στην κοινωνία των πληροφοριών. Θα πρέπει να δοθεί συνεχιζόμενη υποστήριξη σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Οι κυβερνήσεις, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές καθώς και τα ευρωπαϊκά όργανα θα πρέπει να ασκήσουν ηγετικό ρόλο, λόγω χάρη υιοθετώντας πλήρως τις τεχνολογίες και υπηρεσίες που καθίστανται δυνατές από τη διαδικασία της σύγκλισης.

Η προσαρμογή του κανονιστικού πλαισίου έχει καθοριστική σημασία

Το μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο έχει καθοριστική σημασία. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη αναπτυχθεί ένα περιεκτικό πλαίσιο για τη διαχείριση της μετάβασης στις τηλεπικοινωνίες, από μονοπωλιακό σε πλήρως ανταγωνιστικό καθεστώς, από την 1η Ιανουαρίου 1998. Έχει επίσης θεθεί σε ισχύ ένα πλαίσιο για την υποστήριξη εσωτερικής αγοράς για ρ/τ εκπομπές. Η επίτευξη του σωστού κανονιστικού πλαισίου θα πρέπει να λάβει τη θέση της ανάμεσα στα παραπάνω υφιστάμενα επιτεύγματα. Ταυτόχρονα, η Παρούσα Πράσινη Βίβλος αποτελεί έναν ενδιάμεσο στόχο που θα δώσει τη δυνατότητα στην Κοινότητα να ατενίσει το μέλλον πέρα από την καταληκτική προθεσμία του 1998 και να αξιολογήσει τις επιπτώσεις για τους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση.

Στην παρούσα Πράσινη Βίβλο υποστηρίζεται ότι η ανάπτυξη νέων υπηρεσιών θα μπορούσε να παρεμποδισθεί από την ύπαρξη σειράς φραγμών, συμπεριλαμβανομένων των κανονιστικών, σε διάφορα επίπεδα της αγοράς. Ωστόσο, υφίστανται αποκλίνουσες απόψεις σχετικά με την καταλληλότητα και επάρκεια των υφισταμένων κανονιστικών πλαισίων για την αντιμετώπιση του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος. Σύμφωνα με μία άποψη, η ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών παρεμποδίζεται από αβεβαιότητα στο χώρο των κανονιστικών ρυθμίσεων - το γεγονός ότι οι υφιστάμενοι κανόνες έχουν καθορισθεί για ένα περιβάλλον εθνικής κλίμακας, αναλογικής τεχνολογίας και μονοπωλίου στα μέσα ενημέρωσης, ενώ οι υπηρεσίες διατέμνουν διαρκώς περισσότερο τους διάφορους παραδοσιακούς κλάδους και τα γεωγραφικά σύνορα, καθώς και ότι μπορούν να παρέχονται μέσω διαφορετικών πλατφορμών. Το γεγονός αυτό θέτει σε αμφισβήτηση την αιτιολόγηση στην οποία βασίζονται οι κανονιστικές προσεγγίσεις στους διάφορους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση. Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής υποστηρίζουν ότι η συγκεκριμένη κανονιστική αβεβαιότητα αναστέλλει τις επενδύσεις και θίγει τις προοπτικές για την υλοποίηση της κοινωνίας των πληροφοριών.

Κατά μια διαφορετική άποψη, τα ειδικά χαρακτηριστικά των υφιστάμενων χωριστών κλάδων θα περιορίσουν το εύρος της σύγκλισης των υπηρεσιών. Θα υποστηριζόταν περαιτέρω ότι ο ρόλος της βιομηχανίας των μέσων ενημέρωσης, ως φορέας κοινωνικών, πολιτιστικών και ηθικών αξιών στην κοινωνία μας, είναι ανεξάρτητος από την τεχνολογία που χρησιμοποιείται ώστε να φθάσει στον καταναλωτή. Τούτο συνεπάγεται ότι η κανονιστική ρύθμιση των οικονομικών όρων

και προϋποθέσεων και της παροχής των υπηρεσιών πληροφοριών θα πρέπει να διαχωρισθεί ώστε να εξασφαλιζεται η απόδοση και η ποιότητα.

Τα θέματα αυτά πρέπει να συζητηθούν και να επιλυθούν. Για την εξεύρεση λύσεων θα απαιτηθεί να ληφθεί υπόψη ολόκληρο το φάσμα συμφερόντων στους διάφορους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση. Ταυτόχρονα, το δυναμικό της αλλαγής θα γίνει αντιληπτό κατά διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετικά επίπεδα (π.χ. τεχνολογία, βιομηχανία, υπηρεσίες και αγορές). Ενώ η ψηφιοποίηση σημαίνει ότι η σύγκλιση είναι αρκετά προωθημένη στο επίπεδο της τεχνολογίας, στην παρούσα Πράσινη Βίβλο δεν συνάγεται αυτομάτως ότι η σύγκλιση σε ένα επίπεδο θα οδηγήσει αναπόφευκτα στον ίδιο βαθμό σύγκλισης σε άλλα. Παρομοίως, δεν μπορεί να υποτεθεί ότι η σύγκλιση στις τεχνολογίες, τις βιομηχανίες, τις υπηρεσίες ή/και τις αγορές θα συνεπάγεται και ανάγκη ενιαίου κανονιστικού περιβάλλοντος.

To forum για τη συζήτηση - Η Πράσινη Βίβλος

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος ανταποκρίνεται στην ανάγκη συζήτησης. Έχει σκόπιμα ερωτηματικό χαρακτήρα. Αναλύει θέματα, προσδιορίζει επιλογές και θέτει ερωτήματα για δημόσιο σχολιασμό. Κατά την παρούσα φάση δεν λαμβάνει θέσεις ούτε καταλήγει σε συμπεράσματα.

Στα **κεφάλαια I και II**, η Πράσινη Βίβλος αναλύει το φαινόμενο της σύγκλισης - τα τεχνολογικά τους στηρίγματα, τις τρέχουσες εξελίξεις στην αγορά και τον δυνητικό τους αντίκτυπο στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και των τεχνολογιών των πληροφοριών.

Στο **κεφάλαιο III**, προσδιορίζονται οι υφιστάμενοι και δυνητικοί φραγμοί που ενδέχεται να αναστείλουν τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις εξελίξεις στην αγορά. Ορισμένοι από αυτούς αντικατοπτρίζουν τρέχοντα θέματα, της αγοράς ή της βιομηχανίας, στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση, ενώ άλλοι προκύπτουν από τις ισχύουσες κανονιστικές μεθόδους. Ορισμένα από τα θέματα αυτά έχουν ήδη αντιμετωπισθεί στο πλαίσιο κοινοτικών πρωτοβουλιών (π.χ. σε πεδία διανοητικής ιδιοκτησίας, ιδιοκτησίας μέσω ενημέρωσης, ηλεκτρονικού εμπορίου και ψηφιακών υπογραφών)· τούτο σημειώνεται κατά περίπτωση. Σε άλλες περιπτώσεις οι φραγμοί αυτοί δίνουν αφορμή για εξέταση της ανάγκης για ενδεχόμενη προσαρμογή των ισχυόντων κανονιστικών πλαισίων υπό το φως του φαινομένου της σύγκλισης.

Στο **κεφάλαιο IV** περιλαμβάνεται λεπτομερής εξέταση των θεμάτων που σχετίζονται με υφιστάμενα και δυνητικά μελλοντικά κανονιστικά πλαίσια ή μεθόδους. Τα θέματα αυτά εμπίπτουν σε επτά ευρύτερα πεδία:

- Ορισμοί
- Είσοδος στην αγορά και αδειοδότηση
- Πρόσβαση σε δίκτυα, σε συστήματα υπό όρους πρόσβασης και σε περιεχόμενο
- Πρόσβαση στο φάσμα συχνοτήτων
- Πρότυπα
- Τιμολόγηση
- Επιμέρους συμφέροντα καταναλωτών

Το κεφάλαιο καταλήγει με εξέταση των στόχων δημοσίου συμφέροντος, των επιλογών για πιθανά μελλοντικά κανονιστικά μοντέλα και θέματα που τίθενται σε διεθνές επίπεδο.

Τέλος, στο **κεφάλαιο V**, παρατίθεται σειρά αρχών για τη μελλοντική κανονιστική πολιτική στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση, ενώ προσδιορίζονται πιθανές εναλλακτικές επιλογές για μελλοντικές κανονιστικές μεθόδους, ως βάση για συζήτηση.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η πεντάμηνη χρονική περίοδος για δημόσια διαβούλευση θα επιτρέψει ευρεία συμμετοχή και συζήτηση γύρω από θέματα σημαντικά για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις

και για την περαιτέρω ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών. Τα σχόλια μπορούν να αποσταλούν σε χαρτί ή ηλεκτρονική μορφή, ενώ η συζήτηση θα υποβοηθηθεί με τη δημιουργία ειδικού ηλεκτρονικού χώρου, όπου θα υπάρχει πρόσβαση για ηλεκτρονικά σχόλια.¹ Θα υπάρξουν επίσης δημόσιες ακροάσεις κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης. Βάσει των σχολίων που θα παραλάβει, η Επιτροπή σκοπεύει να συντάξει ανακοίνωση τον Ιούνιο του 1998.

Συμπεράσματα - Η μελλοντική πορεία

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος συνιστά ένα βήμα προς την κατεύθυνση εξασφάλισης των οφελών της σύγκλισης υπέρ της ευρωπαϊκής κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Η ανακοίνωση του Ιουνίου, όπου θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης, θα δώσει τη δυνατότητα να τοποθετηθούν πολιτικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών, με τον καθορισμό σαφών στόχων για τη μελλοντική πολιτική.

Με την παρούσα Πράσινη Βίβλο εγκαινιάζεται μια νέα φάση στην αντιμετώπιση του επικοινωνιακού περιβάλλοντος από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπό την έννοια αυτή συνιστά στοιχείο κλειδί στο συνολικό πλαίσιο που συγκροτείται για τη στήριξη της ανάπτυξης της κοινωνίας των πληροφοριών. Στη σημερινή ισχύ των τηλεπικοινωνιακών πλαισίων (που δρομολογήθηκαν από την Πράσινη Βίβλο - ορόσημο για τις τηλεπικοινωνίες, 1987²) και για τα μέσα ενημέρωσης (που έχουν καθιερωθεί από διάφορες κοινοτικές νομοθετικές πρωτοβουλίες). Η παρούσα Πράσινη Βίβλος βασίζεται στα επιτεύγματα αυτά και παρέχει σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη ευκαιρία σχολιασμού της μελλοντικής μορφής των κανονιστικών ρυθμίσεων, μέσα στο επικοινωνιακό περιβάλλον ύστερα από το 1998, στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση.

Το πρώτο αυτό βήμα αποσκοπεί στη χάραξη του δρόμου για την ανάπτυξη κατάλληλου κανονιστικού περιβάλλοντος που θα διευκολύνει την πλήρη επίτευξη των προσφερόμενων από την κοινωνία των πληροφοριών ευκαιριών, προς το συμφέρον της Ευρώπης και των πολιτών της, στην αυγή του 21ου αιώνα.

¹ Διεύθυνση στον παγκόσμιο ιστό <http://www.ispo.cec.be/convergencep>. Τα γραπτά και τα σχόλια σε ηλεκτρονική μορφή θα διατίθενται σε χαρτί παράλληλα με τη δημοσίευση της ανακοίνωσης σχετικά με τα αποτελέσματα της διαβούλευσης, υπό την επιφύλαξη τυχόν αιτημάτων που θα διατυπωθούν για τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα.

² COM(87) 290 τελικό.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	vii
I. Σύγκλιση - Ορισμοί και εξελίξεις	1
1. Σύγκλιση: προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής	
2. Οι πολλαπλές εφαρμογές της τεχνολογίας	
3. Τρέχουσες εξελίξεις της αγοράς	
4. Περίληψη και ερωτήματα	
II. Ο αντίκτυπος της σύγκλισης στους συναφείς κλάδους	10
1. Το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο	
2. Τάσεις της αγοράς	
3. Η προοπτική των καταναλωτών	
4. Περίληψη και ερωτήματα	
III. Φραγμοί στη σύγκλιση	16
1. Υφιστάμενοι φραγμοί	
2. Δυνητικοί φραγμοί	
3. Ερώτημα	
IV. Συνέπειες για τις κανονιστικές ρυθμίσεις	19
1. Προκλήσεις για τις υφιστάμενες μεθόδους κανονιστικής ρύθμισης	
2. Αντιμετώπιση των εμποδίων - τα κανονιστικά θέματα	
3. Κάλυψη των στόχων δημοσίου συμφέροντος	
4. Εναλλακτικές δυνατότητες για ένα μελλοντικό μοντέλο κανονιστικών ρυθμίσεων	
5. Θέματα διεθνούς επιπέδου	
V. Αρχές και εναλλακτικές επιλογές για το μέλλον	34
1. Αρχές για μελλοντική ρυθμιστική πολιτική στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση	
2. Εναλλακτικές επιλογές για την εξέλιξη στις κανονιστικές ρυθμίσεις	
3. Χρονοδιάγραμμα για μελλοντική δράση	
4. Συμπεράσματα	
Παράρτημα: Υφιστάμενες κανονιστικές ρυθμίσεις	39

Εισαγωγή

Η κοινωνία των πληροφοριών καθίσταται πραγματικότητα. Η ανάπτυξη της τροφοδοτείται από τις ταχείες τεχνολογικές μεταβολές που μετασχηματίζουν τις βιομηχανίες των πληροφοριών. Ο χαρακτήρας και η ταχύτητα του εν λόγω μετασχηματισμού ενδέχεται να θέσει τους αρμόδιους για τη χάραξη πολιτικής ενώπιον νέων προκλήσεων.

Ένας από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες είναι η αυξανόμενη χρήση από διάφορους κλάδους ταυτόσημων τεχνολογιών, ιδίως στις τηλεπικοινωνίες, τα μέσα επικοινωνίας και τις τεχνολογίες των πληροφοριών (ΤΠ). Τα τεκμήρια της σύγκλισης αυτής αυξάνονται κατά τα τελευταία έτη, με την εμφάνιση του Internet και με τις αυξανόμενες δυνατότητες των υφισταμένων δικτύων να επιτελούν υπηρεσίες τόσο στις τηλεπικοινωνίες όσο και στις ρ/τ εκπομπές.

Η σύγκλιση αποτελεί σχετικά πρόσφατο φαινόμενο και υφίσταται ένα φάσμα διαφορετικών απόψεων σχετικά με τις συνέπειές της για την κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα. Παρατηρείται ευρεία συμφωνία ότι οι εξελίξεις στην ψηφιακή ηλεκτρονική και το λογισμικό δημιουργούν το τεχνολογικό δυναμικό για μια νέα προσέγγιση στην παροχή και κατανάλωση υπηρεσιών των πληροφοριών. Δεν παρατηρείται η ίδια συμφωνία ως προς το βαθμό κατά τον οποίο εκτιμάται ότι οι εν λόγω εξελίξεις θα μεταβάλλουν - και σε ποια χρονική κλίμακα - τις υφιστάμενες πρακτικές. Ορισμένες απόψεις εκτιμούν ότι η σύγκλιση θα οδηγήσει στον πλήρη και ταχύ μετασχηματισμό των υφισταμένων υπηρεσιών για τηλεπικοινωνίες, μέσα επικοινωνίας και τεχνολογίες των πληροφοριών, κατά τρόπο που οι μέχρι πρόσφατα διακριτές αυτές ομάδες υπηρεσιών θα αλληλοσυγχωνευθούν, συγχέοντας τις έως τώρα σαφείς διακρίσεις ανάμεσά τους.

Άλλες απόψεις εκτιμούν ότι ο ιδιαίτερος χαρακτήρας των υφισταμένων χωριστών κλάδων θα περιορίσει τα περιθώρια σύγκλισης των υπηρεσιών, καθώς και ότι η βιομηχανία των μέσων επικοινωνίας διαθέτει ρόλο φορέα κοινωνικών, πολιτιστικών και ηθικών αξιών στην κοινωνία μας, ανεξάρτητα από την τεχνολογία στην οποία βασίζεται για να φθάσει στον καταναλωτή. Τούτο σημαίνει ότι η κανονιστική ρύθμιση των οικονομικών όρων και προϋποθέσεων καθώς και των αντίστοιχων που αφορούν το περιεχόμενο των υπηρεσιών πληροφοριών θα πρέπει να διαχωριστεί ώστε να εξασφαλιστεί η απόδοση και η ποιότητα. Σύμφωνα με άλλες απόψεις, εάν τελικά πραγματοποιηθεί η σύγκλιση, θα απαιτηθεί εκτεταμένη χρονική κλίμακα.

Είναι ωστόσο σαφές ότι οι συνέπειες των εν λόγω εξελίξεων δύνανται να είναι εκτεταμένες. Η εμφάνιση νέων υπηρεσιών και οι εξελίξεις των υφισταμένων αναμένεται ότι θα επεκτείνουν το σύνολο της αγοράς πληροφοριών. Το γεγονός αυτό θα προσφέρει νέες ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης. Ταυτόχρονα, το περιβάλλον των νέων επικοινωνιακών υπηρεσιών θα προσφέρει επίσης ευκαιρίες για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ευρωπαϊών πολιτών, με τη διεύρυνση της επιλογής των καταναλωτών, τη διευκόλυνση της πρόσβασης στα οφέλη της κοινωνίας των πληροφοριών και την προαγωγή της πολιτιστικής πολυφωνίας.

Οι εξελίξεις αυτές είναι κατά συνέπεια θετικές για την ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και θα πρέπει να ενθαρρυνθούν. Η πολιτική του δημοσίου θα πρέπει να παράσχει το περιβάλλον υποστήριξης για τη σύγκλιση ώστε να εξασφαλιστεί η έγκαιρη εκμετάλλευση των δυναμικών ευκαιριών.

Αυτό που απαιτείται σήμερα είναι μία συζήτηση, σε εύρος και σε βάθος, του φαινομένου της σύγκλισης και των συνεπειών του, ως συμβολή στη διατύπωση της εν λόγω πολιτικής. Στόχος της παρούσας Πράσινης Βίβλου είναι η έναρξη της συζήτησης αυτής.

Η εν λόγω συζήτηση θα πρέπει να ενταχθεί σε σχέση με άλλες σημαντικές δράσεις της Επιτροπής στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και της τεχνολογίας των πληροφοριών. Η συζήτηση είναι κεντρικής σημασίας, ιδίως όσον αφορά το μελλοντικό τοπίο των επικοινωνιών, έπειτα από την πλήρη ελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υποδομών, την 1η Ιανουαρίου 1998. Η διαδικασία που άρχισε με την Πράσινη Βίβλο θα πρέπει να διασφαλίσει ότι, κατά τη διάρκεια της γενικής ανασκόπησης της αποτελεσματικότητας της δέσμης των κανονιστικών ρυθμίσεων το 1998 για τις τηλεπικοινωνίες (που θα λάβει χώρα κατά τα τέλη του 1999), θα συνεκτιμηθούν πλήρως οι συνέπειες της σύγκλισης των εν λόγω κλάδων. Η ανασκόπηση του ενσύρματου κλάδου, που θα διεξαχθεί υπό το φως της ελευθέρωσης και, ειδικότερα, ως συνέπεια της δέσμευσης που περιλαμβάνεται στην οδηγία για τις ενσύρματες επικοινωνίες³ και της οδηγίας για τον πλήρη ανταγωνισμό (στις τηλεπικοινωνίες)⁴ αποτελεί αντικείμενο χωριστής ανακοίνωσης της Επιτροπής. Με την ανασκόπηση αποσκοπείται η δημιουργία ανοικτής και ανταγωνιστικής διάρθρωσης στην αγορά για την παροχή τηλεπικοινωνιακών και καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων που ενδέχεται να έχει σημαντική

³ Οδηγία 95/51/ΕΚ της Επιτροπής, ΕΕ αριθ. L 256, 26.11.95.

⁴ Οδηγία 96/19/ΕΚ της Επιτροπής, ΕΕ αριθ. L 74, 22.3.96.

επίδραση στις αγορές που αφορά η σύγκλιση. Πρόκειται, ιδιαίτερα, να ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό και να εμποδίσει την εμφάνιση νέων θέσεων ή συνθηκών περιορισμένης διαθεσιμότητας που αντιβαίνουν στον ανταγωνισμό. Ο ζωηρός ανταγωνισμός στα πεδία αυτά θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη καινοτόμων νέων υπηρεσιών από τις οποίες θα επωφεληθούν οι καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ενώ θα παράσχει στην ευρωπαϊκή βιομηχανία και στους παρόχους υπηρεσιών την εμπειρογνωμοσύνη ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν σε παγκόσμιες αγορές.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διασφάλιση ανταγωνιστικής βασικής διάρθρωσης της αγοράς, η έγκαιρη έκδοση της παρούσας Πράσινης Βίβλου απορρέει από το γεγονός ότι οι νέες αγορές ενδέχεται να έχουν ταχεία ανάπτυξη, καθώς και από το γεγονός ότι θα διαθέτουν κατάλυσιαν παγκόσμιο χαρακτήρα. Σε περίπτωση που το εκάστοτε ισχύον κανονιστικό πλαίσιο σε κάθε κράτος μέλος ή και στην Ευρώπη δεν είναι ενδεδειγμένο για την ανάπτυξη των νέων αυτών αγορών, ή και την παρεμποδίζει μάλιστα, είναι πιθανό η Ευρώπη να βρεθεί σε συγκριτικά μειονεκτική θέση έναντι των πλέον ευέλικτων ανταγωνιστών της σε παγκόσμια κλίμακα.

Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να περιορίσει τη συμμετοχή των καταναλωτών μέσω μείωσης των δυνατοτήτων επιλογής και απώλειας της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στις νέες υπηρεσίες, με αρνητικές συνέπειες για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη.

Στην Πράσινη Βίβλο αντιμετωπίζεται ο χαρακτήρας του φαινομένου της σύγκλισης και η ανάλυση εστιάζεται στην παροχή των υπηρεσιών και των σχετικών δικτύων. Το έγγραφο πραγματεύεται στη συνέχεια τις συνέπειες στη μορφή όσο και στο περιεχόμενο των κανονιστικών ρυθμίσεων που ενδεχομένως θα προκύψουν από τη σύγκλιση. Μολονότι η Πράσινη Βίβλος πραγματεύεται ορισμένες πτυχές του κανονιστικού πλαισίου για την παροχή υπηρεσιών, κάθε μελλοντική πρωτοβουλία στον τομέα αυτό πραγματοποιείται με την επιφύλαξη των υφισταμένων συνεχιζόμενων εργασιών στο πλαίσιο της Επιτροπής καθώς και της εφαρμογής της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας.

Η Πράσινη Βίβλος δεν περιέχει οριστικές θέσεις όσον αφορά τις νέες κανονιστικές δομές. Αναγνωρίζεται, βεβαίως, ότι η σύγκλιση ενδέχεται να οδηγήσει σε περιορισμό της κανονιστικής ρύθμισης σε κλάδους των τηλεπικοινωνιών και των μέσων επικοινωνίας, και ότι δεν θα πρέπει να επιφέρει αύξηση της ρύθμισης σε τομείς όπως οι ΤΠ. Στρέφεται περισσότερο στην ανάλυση του φαινομένου της σύγκλισης όπως αυτό εμφανίζεται στην αγορά.

προσδιορίζονται θέματα συναφή με τη ρύθμιση που προκύπτει από τις εν λόγω εξελίξεις και τίθενται ερωτήματα σε σχέση με τα θέματα αυτά.

Καλούνται όλοι οι ενδιαφερόμενοι να συμβάλουν στη συζήτηση απαντώντας στα ερωτήματα αυτά και καταθέτοντας τις απόψεις τους στο θέμα. Η διαβούλευση ορίζεται για χρονική περίοδο πέντε μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας Πράσινης Βίβλου. Στη συνέχεια επιδιώκεται η σύνταξη έκθεσης σχετικά με τα αποτελέσματα της διαβούλευσης, τον Ιούνιο του 1998.

Οι συμβολές μπορούν να αποσταλούν με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τηλεμοιοτυπικά ή ταχυδρομικά (σε 4 αντίγραφα) στην εξής διεύθυνση:

European Commission, DG XIII A4
Attn. Mr. E. Lalor
200 rue de la Loi, BU31 0/62
B-1049 BRUSSELS
Belgium

Αριθ. τηλεομ.: (+32 2) 296 9009

ή/και

European Commission, DG X C1
Attn. Mr. G. Paulger
200 rue de la Loi, L-102 5/25
B-1049 BRUSSELS
Belgium

Αριθ. τηλεομ.: (+32.2) 299 9201

ή/και

Ηλ. ταχ.: convergencegp@cec.be

Κατά το τέλος της διαβούλευσης θα διατίθενται αντίγραφα όλων των συμβολών σε χαρτί, εκτός εάν ζητηθεί η τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα τους. Για την Πράσινη Βίβλο καθώς και για τις συμβολές που παραλαμβάνονται έχει ανοιχθεί ηλεκτρονικός χώρος στον παγκόσμιο ιστό (WWW), στη διεύθυνση:

<http://www.ispo.cec.be/convergencegp>

Κεφάλαιο 1 Σύγκλιση, Ορισμοί και Εξελίξεις

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος συνιστά ένα περαιτέρω βήμα στην πραγμάτωση της κοινωνίας των πληροφοριών στην Ευρώπη. Εξετάζεται μια καίρια δέσμη θεμάτων πολιτικής που αναφέρονται στην ευρύτερη υποδομή των κλάδων των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και της τεχνολογίας των πληροφοριών, που εν συντομία αναφέρονται ως οι "συναφείς" κλάδοι σε μεγάλο μέρος του παρόντος εγγράφου.

Στην Πράσινη Βίβλο δεν εξετάζονται θέματα πολιτικής που σχετίζονται με την ευρύτερη δέσμη υπηρεσιών που απαιτούνται για την πραγματοποίηση της κοινωνίας των πληροφοριών - υπηρεσίες όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο, που περιλαμβάνει φάσμα δραστηριοτήτων οι οποίοι διαθέτουν το δυναμικό επαναστατικών αλλαγών σε διαφορετικούς κλάδους, όπως οι λιανικές πωλήσεις, τα ταξίδια και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Στα θέματα πολιτικής που σχετίζονται με την ευρύτερη αυτή δέσμη υπηρεσιών περιλαμβάνονται και αυτά όπου έχει ήδη προχωρήσει αρκετά η κοινοτική δράση, π.χ., στα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, τα συγγραφικά και συναφή δικαιώματα· η πολυφωνία των μέσων επικοινωνίας, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων· η κρυπτοθέτηση και οι ψηφιακές υπογραφές. Τα παραπάνω αποτελούν μέρος του ευρύτερου πλαισίου που εμφανίζεται με τις νέες υπηρεσίες και δραστηριότητες στην κοινωνία των πληροφοριών. Θεωρείται συνεπώς ότι δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της Πράσινης Βίβλου και αντιμετωπίζονται απλώς εν παρόδω όπου σχετίζονται με τα εξεταζόμενα θέματα.

Η Πράσινη Βίβλος επικεντρώνεται, αντίθετα, στη βασική υποδομή που συμβάλλει στη δημιουργία και τη διανομή των υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών στους πελάτες. Η υποδομή αυτή συγκροτείται από τα συστήματα, δίκτυα και υπηρεσίες που σχετίζονται με τους συναφείς κλάδους. Και στους τρεις κλάδους τα συστήματα αυτά υφίστανται θεμελιώδεις αλλαγές, κατά κύριο λόγο μέσω της εφαρμογής της ψηφιακής τεχνολογίας. Τούτο αναμένεται ότι θα έχει συνέπειες τόσο για την πολιτική όσο και για τις κανονιστικές ρυθμίσεις.

Η Πράσινη Βίβλος επικεντρώνεται στη παροχή των υπηρεσιών αυτών σε ανοιχτή γραμμή/άμεση σύνδεση, και πραγματεύεται π.χ. τις εκδόσεις που δεν βρίσκονται σε άμεση σύνδεση μόνο στο βαθμό που αντιπροσωπεύουν δυνητική αγορά για την επιχειρηματική δραστηριότητα σε ανοιχτή γραμμή.

Η Πράσινη Βίβλος πραγματεύεται ευρύτερες μελλοντικές τάσεις και δεν επιχειρείται ο

προσδιορισμός αγορών για σκοπούς εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου περί ανταγωνισμού. Οι θέσεις που εξετάζονται στο παρόν έγγραφο δεν μπορούν να προκαταλάβουν τις θέσεις που δύναται να λάβει η Επιτροπή κατά την αξιολόγηση τρεχουσών ή μελλοντικών υποθέσεων βάσει των κανόνων περί ανταγωνισμού.

Από τη σκοπιά αυτή, στο κεφάλαιο 1 περιγράφεται το φαινόμενο της σύγκλισης και οι τεχνολογικές εξελίξεις που το στηρίζουν. Προσδιορίζονται επίσης οι τρέχουσες εξελίξεις στην αγορά - καθώς και τρόπος με τον οποίο αντιδρούν σε αυτές προμηθευτές, πάροχοι υπηρεσιών και καταναλωτές - ως ενδείξεις της πιθανής κατεύθυνσης των μελλοντικών αλλαγών.

Όπως συμβαίνει σε κάθε περίπτωση εξέτασης νέων αγορών, οι δραστηριότητες των προμηθευτών και των παρόχων υπηρεσιών αποτελούν την πρώτη ένδειξη για την εξέλιξη των πραγμάτων. Οι αντιδράσεις τους επηρεάζονται από τις αντιδράσεις των καταναλωτών, οι οποίοι πρέπει να αποδεχθούν και να εγκολπωθούν τις νέες υπηρεσίες ώστε οι αγορές να γίνουν πραγματικότητα.

1.1 Σύγκλιση: προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής

Ο επακριβής ορισμός του όρου σύγκλιση διαλανθάνει, κατά κανόνα όμως η σύγκλιση εκφράζεται:

- ως η δυνατότητα διάφορων πλατφορμών δικτύων να φέρουν παρεμφερή κατ'ουσίαν είδη υπηρεσιών,
- ως συνένωση καταναλωτικών συσκευών, όπως το τηλέφωνο, η τηλεόραση και ο προσωπικός υπολογιστής.

Η τελευταία αυτή διατύπωση της σύγκλισης είναι η συχνότερη αναφερόμενη στον μη ειδικευμένο τύπο - είναι εύληπτη από τους καταναλωτές και επιπλέον αντικατοπτρίζει την ευρύτερη πάλη μεταξύ των βιομηχανιών υπολογιστών, τηλεπικοινωνιών και εκπομπών για τον έλεγχο των μελλοντικών αγορών.

Ωστόσο, παρά τη διαδεδομένη αυτή εικόνα, η σύγκλιση των δικτύων έχει σήμερα προχωρήσει πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη σύγκλιση καταναλωτικών συσκευών. Οι τηλεπικοινωνιακοί φορείς εκμετάλλευσης προσφέρουν ήδη, μέσω των δικτύων τους (αν και σε πειραματική βάση) και έχουν καταστεί μείζονες συντελεστές στην παροχή πρόσβασης στο Internet, καθώς επίσης και σε υποδομή κύριας δομής. Οι φορείς ρ/τ εκπομπών παρέχουν ήδη από ετών υπηρεσίες δεδομένων μέσω των δικτύων τους και οι υπηρεσίες αυτές θα αυξηθούν κατά τη διάρκεια των επόμενων 12-18 μηνών με την προοπτική της ψηφιακής

μετάδοσης ραδιοφώνου και τηλεόρασης και με την πρόσθεση της διαλογικής λειτουργίας.

Οι καλωδιακοί φορείς εκμετάλλευσης παρέχουν φάσμα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της φωνητικής τηλεφωνίας σε ορισμένα κράτη μέλη, και αρχίζουν την ανάπτυξη καλωδιακών διαποδιαμορφωτών για την παροχή πρόσβασης στο Internet με υψηλή ταχύτητα, πέραν του συνήθους εμπορικού αντικειμένου τους, της διανομής τηλεοπτικών προγραμμάτων. Εκτός από την παροχή υπηρεσιών στο κοινό, έχει αρχίσει επίσης η ανάπτυξη των τεχνολογιών ήχου και βίντεο σε εταιρικά "διαδίκτυα" ως πρόσθετο μέσο για τη διανομή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο. Οι εφαρμογές αυτές αρχίζουν επίσης να εμφανίζονται σε ηλεκτρονικούς χώρους του παγκόσμιου ιστού, απευθυνόμενες σε μελλοντικούς καταναλωτές⁵.

Η δικτυακή πλατφόρμα και το περιβάλλον καταναλωτή/χρήστη συνιστούν δύο στοιχεία της προσφοράς ή της "αξιακής αλυσίδας" που εκτείνεται από τη δημιουργία περιεχομένου, τη συσκευασία περιεχομένου, την παροχή υπηρεσιών έως και την τελική διανομή στους πελάτες (βλ. σχήμα 1). Η αξιακή αλυσίδα αποτελεί χρήσιμη αναλυτική έννοια για την συμπεριφορά των εταιρειών και αγορών υπό το φως της σύγκλισης.

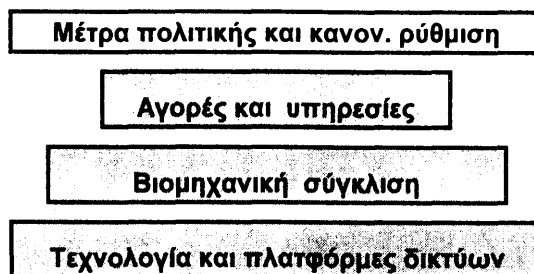
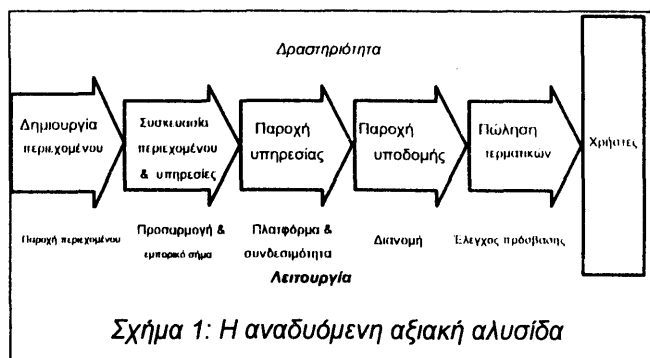
Οι εταιρείες τείνουν σήμερα να λειτουργούν σε ένα ή περισσότερα στοιχεία της αξιακής αλυσίδας. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η μετάβαση προς τη σύγκλιση θα οδηγήσει πολλούς από τους σημερινούς συντελεστές να εξετάσουν την επέκταση των δραστηριοτήτων τους πέρα από τον συνήθη πυρήνα, και υποστηρίζουν ότι η τάση αυτή είναι ήδη ορατή σε ορισμένες πρόσφατες συγχωνεύσεις και εξαγορές (βλ. παρακάτω).

Το δυναμικό αλλαγής, ως αποτέλεσμα του φαινομένου της σύγκλισης, εντοπίζεται σε τρία διαφορετικά επίπεδα (τεχνολογία, βιομηχανία, υπηρεσίες και αγορές) (βλ. σχήμα 2) μολονότι δεν μπορεί να συναχθεί αυτομάτως ότι η σύγκλιση σε ένα επίπεδο θα οδηγήσει αναπόφευκτα στον ίδιο βαθμό σύγκλισης σε άλλα, ούτε ότι η σύγκλιση στις τεχνολογίες, τις βιομηχανίες, τις υπηρεσίες ή τις αγορές θα οδηγήσει υποχρεωτικά σε ανάγκη για ένα ενιαίο κανονιστικό περιβάλλον.

Η τεχνολογική σύγκλιση, παραδείγματα της οποίας σκιαγραφήθηκαν παραπάνω, βασίζεται στην κοινή εφαρμογή ψηφιακών τεχνολογιών σε συστήματα και δίκτυα που συνδέονται με τη διανομή υπηρεσιών. Όπως καταδεικνύεται στο κεφάλαιο 1.2, πραγματοποιείται ήδη τεχνολογική σύγκλιση, ενώ οι συνεχιζόμενες πρόοδοι στην

τεχνολογία θα εδραιώσουν περαιτέρω τη διαδικασία αυτή σε όλη την έκταση των διαφορετικών στοιχείων της αξιακής αλυσίδας.

Πολλοί σχολιαστές εντοπίζουν μια τάση προς την κατεύθυνση της βιομηχανικής σύγκλισης, υπό μορφή συμμαχιών, συγχωνεύσεων και επιχειρηματικών κοινοπραξιών που βασίζεται στην τεχνική και εμπορική τεχνογνωσία των εταιριών με σκοπό την εκμετάλλευση υφισταμένων και νέων αγορών. Οι εν λόγω συμμαχίες, συγχωνεύσεις και κοινοπραξίες θα συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο εξέτασης βάσει των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Πολλές από τις συμμαχίες αυτές έχουν "οριζόντιο" χαρακτήρα, δηλαδή είναι μεταξύ εταιριών που λειτουργούν στο ίδιο σημείο της αξιακής αλυσίδας. Όσες στοχεύουν στην αντιμετώπιση των δυνητικών ευκαιριών που προσφέρονται από τη σύγκλιση των αγορών περιλαμβάνουν εν γένει εταιρείες που δρουν σε διαφορετικά σημεία της αξιακής αλυσίδας, με αποτέλεσμα την αύξηση της καθετοποίησης. Ορισμένες από τις εν λόγω συμμαχίες έχουν αντιμετωπίσει δυσχέρειες από τα πρώτα βήματα, γεγονός που χαρακτηρίζει την αβεβαιότητα των αγορών και των συναφών επιχειρηματικών κινδύνων.

Είναι επίσης δύσκολος ο επακριβής καθορισμός των υπηρεσιών που θα προκύψουν από τη σύγκλιση. Πολλές νέες υπηρεσίες θα προέλθουν από τεχνολογική πρόοδο εντός συγκεκριμένων κλάδων, χωρίς να προκύψουν καθόλου από διακλαδικές δραστηριότητες. Άλλες θα αποτελέσουν άμεσο αποτέλεσμα αμοιβαίας

⁵ Βλέπε *Webcasting and convergence: Policy implications*. ΟΟΣΑ, DSTI/ICCP/TISP(97)6 - προς δημοσίευση το Δεκέμβριο του 1997

γονιμοποίησης μεταξύ κλάδων, λόγω χάρη οι τηλεπικοινωνίες και οι εκπομπές. Όπου πρόκειται για την τελευταία περίπτωση, θα χρησιμοποιείται στο παρόν έγγραφο ο όρος "συγκλίνουσες υπηρεσίες". Όπου είναι ενδεδειγμένη μια γενικότερη χαρακτήρα αναφορά, θα γίνεται απλώς αναφορά στον όρο "νέες υπηρεσίες", χωρίς να εννοείται επακριβής νομικός ορισμός του.

1.2 Οι πολλαπλές εφαρμογές της τεχνολογίας

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος δεν πραγματεύεται κατά κύριο λόγο την τεχνολογία αλλά στρέφεται περισσότερο στα νέα φαινόμενα στις επιχειρήσεις και την αγορά, που καθίστανται δυνατά από τις τεχνολογικές εξελίξεις, και τα οποία μεταβάλλουν τις παραδοσιακές σχέσεις προμηθευτή-καταναλωτή. Η κατανόηση του χαρακτήρα των εξελίξεων αυτών μπορεί να συμβάλει σε βελτιωμένη αντίληψη του δυναμικού αλλαγής.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες υποστηρίζουν τη σύγκλιση

Όπως δηλώθηκε ήδη, η υφιστάμενη τάση είναι η κοινή υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών από τους εκάστοτε κλάδους. Οι ψηφιακές τεχνολογίες καλύπτουν φάσμα επιστημονικών κλάδων που συνδέεται εν γένει με τις βιομηχανίες υπολογιστών και τηλεπικοινωνιών - ψηφιακή μικροηλεκτρονική, λογισμικό και ψηφιακή μετάδοση. Η σημειακή εφαρμογή τους σε καθέναν από τους σχετικούς κλάδους, έχει ήδη καταδείξει την ευρύτερη αποτελεσματικότητα, ευελιξία και οικονομική απόδοσή τους, ενώ έχει αποδειχθεί η θετική συμβολή τους στη δημιουργία δυναμικού και στην προώθηση της καινοτομίας.

Η τεχνολογία των υπολογιστών διαδραματίζει σήμερα κεντρικής σημασίας ρόλο στη δημιουργία και παραγωγή περιεχομένου, τόσο στον κινηματογράφο όσο και στην τηλεόραση. Παρατηρείται εξέλιξη των τρόπων δημιουργίας, διανομής και κατανάλωσης οπτικοακουστικού υλικού. Το περιεχόμενο καθίσταται "κλιμακώσιμο", ώστε να μπορεί να χρησιμοποιείται σε διάφορα περιβάλλοντα και να διανέμεται μέσω διαφορετικών δικτυακών υποδομών. Το βασικό δομοστοιχείο είναι η οικογένεια προτύπων MPEG για την ψηφιακή κρυπτοθέτηση κινούμενης εικόνας.⁶ Αφού κρυπτοθετηθούν στον μορφότυπο αυτό μπορούν οι εικόνες να τροποποιηθούν, να υποστούν επεξεργασία ή να μεταδοθούν με τον ίδιο τρόπο όπως κάθε άλλη ψηφιακή πληροφορία. Τα συστήματα και τα δίκτυα για τον χειρισμό των εν

λόγω πληροφοριών είναι φυσικά ανεξάρτητα από το χαρακτήρα του υλικού πηγής, είτε πρόκειται για εικόνα, ήχο ή κείμενο. Η ψηφιακή κρυπτοθέτηση πηγής καθίσταται έτσι η βάση της τεχνολογικής σύγκλισης.

Η ψηφιακή μετάδοση μπορεί να μεταφέρεται μέσω ραδιοηλεκτρικών δικτύων ή μέσω επίγειας, ενσύρματης ή ασύρματης, υποδομής. Ο σημαντικότερος αντίκτυπος της ψηφιοποίησης, στα ραδιοηλεκτρικά δίκτυα, είναι η άμεση επέκταση της χωρητικότητας, που κατ'ουσίαν ακυρώνει την υφιστάμενη ανεπάρκεια, η οποία περιόριζε την ανάπτυξη του κλάδου εξ αρχής. Η ισχύς επεξεργασίας και το λογισμικό συμβάλλουν όμως και στη γενίκευση συσκευών προς χρήση των καταναλωτών, όπως ο μετατροπέας-αποκωδικοποιητής (set-top box). Η λειτουργικότητα του λογισμικού συμβάλλει στην υπέρβαση των προβλημάτων κύκλου ζωής του προϊόντος που συνδέονται με το υλισμικό, περιορίζοντας την αδράνεια της αγοράς και διευκολύνοντας την καινοτομία. Οι συσκευές αυτές διαθέτουν επίσης μια στάθμη ευφυίας, που επιτρέπει στα ραδιοηλεκτρικά δίκτυα να μιμηθεί τις ικανότητες μεταγωγής που κατά κανόνα συνδέονται με τις τηλεπικοινωνίες. Παραδείγματος χάρη, οι δορυφορικοί φορείς εκμετάλλευσης συνδρομητικής τηλεόρασης μπορούν σήμερα να απευθύνονται σε μεμονωμένους πελάτες μέσω συστημάτων πρόσβασης υπό όρους, που συχνά συνδέονται με το επίγειο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, παρέχοντας μια "υβριδική" διαδρομή επιστροφής για διαλογικές υπηρεσίες.

Δικτυακές τεχνολογίες για σύγκλιση

Με την ευρύτερη διάδοση εναλλακτικών τηλεπικοινωνιακών υποδομών, τα δίκτυα υψηλών ταχυτήτων που βασίζονται σε οπτικές ίνες θα είναι σύντομα σε θέση, σε συνδυασμό με σύγχρονη τεχνολογία εξυπηρετητών, να λειτουργούν αποδοτικά κατά τρόπο ιδεατής εκπομπής.⁷ Οι υψηλοί ρυθμοί μετάδοσης δεδομένων και απόδοσης φάσματος που επιτυγχάνονται μέσω ψηφιακής μετάδοσης διανοίγουν τη δυνατότητα διανομής ηχητικών και βιντεοσημάτων υψηλής ποιότητας μέσω ποικιλίας διαφόρων δικτυακών υποδομών. Οι τεχνολογίες μετάδοσης, όπως το στενοζωνικό ISDN⁸, xDSL⁹ και ATM¹⁰ θα εξασφαλίσουν ότι

⁶ MPEG - Ομάδα εμπειρογνομώνων κινηματογραφικών ταινιών. Η οικογένεια των προτύπων εκτείνεται από το MPEG-1 έως το MPEG-4, όπου το MPEG-2 (τηλεόραση ποιότητας studio και πολλαπλά ακουστικά κανάλια ποιότητας ψηφιακού δίσκου) είναι το πλέον διαδεδομένο.

⁷ Τούτο σημαίνει ότι το ίδιο περιεχόμενο θα διανέμεται σε περισσότερους καταναλωτές, έπειτα όμως από προσωπικό αίτημά τους και όχι κατ'ανάγκη ταυτοχρόνως.

⁸ ISDN - Εντοπιζόμενο Δίκτυο Ψηφιακών Υπηρεσιών. Η στενοζωνική εκδοχή του τυποποιήθηκε κατά την τελευταία 30ετία από οργανισμούς τηλεπικοινωνιών που επιθυμούσαν να ψηφιοποιήσουν το δίκτυο πρόσβασης των πελατών. Η μακρά περίοδος κυοφορίας του προκάλεσε κινδύνους απαρχαίωσής του που περιορίστηκαν από άλλες τεχνολογίες (ιδίως τη συμπίεση δεδομένων) καθώς και την εμφάνιση κατάλληλων εφαρμογών (ιδίως της πρόσβασης στο Internet).

τόσο οι υφιστάμενες όσο και νέες τεχνολογίες θα μπορέσουν να έχουν ρόλο στη μεταφορά των νέων υπηρεσιών. Οι δυνατότητες των υφισταμένων δικτύων βελτιώνονται επίσης από τις τεχνικές συμπίεσης που περιλαμβάνονται στα πρότυπα MPEG, με τις οποίες δίκτυα περιορισμένης χωρητικότητας μετάδοσης να είναι ικανά να μεταφέρουν υπηρεσίες που προηγουμένως ήταν δυνατές μόνο σε περίπλοκες και δαπανηρότερες ευρυζωνικές υποδομές.

Ο ATM παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον ως τεχνολογία μεταφοράς πολυμέσων. Πρόκειται για τεχνολογία κυψελοειδούς αναμετάδοσης υψηλής ταχύτητας που είναι σε θέση να μεταφέρει την τηλεπικοινωνιακή κίνηση διαφόρων χαρακτηριστικών (φωνή, δεδομένα, βίντεο) μέσω του αυτού δικτύου και έχει προσδιοριστεί από την ITU ως βάση για το ευρυζωνικό ISDN, τη γενεά που θα διαδεχθεί το στενοζωνικό αντίστοιχο.

Ο συνεχιζόμενος αυτός ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών τεχνολογιών μπορεί να μεταβάλει τις πιθανότητες επιτυχίας της επιτυχίας της μιας ή της άλλης προσέγγισης, δυσχεραίνοντας την εκ των προτέρων λύση για τις αυριανές αρχιτεκτονικές δικτύων. Πρόκειται ενδεχομένως για σχετικά μικρής σημασίας πρόβλημα, δεδομένου ότι οι σημερινές εφαρμογές και υπηρεσίες καθίστανται διαρκώς περισσότερο ανεξάρτητες από την υφιστάμενη υποδομή που τις φέρει.

Η τεχνολογία του Internet οδηγεί σε ανεξαρτησία από πλατφόρμες

Το σχετικότερο παράδειγμα της ανεξαρτησίας αυτής από πλατφόρμες είναι το πρωτόκολλο του Internet (IP). Το IP εξελίχθηκε ως το εκ των πραγμάτων δικτυακό πρωτόκολλο για το Internet, με δυνατότητα δρομολόγησης και μεταφοράς όλων των στοιχείων μιας πολυμεσικής υπηρεσίας (κείμενο, εικόνα, κινούμενο βίντεο και ήχος). Το IP χρησιμοποιείται επίσης σε προϊόντα του Intranet παρέχοντας υποδομή για πολυμεσικές εφαρμογές στο εσωτερικό μιας εταιρείας ή μιας άλλη κλειστής ομάδας χρηστών.

⁹ xDSL - x-Ψηφιακός Βρόχος Καταναλωτών, όπου το x αναφέρεται στην εκάστοτε τεχνολογία. Πρόκειται για τεχνολογίες που εκμεταλλεύονται το υφιστάμενο καλώδιο χάλκινου ζεύγους των τηλεπικοινωνιακών δικτύων για μετάδοση δεδομένων με υψηλές ταχύτητες. Το ADSL (A σημαίνει ασυμμετρικό) κατά κανόνα σε 1.5Mbps κατάντι και HDSL (H σημαίνει υψηλών ταχυτήτων) σε 6Mbps. Σήμερα εκτοπίζονται από τεχνολογίες με υψηλότερες ταχύτητες.

¹⁰ ATM - Ασύγχρονος Τρόπος Μεταφοράς, τεχνολογία μεταγωγής υψηλής ταχύτητας, που λειτουργεί σε βασικό επίπεδο μεταφοράς. Τούτο έρχεται σε αντίθεση με πρωτόκολλα εφαρμογής υψηλότερου επιπέδου, όπως το IP (Πρωτόκολλο Internet) που ενδεχομένως υπερβαίνει πρωτόκολλα μεταφοράς όπως το ATM.

Το Internet μπορεί βέλτιστα να περιγραφεί ως δίκτυο των δικτύων που είναι διασυνδεδεμένα σε ανοικτή βάση με χρήση IP, που κατά κανόνα μεταδίδονται μέσω ζεύξεων μετάδοσης μισθωμένων από οργανισμούς τηλεπικοινωνιών (ΟΤ). Εξελίχθηκε ταχύτατα κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας από ένα δίκτυο με εν γένει ακαδημαϊκή και κυβερνητική υποστήριξη με χωρητικότητα κύριας γραμμής μεταφοράς 56kbit/s το 1986, που αυξήθηκε το 1993 σε 45 Mbit/s και σε 155Mbit/s το 1996. Η τεράστια αυτή μεταβολή της χωρητικότητας της υποδομής του Internet ανταποκρίθηκε στην αξιοσημείωτη αύξηση του αριθμού των ατόμων που το χρησιμοποιούν καθώς και την αύξηση του φάσματος εφαρμογών και εργαλείων λογισμικού που έχουν αναπτυχθεί για αυτό.

Η ανοικτή και ευρύτερης πρόσβασης προσέγγιση σε πρότυπα για το Internet διευκόλυνε τις εταιρείες να το εκμεταλλευθούν και να στηριχθούν στις προόδους άλλων στο χώρο της βιομηχανίας. Πολλοί, λόγω χάρη, θα υποστήριζαν ότι η ταχεία ανάπτυξη των δυνατοτήτων του παγκόσμιου ιστού (WWW) βελτιώθηκε από την ανοικτή προσέγγιση στην ανάπτυξη διαφυλλιστών περιόδευσης εκ μέρους φορέων όπως οι Netscape, Microsoft και Sun. Το Internet θα βελτιωθεί περαιτέρω ως όχημα για μεταφορά πολυμέσων με την ανάπτυξη διαφόρων βελτιωμένων ή νέων πρωτοκόλλων, τα οποία οι πάροχοι υπηρεσιών Internet αναμένουν να θέσουν σε λειτουργία κατά τα επόμενα τρία έτη.

Η σύντομη αυτή ανασκόπηση των εξεχουσών τεχνολογικών εξελίξεων δεν επιδιώκει να εξαντλήσει το θέμα, αλλά απλώς να εικονογραφήσει το ρόλο της τεχνολογίας ως κινητήριας δύναμης αλλαγής. Η τεχνολογία αναπτύσσεται συνεχώς η εφαρμογή της σε καινοτόμες υπηρεσίες και η είσοδος των υπηρεσιών αυτών στην αγορά προδικάζουν ακόμα εντυπωσιακότερες αλλαγές κατά το μέλλον.

1.3 Τρέχουσες εξελίξεις της αγοράς

Σημαντικές αλλαγές είναι επί του παρόντος σε εξέλιξη, με την εφαρμογή νέας τεχνολογίας σε επιμέρους κλάδους που εξετάζονται παρακάτω. Οι αλλαγές αυτές δεν αποτελούν αφ'εαυτές τεκμήριο σύγκλισης, αλλά όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο κοινός χαρακτήρας της εφαρμοζόμενης τεχνολογίας θα μπορούσε να παράσχει τη βάση για την ανάπτυξη της σύγκλισης.

Οι υπηρεσίες ψηφιακής τηλεόρασης και ψηφιακής εκπομπής ήχου μεταβάλλουν το σημερινό οπτικοακουστικό πεδίο

Κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1990 κατέστη προφανές ότι η ψηφιακή τεχνολογία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά και αποδοτικά για τη διανομή τηλεοπτικού και

ηχητικού σήματος. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίαζε η δυνατότητα διανομής πολύ περισσότερων καναλιών μέσω της ίδιας υποδομής (καλωδιακή τηλεόραση, δορυφορικοί αναμεταδότες, επίγειο φάσμα) κάνοντας χρήση ψηφιακής συμπίεσης και όχι της υφιστάμενης αναλογικής μετάδοσης.

Στο πεδίο της τηλεόρασης, στηριζόμενη στο έργο για τις ψηφιακές βιντεοεκπομπές (DVB)¹¹, και με βάση το κανονιστικό πλαίσιο που παρέχει η οδηγία για την τηλεόραση χωρίς σύνορα, η οδηγία για τα τηλεοπτικά πρότυπα και άλλα μέτρα¹², οι ψηφιακές τηλεοπτικές υπηρεσίες άρχισαν πρόσφατα να μεταδίδονται στην Ευρώπη. Χρήση της τεχνολογίας DVB και ευρωπαϊκών προτύπων κάνουν και άλλες χώρες στον κόσμο. Οι πρώτες εμπορικές υπηρεσίες άρχισαν στη Γαλλία τον Απρίλιο του 1996. Ακολούθησαν σύντομα και άλλες ψηφιακές υπηρεσίες και κατά τη σύνταξη του παρόντος υφίστανται περισσότερο από 200 ψηφιακά τηλεοπτικά κανάλια στη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ισπανία, την Ιταλία, τις χώρες της Μπενελούξ και της Βόρειας Ευρώπης. Εκτιμάται ότι στην Ευρώπη λειτουργούν ψηφιακοί δέκτες τάξεως μεγέθους 1 εκατομμυρίου - αριθμοί που θα μπορούσαν να διπλασιαστούν ως τα τέλη του 1998.

Μολονότι είναι ακόμα η αρχή της ανάπτυξης της αγοράς αυτής, με τον οικονομικά αποδοτική μείωση των εμποδίων στη χωρητικότητα χάρις στην ψηφιακή συμπίεση, εμφανίζεται σειρά από ενδιαφέροντα φαινόμενα - που είτε είναι νέα για την τηλεόραση είτε αποτελούν σημαντικές εξελίξεις υφιστάμενων πρακτικών:

Δέσμες προγραμμάτων και θεματικά κανάλια - Οι τηλεοπτικοί οργανισμοί προωθούν εμπορικά τις ψηφιακές τους υπηρεσίες υπό μορφή "ανθοδέσμης" καναλιών. Στη δέσμη καναλιών περιλαμβάνονται τηλεοπτικά κανάλια "γενικού ενδιαφέροντος" με θεματικά κανάλια που επικεντρώνονται σε ειδήσεις, αθλητισμό, κινηματογραφικές ταινίες κλπ., παρέχοντας στους θεατές ευρύτερη επιλογή και κάλυψη περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος. Τα θεματικά

κανάλια, που υπήρχαν ήδη στην εποχή της αναλογικής τηλεόρασης, αυξάνονται σε αριθμό και επιδιώκουν να επιτύχουν υψηλότερα επίπεδα εξειδίκευσης της αγοράς χάρη στην ψηφιακή τεχνολογία. Τα κανάλια αυτά θα επιδιώξουν να εξασφαλίσουν ευρύτερο κοινό για την οικονομική τους βιωσιμότητα και η λειτουργία τους σε πανευρωπαϊκή κλίμακα θα μπορούσε να αποτελέσει σχετική εξασφάλιση.

- **Οιονεί βίντεο κατ'Αίτηση** - Η διαθεσιμότητα σημαντικής χωρητικότητας μετάδοσης σε εύλογες τιμές θα καταστήσει σύντομα δυνατές και τις υπηρεσίες "οιονεί βίντεο κατ'Αίτηση" (NVOD).

Παράδειγμα: σε 60 δορυφορικά κανάλια, να εκπέμπονται ταυτόχρονα 10 ταινίες των 90 λεπτών, όπου καθεμία θα αρχίζει ανά 15 λεπτά.

- **Χρέωση ανά θέαμα** - Κατά ανάλογο τρόπο είναι δυνατή η εμπορία συγκεκριμένων γεγονότων ή κινηματογραφικών προβολών σε ατομική συνδρομητική βάση. Οι υπηρεσίες αυτές χρέωσης ανά θέαμα παρέχονται στο ΗΒ σε αναλογικά κανάλια (για αγώνες πυγμαχίας) και στην Ισπανία σε ψηφιακή μορφή (για αγώνες του ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος). Η μεγαλύτερη χωρητικότητα της ψηφιακής τηλεόρασης παρέχει τη δυνατότητα σύγχρονης προβολής πολλών ανάλογων θεμάτων (προφανέστερο παράδειγμα οι αγώνες ενός ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος), παρέχοντας στους θεατές την επιλογή ενός συγκεκριμένου, με χρέωση ανά θέαμα.

Τα φαινόμενα αυτά που συνιστούν σημαντική εξέλιξη από τις κλασικές εκπομπές βάσει προγράμματος, διαθέτουν δυναμικό για τη βελτίωση της επιλογής των καταναλωτών. Επιπλέον, και καθώς το "ψηφιακό κανάλι" είναι εγγενώς περισσότερο ευέλικτο από το αναλογικό, μπορεί να προσφέρει και άλλες υπηρεσίες υπό μορφή δεδομένων, γραφημάτων, κινούμενης εικόνας ή συνδυασμού των. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι κοινά στην ψηφιακή τηλεόραση και στις ψηφιακές εκπομπές ήχου, προσφέροντας στους ακροατές ήχο που προσεγγίζει την ποιότητα του σύμπυκνου δίσκου. Στις "πολυμεσικές εκπομπές δεδομένων", προσφέρεται ήδη η μεταφόρτωση προγραμμάτων υπολογιστών, συμπεριλαμβανομένων βιντεοπαιχνιδιών, αρχείων δεδομένων και άμεσης πρόσβασης στο Internet από την τηλεοπτική συσκευή ή τον δικτυωμένο υπολογιστή.

¹¹ Οι DVB αποτελεί φορέα που συμπεριλαμβάνει περισσότερους από 200 οργανισμούς από 30 χώρες στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο: ραδιοηλεκτρονικοί φορείς (δημόσιοι και ιδιωτικοί), κατασκευαστές (καταναλωτικού και επαγγελματικού εξοπλισμού), φορείς εκμετάλλευσης (δορυφορικών, καλωδιακών και επίγειων δικτύων) καθώς και ρυθμιστικές αρχές. Έχει ορισθεί πλήρης δέσμη προδιαγραφών για ψηφιακές τηλεοπτικές εκπομπές, συμπεριλαμβανοντας συστήματα καλωδιακής, δορυφορικής, επίγειας και μικροκυματικής ραδιοδιανομής. Οι προδιαγραφές αυτές έχουν μετατραπεί σε πρότυπα του ETSI.

¹² Η οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα του 1989 (89/552/ΕΟΚ) αναθεωρήθηκε και ενημερώθηκε πρόσφατα ως οδηγία 97/36/ΕΚ. Η οδηγία για τα τηλεοπτικά πρότυπα (95/47/ΕΚ) εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 1995.

Παράδειγμα: Η εταιρεία Hughes Olivetti Telecom π.χ. δρομολόγησε το 1996 τη δορυφορική υπηρεσία πρόσβασης στο Internet DirecPC με την οποία συνδέονται με το Internet περίπου 2000 ψηφιακοί χώροι στην Ευρώπη, σε ταχύτητες έως και υπερεικοσαπλάσιες από αυτές των συμβατικών διαποδιαμορφωτών.

Η ψηφιακή ραδιοφωνία προσφέρει συναρπαστικές δυνατότητες για το συνδυασμό ραδιοφώνου και εικόνων, ή συνδέσεων με το Internet όπου γίνεται εμπορική προβολή σύμπυκνων δίσκων ή για εκπεμπόμενα θεάματα¹³. Φορείς όπως το CNN και το BBC αρχίζουν να διαθέτουν τμήματα των εκπομπών τους μέσω του Internet, επεκτείνοντας τη συνήθη γεωγραφική τους εμβέλεια, ενώ εμφανίζεται μία νέα γενιά εκπομπών στον παγκόσμιο ιστό που εκπέμπουν εκδηλώσεις σε απευθείας σύνδεση, όπως η κάλυψη αθλητικών συναντήσεων, συναυλίες, εκδηλώσεις μείζονος σημασίας κλπ.

Παράδειγμα: Η κάλυψη των πρόσφατων εκλογών στην Ιρλανδία προσφέρθηκε στους Ιρλανδούς πολίτες παγκοσμίως μέσω ηλεκτρονικού χώρου στον παγκόσμιο ιστό (www.itv.com)

Μεταξύ άλλων καινοτομιών στο πεδίο των εκπομπών περιλαμβάνεται η τηλεόραση ευρείας οθόνης που χρησιμοποιεί το σχήμα 16:9, η τεχνική δυνατότητα για εικόνες υψηλότερης ακρίβειας.

Η ελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών διευρύνει την επιλογή και μειώνει τις τιμές

Σε λιγότερο από δέκα έτη ο ευρωπαϊκός κλάδος των επικοινωνιών υπέστη ριζικό μετασχηματισμό, από τα άκαμπτα και αναποτελεσματικά μονοπώλια σε ένα οικονομικό τομέα όπου υφίσταται πλήρης και ζηρός ανταγωνισμός, με ολοκληρωτική ελευθέρωση των υπηρεσιών και της υποδομής στα περισσότερα κράτη μέλη που αναμένεται να συμβεί από τον Ιανουάριο του 1998. Ο μετασχηματισμός αυτός οφείλεται εν μέρει σε μία προηγούμενη φάση της σύγκλισης, τη σύγκλιση μεταξύ τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής - πριν από μία δεκαετία. Η τεχνολογική σύγκλιση συνέβαλε ταχέως στη σύγκλιση των αγορών και στις υπηρεσίες "προστιθέμενης αξίας" - καινοτόμες υπηρεσίες που εμπνέονται και από τους δύο τομείς και που παρέχουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επεκτείνουν τη δύναμη της πληροφορικής πέρα από τα άμεσα γεωγραφικά τους σύνορα.

Η κανονιστική παράδοση του τομέα των τηλεπικοινωνιών έρχεται σε οξεία αντίθεση με το περιβάλλον ελεύθερης αγοράς όπου αναπτύχθηκε η βιομηχανία των υπολογιστών: η συνεύρεσή τους συνεπαγόταν την ανάγκη ενός

βαθμού εκλογίκευσης των διαφορετικών αυτών κανονιστικών προσεγγίσεων, προς όφελος των νέων υπηρεσιών. Όπως συμπεραίνεται στην Πράσινη Βίβλο του 1987¹⁴ συμπεραίνεται ότι η μεγαλύτερη εναρμόνιση και το σταδιακό άνοιγμα στην αγορά την τηλεπικοινωνιών θα προσφέρει το ευφορότερο περιβάλλον για την ανάπτυξη αυτή. Το 1988 εισήχθησαν τα πρώτα μέτρα, με αποκορύφωμα την πλήρη ελευθέρωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα την 1η Ιανουαρίου 1998.¹⁵ Η σταδιακή αυτή διαδικασία τηλεπικοινωνιακής ελευθέρωσης και ανοίγματος στην παγκόσμια αγορά συνεπιφέρει ήδη σημαντικά οφέλη σε πολλές επιχειρήσεις και καταναλωτές, με τη μορφή χαμηλότερων τιμών, βελτιωμένης εξυπηρέτησης των πελατών και καινοτόμων προσφορών υπηρεσιών. Παρόλα αυτά, η συνολική στάθμη και η διάρθρωση των τιμών συνεχίζει να έχει μείζονες επιπτώσεις στην εδραίωση νέων υπηρεσιών.

Ο επιχειρηματικός κλάδος των κινητών επικοινωνιών παρουσιάζει ιδιαίτερο δυναμισμό.

Παράδειγμα: σχεδόν ένα στα τρία άτομα διαθέτει στη Σκανδιναβία κινητό τηλέφωνο και στην Ευρώπη υπάρχουν περισσότεροι από 37 εκατομμύρια χρήστες κινητής τηλεφωνίας.

Τα κινητά συστήματα αυτά αποκτούν σε διαρκώς μεγαλύτερο βαθμό μια συνιστώσα πολυμέσων. Μία πτυχή της σύγκλισης αγορών που παρατηρείται στον τηλεπικοινωνιακό τομέα είναι η σύγκλιση μεταξύ σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, καθώς σε ορισμένα κράτη μέλη και μεταξύ ορισμένων ομάδων του πληθυσμού (π.χ. φοιτητές, μικρές επιχειρήσεις), τα κινητά τηλέφωνα αντικαθιστούν τις σταθερές συνδέσεις.

Ωστόσο, το πρακτικό αυτό παράδειγμα της σύγκλισης σταθερών και κινητών δικτύων αποτελεί μόνο μέρος μιας ευρύτερης τάσης προς την κατεύθυνση της πλήρους ενσωμάτωσης ενσύρματων και ασύρματων τεχνολογιών, που αποτελεί τον βασικό στόχο της νέας γενιάς στα ψηφιακά συστήματα κινητών επικοινωνιών. Το γεγονός αυτό θα προσφέρει στους χρήστες μια πλατφόρμα όπου θα λαμβάνουν μια συνεχή και αδιάκοπη δέσμη υπηρεσιών φωνής, δεδομένων, πολυμέσων και οπτικοακουστικών υπηρεσιών, οπουδήποτε και να βρίσκονται. Η προοπτική αυτή, με σημαντικές συνέπειες για όλους τους τομείς που επηρεάζονται από τη σύγκλιση, αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην Πράσινη

¹³ Radio with Images, Financial Times, 11 Νοεμβρίου 1997.

¹⁴ Προς μία δυναμική ευρωπαϊκή οικονομία, Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την ανάπτυξη της κοινής αγοράς των υπηρεσιών και του εξοπλισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, COM(87)290, Βρυξέλλες, 30.06.1987.

¹⁵ Οδηγία 96/19/EK της Επιτροπής και η νομοθεσία που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Για ορισμένα κράτη μέλη προβλέπονται πρόσθετες μεταβατικές περιόδους.

Βίβλο του 1994 για τις κινητές επικοινωνίες¹⁶ και επανελήφθη πρόσφατα στις δύο ανακοινώσεις της Επιτροπής για τις παγκόσμιες κινητές επικοινωνίες¹⁷.

Το Internet προσφέρει νέες υπηρεσίες στις επιχειρήσεις και στο ευρύ κοινό

Οι πιο ριζικές μεταβολές πραγματοποιήθηκαν, ωστόσο, σε έναν τρίτο τομέα, το Internet. Το Internet αποτελεί τη συμβολική και κύρια ωθούσα δύναμη της σύγκλισης. Πρόκειται για ένα όχημα για την παράδοση στους χρήστες τόσο των υφισταμένων υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, βίντεο, ήχος, φωνητική τηλεφωνία) καθώς και εντελώς νέων υπηρεσιών (π.χ. παγκόσμιος ιστός (WWW)). Εξελίχθηκε ταχέως από ένα κυβερνητικό/πανεπιστημιακό δίκτυο σε μία ισχυρή πλατφόρμα επικοινωνίας και συναλλαγών. Χαρακτηρίζεται από ρυθμούς αύξησης άνευ προηγουμένου (διπλασιασμός του αριθμού των χρηστών ετησίως) και έχει αρχίσει να επηρεάζει σειρά κλάδων της οικονομίας με την εμφάνιση της ταχέως αναπτυσσόμενης οικονομίας του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Το Internet εκτοπίζει τα συμβατικά δίκτυα υπολογιστών και παρουσιάζει τις πρώτες ενδείξεις για το πώς μπορεί ενδεχομένως να αποτελέσει πλατφόρμα που, συν τω χρόνω, θα αντικαταστήσει τις παραδοσιακές μεθόδους συναλλαγών. Π.χ., οι παραδοσιακές επιχειρήσεις με επιχείρηση σε κλειστά εταιρικά δίκτυα υποχωρούν υπέρ ενός εμπορίου πολλαπλών διαστάσεων σε παγκόσμια ανοικτά δίκτυα. Το Internet προσφέρεται επίσης ως εναλλακτικό μέσο στην παροχή της βασικής τηλεπικοινωνιακής επιχειρηματικής δραστηριότητας (μολονότι η διαφορά ποιότητας διακρίνει ακόμα τις δύο υπηρεσίες) μέσω της παροχής της τηλεφωνίας του Internet, σε ορισμένες περιπτώσεις χωρίς κανείς από τους επικοινωνούντες να διαθέτει υπολογιστή. Το Internet αποτελεί επίσης σημαντική πλατφόρμα για υπηρεσίες εκπομπών.

Παράδειγμα: Υπάρχουν σήμερα 650 ραδιοσταθμοί που εκπέμπουν στον παγκόσμιο ιστό και 270 ηλεκτρονικοί χώροι στο Internet που παρέχουν "Real-Video"¹⁸ που παρέχουν βίντεο υλικό από σημερινούς ρ/τ φορείς της Ευρώπης και των ΗΠΑ.

Νέες τεχνικές του Internet, όπως η πολυεκπομπή (multicasting), παρέχει τη δυνατότητα διανομής ηχητικού και οπτικού περιεχομένου σε έως και 50.000 χρήστες

οποτεδήποτε αντί της αποστολής 50.000 μεμονωμένων μηνυμάτων, ελαχιστοποιώντας τα σύνορα μεταξύ κλάδων που προηγουμένως ήταν διακριτοί. Πολλοί θεωρούν ότι το Internet θα καταστεί μείζων αγωγός για τη διανομή βίντεο και ήχου (ιδίως μουσικής).

Το Internet, ωστόσο, ως πλατφόρμα έχει αναπτυχθεί διαφορετικά από τις συμβατικές εκπομπές και τηλεπικοινωνίες. Έως τώρα κατευθύνεται κατ'Αουσίαν από τους χρήστες, με εξοπλισμό ιδιοκτησίας των χρηστών (οι δρομολογητές επιτελούν κεντρικές και όχι περιφερειακές λειτουργίες δικτύου), ενώ οι ίδιοι οι χρήστες συνεχίζουν να δημιουργούν ουσιαστικό μέρος του περιεχομένου. Ο αποκεντρωμένος χαρακτήρας του Internet θεωρείται από πολλούς ως ο μόνος και κύριος λόγος της επιτυχίας του και θεωρείται μάθημα για το περιβάλλον σύγκλισης. Ένα χαρακτηριστικό του Internet που είναι ενδεικτικό της σύγκλισης είναι ότι λειτουργεί ταυτόχρονα ως μέσο για εκδόσεις και για επικοινωνία. Αντίθετα με τα συμβατικά μέσα επικοινωνίας, το Internet υποστηρίζει ταυτόχρονα ποικιλία τρόπων επικοινωνίας, τόσο διαλογικών όσο και χαρακτήρα εκπομπής: από έναν προς άλλον, από έναν προς πολλούς, από πολλούς προς πολλούς. Ένας χρήστης του Internet μπορεί να "μιλά" ή να "ακούει" εναλλάξ, διαπλέκοντας δημόσια επικοινωνία (το περιεχόμενο που κατά κανόνα - τουλάχιστον όσον αφορά το περιεχόμενο των εκπομπών - υφίσταται κανονιστική ρύθμιση) με ιδιωτική επικοινωνία (που κατά παράδοση δεν υφίσταται ρύθμιση). Η μόνιμη αυτή μετάβαση σε τρόπους επικοινωνίας, από τη δημοσιοποίηση στην ιδιωτική επικοινωνία, κάθε μία από τις οποίες ρυθμίζεται από πολύ διαφορετικές αρχές, συνιστά μία από τις κύριες προκλήσεις όσον αφορά την κανονιστική ρύθμιση του Internet.

Συγχωνεύσεις και συμμαχίες αναδιαμορφώνουν τις υφιστάμενες βιομηχανίες

Η συνεχιζόμενη διαδικασία σύγκλισης, το άνοιγμα του τηλεπικοινωνιακού κλάδου στον πλήρη ανταγωνισμό, στην Ευρώπη και παγκοσμίως, καθώς και η ταχεία αύξηση του Internet και των υπηρεσιών σε ανοικτή γραμμή, οδηγούν στη δημιουργία νέων δομών αγοράς και νέων ρόλων για τους συντελεστές. Το 1996, ποσοστό περισσότερο από 15% της συλλογικής αξίας των συγχωνεύσεων και εξαγορών και παγκόσμια κλίμακα (1 τρισεκατομμύρια δολάρια) προέκυψε από δραστηριότητες που εντάσσονται υπό την ευρύτερη έννοια στη βιομηχανία πληροφοριών και επικοινωνιών. Η επιχειρηματική αυτή δραστηριότητα αντιπροσωπεύει ευρύ φάσμα συναλλαγών, από οριζόντιες συμμαχίες επιμερισμού του επιχειρηματικού κινδύνου και συνένωσης συμπληρωματικών δεξιοτήτων, έως καθετοποίηση, καθώς οι συντελεστές ενός

¹⁶ Πράσινη Βίβλος για κοινή προσέγγιση στο πεδίο των κινητών και προσωπικών επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM(94) 145 τελικό, 27.4.1994.

¹⁷ COM(97) 217, 29.5.1997 και COM(97) 513, 15.10.1997.

¹⁸ www.timecast.com αναφέρεται στην έκθεση του ΟΟΣΑ, ο.π. σημ. 5.

τμήματος της αγοράς επιδιώκουν να εκμεταλλευθούν την τεχνολογική σύγκλιση, να επεκταθούν σε άλλους τομείς υψηλότερης αξίας ή να αναπτύξουν οικονομίες κλίμακας. Σε μελέτη που διεξήχθη για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ερμηνεύθηκαν τα κίνητρα ορισμένων από τους κύριους τύπους συναλλαγών (που δεν ολοκληρώθηκαν όλοι επιτυχώς) και παρουσιάζονται στους πίνακες 1 και 2 παρακάτω.¹⁹ Μολονότι δεν αντικατοπτρίζουν κατ'Ανάγκη τις απόψεις της Επιτροπής και δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εκτίμηση βάσει των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού, αποτελούν όντως χρήσιμες ενδείξεις της εξελισσόμενης κατάστασης της αγοράς.

Πίνακας 1: Οριζόντιες συγχωνεύσεις και συμμαχίες

Αιτιολόγηση	Παραδείγματα
Αύξηση της δύναμης στην αγορά/επίτευξη ελάχιστης αποδοτικής κλίμακας	Vebacom - Urbana Systemtechnik, Cable and Wireless Communications, Demon - Cityscape
Υψηλό κόστος των νέων (ψηφιακών) τεχνολογιών	Canal Plus - Nethold
Αβέβαιη ζήτηση νέων υπηρεσιών	Multimediatelebetriebsgesellschaft (Kirch, Bertelsmann, etc.)
Διεθνοποίηση	BT-MCI, Global One, UUNet - Unipalm Pipex
Ευκαιρίες που προκύπτουν από κανονιστική μεταρρύθμιση	MFS/Worldcom, Telenet Flanders, NYNEX/Bell Atlantic

Πίνακας 2: Κάθετες συγχωνεύσεις και συμμαχίες

Αιτιολόγηση	Παραδείγματα
Αβεβαιότητα ζήτησης	Hughes Olivetti Telecom (DirecPC), @Home
Τοποθέτηση στην αγορά και απόκτηση νέων δεξιοτήτων	Bertelsmann - AOL, BBC WorldWide - ICL, STET - IBM
Έλεγχος των καναλιών προς τους πελάτες	BT - BSkyB, Disney - ABC - Capital Cities
Κίνηση προς τομείς υψηλότερου κέρδους στην αξιακή αλυσίδα	Microsoft Network - NBC (MSNBC Internet new channel)
Απόκρουση ανταγωνισμού εταιρειών σε συναφείς αγορές	US West - Time Warner, Oracle - Sun - Netscape (Network Computer)

Η ίδια μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στη δραστηριότητα αυτή μπορούν να εντοπιστούν

δύο τάσεις. Μία προς την κατεύθυνση εμπέδωσης τρεχουσών δραστηριοτήτων και η άλλη προς την κατεύθυνση διαφοροποίησης σε ανταπόκριση προς τις νέες ευκαιρίες που παρέχει η ελευθέρωση της κοινοτικής και των παγκόσμιων αγορών, σε σχέση με τις ευκαιρίες που παρέχει η σύγκλιση. Οι κάθετες συγχωνεύσεις θεωρούνται σημαντικότερη ένδειξη αλλαγής στις βιομηχανικές δομές, σε ανταπόκριση στο φαινόμενο της σύγκλισης.

Η ανάλυση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι κανένας ή ελάχιστοι από τους σημερινούς συντελεστές της αγοράς διαθέτουν τις ικανότητες ή τους πόρους να επεκταθούν στο σύνολο της αξιακής αλυσίδας μέσα σε συγκλινόν περιβάλλον, ώστε η εμφάνιση μειζόνων συντελεστών στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση να εξαρτάται, αναπόφευκτα, στην εταιρική συνεργασία, σε διαφορετικές κλίμακες. Στο πλαίσιο αυτό οι κανόνες περί ανταγωνισμού θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν καίριο ρόλο για την αξιολόγηση των εμφανιζόμενων νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Πολιτική ανταγωνισμού: η ανάγκη διατήρησης ανταγωνιστικών αγορών

Η Επιτροπή έχει κατά το παρελθόν εφαρμόσει τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού σε περιπτώσεις σύγκλισης²⁰, όπου έχουν συμπεριληφθεί ορισμένες από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στον παραπάνω πίνακα. Οι Global One και BT/MCI αποτελούν παραδείγματα των περιπτώσεων όπου η Επιτροπή, έπειτα από αλλαγές των ρυθμίσεων για την προστασία του ανταγωνισμού, ενέκρινε βάσει των κανόνων περί ανταγωνισμού συμφωνίες που θεωρήθηκαν ότι αναμένεται να προαγάγουν την τεχνική πρόοδο. Η Επιτροπή ανέλαβε, ωστόσο, δράση εναντίον άλλων συμφωνιών με τις οποίες έκλειναν αγορές κατά αθέμιτο τρόπο και οι οποίες κατά συνέπεια δεν συμβιβάζονταν με τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού. Ανάμεσά τους σημειώνεται η περίπτωση της MSG και της Nordic Satellite Distribution, όπου ο συνδυασμός των συντελεστών της αγοράς στις συγκλινούσες αγορές και η θέση που αναμενόταν να καταλάβουν μελλοντικά στην αγορά θα κατέληγαν σε διαρκή αποκλεισμό της αγοράς. Τούτο θα κατέληγε στη συνέχεια κατά πάσα πιθανότητα σε υπερβολική τιμολόγηση καθώς επίσης και σε απώλεια καινοτομίας και ποικιλίας προϊόντων, εις βάρος της ταχείας ανάπτυξης των αγορών αυτών στην Ευρώπη. Καθώς δεν ήταν δυνατή η επανόρθωση μέσω αλλαγών στις διευθετήσεις, απαγορεύθηκε η σύναψη των συμφωνιών.

¹⁹ Μελέτη με θέμα *Adapting the EU Regulatory Framework to the Developing Multimedia Environment*, Squire, Sanders & Dempsey LLP and Analysys Ltd., θα δημοσιευθεί το Δεκέμβριο του 1997.

²⁰ Για περισσότερα στοιχεία, βλέπε Ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον ανταγωνισμό, για τα έτη 1994, 1995 και 1996.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει στο μέλλον να ευνοεί συμφωνίες που προάγουν την τεχνική πρόοδο και προωθούν την είσοδο στην αγορά. Αφετέρου, δεν πρόκειται να επιτρέψει συμφωνίες ή συγχωνεύσεις που θα έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό αγορών ή την ενίσχυση ή δημιουργία δεσπόζουσας θέσης, ή που θα παρέχουν στα μέρη τη δυνατότητα άρνησης εισόδου σε νεοεισερχόμενους. Η Επιτροπή πρόκειται επίσης να εμποδίσει δεσπόζοντες συντελεστές της αγοράς να εκμεταλλευθούν καταχρηστικά την δεσπόζουσα θέση τους, όπως έπραξε στην περίπτωση Microsoft ή στην περίπτωση τηλεπικοινωνιακών φορέων εκμετάλλευσης σε ελευθερωμένες αγορές.

1.4 Περίληψη και ερωτήματα

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρήθηκε ο ορισμός του φαινομένου της σύγκλισης μεταξύ των κλάδων των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ. Περιγράφηκαν οι τεχνολογίες ευρείας διάδοσης της σύγκλισης και η αρχική τους εμφάνιση στις πλατφόρμες δικτύων που συνδέονται με την διανομή και παράδοση υπηρεσιών σε ανοικτή γραμμή. Συμπεραίνεται ότι μολονότι υφίσταται γενική συμφωνία ως προς την έννοια της τεχνολογικής σύγκλισης, υπάρχει σχετική αβεβαιότητα όσον αφορά την πιθανότητα ή/και το χρονοδιάγραμμα πλήρους σύγκλισης των υπηρεσιών και αγορών.

Ερώτημα 1: Ο χαρακτήρας και οι συνέπειες της σύγκλισης σήμερα

Στο κεφάλαιο 1 τονίζεται ο χαρακτήρας του φαινομένου της σύγκλισης, οι εξελίξεις στην τεχνολογία και την αγορά καθώς και τα βασικά πολιτικά διακυβεύματα για την Ευρώπη.

(Α) Ενώ η σύγκλιση πραγματοποιείται στο επίπεδο της τεχνολογίας, σε ποιο βαθμό και με ποια ταχύτητα διαδραματίζεται στα επίπεδα της βιομηχανίας, των υπηρεσιών και των αγορών;

(Β) Γίνονται ήδη αισθητά τα αποτελέσματα της σύγκλισης στον επιχειρηματικό κόσμο και στην καθημερινή ζωή, και κατά ποιον τρόπο;

Κεφάλαιο II Ο αντίκτυπος της σύγκλισης στους συναφείς κλάδους

Έπειτα από εξέταση του κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου για τη σύγκλιση, το κεφάλαιο II ασχολείται με τις τάσεις στην αγορά με σκοπό την εκτίμηση της δυνητικής επίδρασης της σύγκλισης στους συναφείς κλάδους. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται εξετάζοντας τους τρόπους με τους οποίους οι καταναλωτές ενδέχεται να ανταποκριθούν στις εξελίξεις αυτές.

II.1 Το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο

Κοινωνικές πτυχές

Η έννοια της κοινωνίας των πληροφοριών παρέχει το πολιτικό υπόβαθρο για τη σύγκλιση. Η κοινωνία των πληροφοριών διατρέχει τη σημερινή σκέψη σε σχέση με τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη και αναμένεται να έχει αντίστοιχο αντίκτυπο στην κοινωνία και την απασχόληση όπως η βιομηχανική επανάσταση τον προηγούμενο αιώνα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι νέες υπηρεσίες και δραστηριότητες που κατέστησαν δυνατές από τις τεχνολογικές τάσεις και τις τάσεις της αγοράς που προσδιορίστηκαν παραπάνω διαθέτουν δυναμικό ώστε να επιδράσουν σε κάθε πτυχή της ζωής μας, από την κατοικία έως τον τόπο εργασίας από τον τρόπο που διεκπεραιώνουμε τις επιχειρηματικές μας υποθέσεις έως τον τρόπο μάθησης από την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη έως τη διαχείριση και την παροχή δημοσίων υπηρεσιών και έως τον τρόπο συμμετοχής των πολιτών μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία. Ήδη σήμερα χρησιμοποιούνται τηλεφωνικές υπηρεσίες σε ορισμένα κράτη μέλη, σε τομείς όπως οι τράπεζες, οι ασφάλειες και η παραγγελία υπολογιστών ή εισιτηρίων για θεάματα. Πρόκειται για σχετικά μικρό βήμα έως ότου η προσφορά των υπηρεσιών αυτών καταστεί κοινός τόπος μέσω της τηλεόρασης ή μέσω προσωπικού υπολογιστή. Καθοριστικής σημασίας θέμα στο πλαίσιο αυτό είναι η εξασφάλιση της εξοικείωσης των χρηστών με τις νέες τεχνολογίες και υπηρεσίες, ενώ παράλληλα, όπως θα δειχθεί παρακάτω, το κανονιστικό πλαίσιο έχει να διαδραματίσει ρόλο για την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης των χρηστών στο νέο περιβάλλον.

Με σειρά πρωτοβουλιών της Κοινότητας έχει επιχειρηθεί να δοθεί συγκεκριμένη μορφή στις κοινωνικές επιπτώσεις της κοινωνίας των πληροφοριών, έπειτα από την Λευκή Βίβλο²¹ που απετέλεσε ορόσημο και την έκθεση Bangemann που δημοσιεύθηκε το επόμενο

²¹ Λευκό Βιβλίο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση - Οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα, COM(93) 700, Βρυξέλλες, 5 Δεκεμβρίου 1993.

έτος.²² Παρεμφερείς πρωτοβουλίες ανωτάτου επιπέδου έλαβαν χώρα ταυτόχρονα στις ΗΠΑ και σε άλλα μέρη του κόσμου, ενώ δόθηκε διεθνής διάσταση το 1995, κατά τη σύνοδο των χωρών της ομάδας των 7 (G7) στις Βρυξέλλες, για διαβούλευση σχετικά με τη χάραξη παγκόσμιας στρατηγικής για την ανάπτυξη προς την κατεύθυνση της κοινωνίας των πληροφοριών.

Κοινωνικές πρωτοβουλίες για την κοινωνία των πληροφοριών

Σειρά πρωτοβουλιών στις οποίες συμμετέχει η Επιτροπή αντιμετωπίζουν ευρύτερες κοινωνικές πτυχές. Μεταξύ τους περιλαμβάνεται το υψηλού επιπέδου forum της κοινωνίας των πληροφοριών²³, η ομάδα των εμπειρογνομόνων, για τις κοινωνικές πτυχές της κοινωνίας των πληροφοριών²⁴, η Λευκή Βίβλος για τη διδασκαλία και τη μάθηση²⁵, η Πράσινη Βίβλος "ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών"²⁶, καθώς και την επανασύγκληση της ομάδας Bangemann για την επισκόπηση της προόδου ύστερα από την έκθεση που είχε συντάξει το 1994. Η Επιτροπή αναγνώρισε εγκαίρως τη σημασία της σύγκλισης για την ευρωπαϊκή βιομηχανία οπτικοακουστικών προγραμμάτων, που αποτελεί κύριο φορέα κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών.²⁷ Σε δύο πρόσφατα έγγραφα της Επιτροπής, ένα Πράσινο Βιβλίο και μία ανακοίνωση, εξετάζονται θέματα παράνομου και βλαβερού για ανηλικούς περιεχομένου.²⁸ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο²⁹ και το Συμβούλιο³⁰ δραστηριοποιήθηκαν στο πεδίο αυτό και σε μία πρόσφατα εγκεκριμένη ανακοίνωση περιγράφεται πώς η κοινωνία των πληροφοριών πρέπει να αντιμετωπίσει ευρύ φάσμα κοινοτικών πολιτικών.³¹

Οι διάφορες εν εξελίξει πρωτοβουλίες για την προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών συγκεντρώνονται σε ένα κυλιόμενο πρόγραμμα δράσης³² που αποτελεί τη δεύτερη φάση της απάντησης της Επιτροπής στην έκθεση Bangemann. Η πρώτη φάση κάλυψε το κανονιστικό πλαίσιο, τις πτυχές του δικτύου, των υπηρεσιών και του περιεχομένου, καθώς και κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα.³³ Η δεύτερη φάση, προϊόν του Συμβουλίου Κορυφής της Κέρκυρας^{34,35}, βασίζεται σε ενημερωμένη σειρά προτεραιοτήτων: το επιχειρηματικό περιβάλλον, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η προστασία του δημοσίου συμφέροντος και η διεθνής διάσταση.

Συνέπειες για την οικονομική και βιομηχανική ανταγωνιστικότητα

Η συζήτηση για τη σύγκλιση στην παρούσα Πράσινη Βίβλο δεν αποτελεί απλώς πανεπιστημιακή ή θεωρητική άσκηση. Η ικανότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να χρησιμοποιήσει τη σύγκλιση, προσαρμόζοντάς την στην ευρωπαϊκή εκδοχή της κοινωνίας των πληροφοριών, θα βρεθεί στο επίκεντρο της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της δημιουργίας απασχόλησης κατά τα επόμενα έτη. Ο κίνδυνος συνίσταται στο ότι εάν η Ευρώπη αποτύχει να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που παρέχει η σύγκλιση, θα μπορούσε να υστερήσει έναντι άλλων μειζόνων εμπορικών μπλοκ, τα οποία θα δρέψουν τα οφέλη που θα προκύψουν από μια θετικότερη προσέγγιση.

Ο κοινωνικοοικονομικός και επιχειρηματικός αντίκτυπος της κοινωνίας των πληροφοριών εξετάζεται επίσης σε διάφορα forum, σε κοινοτικό επίπεδο.³⁶ Η επίδραση των νέων υπηρεσιών που προκύπτουν από τη σύγκλιση θα γίνει αισθητή στην οικονομία στο σύνολό της, καθώς και στους ίδιους τους συναφείς κλάδους.

Το σημαντικότερο παράδειγμα είναι το νεοεμφανιζόμενο πεδίο του ηλεκτρονικού εμπορίου. Περιλαμβάνει μορφές έμμεσες (ηλεκτρονική παραγγελία υλικών αγαθών) όσο

²² Η Ευρώπη και η παγκόσμια κοινωνία των πληροφοριών, συστάσεις της ομάδας Bangemann προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 26 Μαΐου 1994.

²³ Πρώτη ετήσια έκθεση του φόρουμ της κοινωνίας των πληροφοριών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Networks for people and their Communities* - Ιούλιος 1996.

²⁴ Η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πληροφοριών για όλους μας, τελική έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, Απρίλιος 1997.

²⁵ Η μάθηση στην κοινωνία των πληροφοριών - Σχέδιο δράσης για μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στον τομέα της εκπαίδευσης, COM(96) 471, 2 Οκτωβρίου 1996.

²⁶ Πράσινη Βίβλος - Ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών - Πρώτα ο άνθρωπος, COM(96) 389, 22 Ιουλίου 1996.

²⁷ Πράσινο Βιβλίο - Στρατηγικές επιλογές για την ενίσχυση της βιομηχανίας προγραμμάτων στο πλαίσιο της οπτικοακουστικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, COM(94)96 της 6ης Απριλίου 1994.

²⁸ Βλέπε Πράσινο Βιβλίο για την προστασία των ανηλικών και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας στο πλαίσιο των οπτικοακουστικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών πληροφόρησης, COM(96) 483, 16.10.97 και Ανακοίνωση για το παράνομο και βλαβερό περιεχόμενο στο Internet, COM(96) 487, 16.10.97.

²⁹ Έκθεση Herman, 19 Σεπτεμβρίου 1996.

³⁰ Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με Νέες πολιτικές προτεραιότητες αναφορικά με την κοινωνία των πληροφοριών, 21 Νοεμβρίου 1996 ΕΕ αριθ. C386, 12.12.1996, σ. 1.

³¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την επίδραση της κοινωνίας των πληροφοριών στις πολιτικές της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προετοιμασία των επομένων βημάτων, COM(96) 395, 24.07.1996.

³² Η Ευρώπη πρωτοπόρος της παγκόσμιας κοινωνίας των πληροφοριών: Κυλιόμενο πρόγραμμα δράσης, COM(96) 607 τελικό, 27.11.1996.

³³ Ο ευρωπαϊκός δρόμος προς την κοινωνία των πληροφοριών: Πρόγραμμα δράσης, COM(94) 347, 19 Ιουλίου 1994.

³⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την Κοινωνία των πληροφοριών: Από την Κέρκυρα στο Δουβλίνο - Οι νέες προτεραιότητες, COM(96) 395, 24 Ιουλίου 1996.

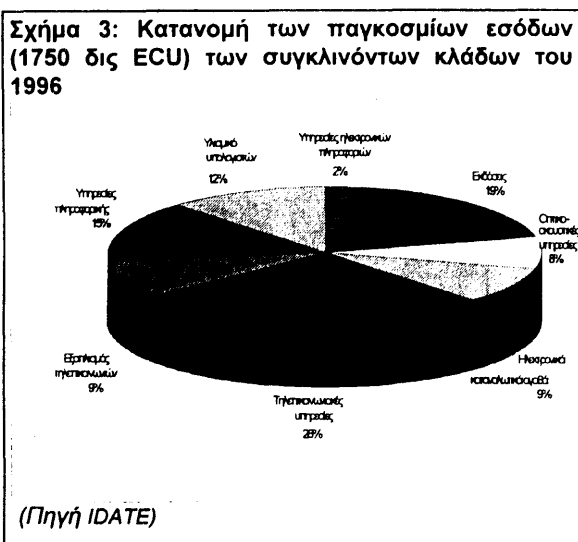
³⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής "Οι επιπτώσεις της κοινωνίας των πληροφοριών στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ετοιμάζοντας τα επόμενα βήματα". COM(96) 395, 24 Ιουλίου 1996.

³⁶ Βλέπε, π.χ., Σχέδιο δράσης για την απασχόληση στην Ευρώπη: Ένα σύμφωνο εμπιστοσύνης, CSE 1262/96, ΕΕ αριθ. C 56, 24.2.199, και Η σύγκλιση και η κοινωνία των πληροφοριών, COM(97)7/3, 22 Ιανουαρίου 1997.

και άμεσες (παραγγελία και παράδοση υπηρεσιών σε ανοικτή γραμμή). Το ηλεκτρονικό εμπόριο καθιστά εφικτές τις εμπορικές συναλλαγές με χαμηλή δαπάνη και μεταξύ περιφερειών και εθνικών συνόρων.

Σε μια πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής επισημάνθηκαν οι δυνητικές ευκαιρίες που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο στους καταναλωτές και στις επιχειρήσεις στην Ευρώπη, ιδίως στις ΜΜΕ.³⁷ Εκτιμάται ότι τα έσοδα από το ηλεκτρονικό εμπόριο, άμεσα και έμμεσα, πρόκειται να αυξηθούν φθάνοντας τα 200 δις ECU παγκοσμίως το έτος 2000. Υπογραμμίζεται επίσης η δημιουργία ευνοϊκού κανονιστικού πλαισίου σε κοινοτικό και παγκόσμιο επίπεδο ως προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη.

Όσον αφορά την επίδραση της σύγκλισης στους συστατικούς της τομείς, αναφέρεται σε μια μελέτη ότι τα έσοδα των συναφών τομέων θα μπορούσαν να υποχωρήσουν έως και κατά 40% έως το έτος 2005 εάν η αγορά δεν αναπτυχθεί σε κατεύθυνση που θα εκμεταλλεύεται πλήρως τη σύγκλιση.³⁸ Για να δοθεί μια ιδέα της κλίμακας, στο σχήμα 3 παρουσιάζεται ότι οι συναφείς τομείς αντιπροσωπεύουν έσοδα περίπου 1750 δις ECU το 1996, από τα οποία 508 δις ECU είναι αγορές της ΕΕ.³⁹

Η επέκταση της αγοράς υπηρεσιών και των μέσων διανομής τους θεωρείται πιθανό ότι θα έχει αντίκτυπο στην παραγωγή περιεχομένου, μολονότι συχνά πρόκειται για εγεργήριο αποτέλεσμα κανονιστικών υποχρεώσεων που επιβάλλονται σε συγκεκριμένους φορείς

εκπομπών. Είναι, π.χ., προφανές ότι η επιτυχία της συνδρομητικής τηλεόρασης Canal+ στη Γαλλία είχε θετική επίδραση στη γαλλική κινηματογραφική βιομηχανία. Αντίστοιχα, ανεξάρτητοι παραγωγοί περιεχομένου στο ΗΒ δέχθηκαν ώθηση με την άφιξη του Channel 4.

Οι μελλοντικές εξελίξεις ενδέχεται να έχουν συνέπειες στην εκπλήρωση της αποστολής παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Πρώτον, καθώς ωριμάζει η αγορά της συνδρομητικής τηλεόρασης, θα πρέπει οι φορείς εκμετάλλευσης να αυξήσουν τις επενδύσεις τους σε εντόπιο περιεχόμενο ώστε να διατηρηθεί η ποιότητα και η διαφοροποίηση των προϊόντων. Παραδείγματος χάρη, ο βρετανικός φορέας εκμετάλλευσης δορυφορικής συνδρομητικής τηλεόρασης, BSkyB, είναι σήμερα μείζων επενδυτής της κινηματογραφικής βιομηχανίας στο ΗΒ, ενώ το Canal+ εξασφαλίζει δικαιώματα σε γαλλικά αρχεία κινηματογραφικών ταινιών. Δεύτερον, ο ανταγωνισμός στους τρόπους μετάδοσης (επίγεια, δορυφορική, καλωδιακή κλπ.) είναι πιθανό, ιδίως μέσα σε ψηφιακό περιβάλλον, να μεταθέσει το σημείο συμφόρησης από τη διανομή στο περιεχόμενο με αύξηση στις τιμές των δικαιωμάτων του περιεχομένου.

Επίδραση στην απασχόληση

Τα σήματα που η αγορά λαμβάνει από τις παραπάνω εξελίξεις θα πρέπει να οδηγήσουν σε αύξηση των επενδύσεων και επομένως της απασχόλησης στις βιομηχανίες περιεχομένου ώστε να ικανοποιηθεί η αυξανόμενη ζήτηση. Η Ευρώπη βρίσκεται σε καλή θέση για να ανταποκριθεί στην πρόκληση αυτή εντάσσοντας τις δημιουργικές της ικανότητες στην υπηρεσία της ποικιλότητας του πολιτιστικού περιβάλλοντός της. Ωστόσο, η κοινοτική παραγωγή δεν αυξάνεται ταχέως και η ΕΕ πρέπει κατά συνέπεια να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των εταιρειών της ώστε το κοινό να μπορέσει να εκμεταλλευτεί στο μέγιστο τις προσφερόμενες ευκαιρίες από τα νέα μέσα, ώστε και η ανάπτυξη της αγοράς να μπορέσει να μετασχηματιστεί σε θέσεις εργασίας προσεγγίζοντας τον αριθμό των απασχολούμενων στη βιομηχανία στην Ευρώπη (1,8 εκατομμύρια), στο επίπεδο των ΗΠΑ (2,6 εκατομμύρια).

Ανεξάρτητα από τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που δημιουργεί η σύγκλιση ως κλειδί για την κοινωνία των πληροφοριών, αναμένεται άμεση και θετική επίδραση στην απασχόληση στους συναφείς κλάδους. Η επέκταση της αγοράς και η αναμενόμενη ζήτηση για νέα περιεχόμενα και υπηρεσίες θα δημιουργήσουν ζήτηση για άτομα με τα απαιτούμενα δημιουργικά χαρίσματα. Τούτο θα γίνει αισθητό τόσο σε μεγάλες εταιρείες που επιδιώκουν να αναπροσανατολιστούν προς την κατεύθυνση των νέων αγορών, όσο και σε ΜΜΕ που θα επιχειρήσουν να εκμεταλλευθούν

³⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής, *Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στο ηλεκτρονικό εμπόριο*, COM(97)157, Απρίλιος 1997.

³⁸ Βλέπε KPMG ο.παρ. *Public Policy Issues arising from Telecommunications and Audiovisual Convergence*, Σεπτέμβριος 1996.

³⁹ Πηγή: *Market developments in telecommunications and integrated communications services to the year 2010*, Μελέτη IDATE για την Επιτροπή, 12/97.

τμηματικές αγορές. Οι ΜΜΕ θα συνδυάσουν τη χρήση τυποποιημένων ψηφιακών πλατφορμών, όπως το Internet, με δεξιότητες λογισμικού για την ανάπτυξη εφαρμογών και υπηρεσιών που στοχεύουν τόσο σε επαγγελματικούς χρήστες όσο και σε οικιακούς καταναλωτές. Σκοπός θα είναι η πλήρης εκμετάλλευση της τεχνολογικής σύγκλισης με την ολοκλήρωση των διαφόρων συνιστωσών των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και της ΤΠ για την παραγωγή καινοτόμων υπηρεσιών.

Σημαντική απαίτηση θα αποτελέσει η επανακατάρτιση του προσωπικού. Η προετοιμασία για τις νέες αγορές θα απαιτήσει άτομα με τις κατάλληλες δεξιότητες, για τις οποίες θα απαιτηθεί εξειδικευμένη κατάρτιση. Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει σειρά πρωτοβουλιών στο πεδίο της εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως το σχέδιο δράσης Εκπαίδευση και μάθηση στην κοινωνία των πληροφοριών⁴⁰, καθώς και ορισμένες δραστηριότητες στο πλαίσιο των προγραμμάτων Leonardo (κατάρτιση) και Σωκράτης (εκπαίδευση).

Έρευνα και ανάπτυξη

Η ευρωπαϊκή υποστήριξη για δραστηριότητες συνεργατικής έρευνας και ανάπτυξη μέσω των προγραμμάτων ACTS (τεχνολογίες και υπηρεσίες προηγμένων επικοινωνιών), Esprit και Τηλεματικής έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε πολλές από τις τεχνικές εξελίξεις που κατέστησε δυνατές το φαινόμενο της σύγκλισης. Συνέβαλε στην ενίσχυση των ευρωπαϊκών βιομηχανικών ΤΠ, τηλεπικοινωνιών και λογισμικού. Μεγάλο μέρος των εργασιών αυτών υποστήριξε την ανάπτυξη τεχνικών προτύπων, τα οποία στη συνέχεια υιοθετήθηκαν από τη βιομηχανία και έλαβαν μορφή από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης, ενώ συνέβαλαν στην ανάπτυξη τεχνικών πλατφορμών και εργαλείων για την υποστήριξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Οι δραστηριότητες του προγράμματος έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ETA) κατά τη διάρκεια του 4ου προγράμματος πλαισίου ενθάρρυναν επίσης μεγαλύτερη συμμετοχή εκ μέρους ΜΜΕ, που μπορούν, επί παραδείγματι, να επωφεληθούν από συστήματα και υπηρεσίες οι οποίες ενθαρρύνουν τη χρήση τηλεργασίας. Συγκεκριμένο παράδειγμα ολοκληρωμένης προσέγγισης σε συστήματα και υπηρεσίες προς όφελος ΜΜΕ είναι οι ολοκληρωμένες εφαρμογές για ψηφιακούς χώρους⁴¹. Στην περίπτωση αυτή,

πολυμεσικές εφαρμογές σε ανοικτή γραμμή ή όχι υποστηρίζουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες της κεντρικής κυβέρνησης/αυτοδιοίκησης - τη διαχείριση μεταφορών, την τηλεϊατρική, την εκπαίδευση και την κατάρτιση - προς τους τοπικούς πολίτες, επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς κατά οικονομικά αποδοτικό και εύχρηστο τρόπο.

Έπειτα από την έγκριση της πρότασης για το 5ο πρόγραμμα πλαίσιο, τον Απρίλιο του 1997, η Επιτροπή προέβη σε επισκόπηση ερευνητικών δραστηριοτήτων στις ΤΠ, τις τηλεπικοινωνίες και την τηλεματική αποσκοπώντας στην μαδοποίηση τους σε ενιαίο ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Στο πλαίσιο της σύγκλισης, τούτο συμπεριλαμβάνει τη δραστηριότητα E&A στο πεδίο των πολυμέσων και του οπτικοακουστικού περιεχομένου⁴².

II.2 Τάσεις της αγοράς

Στο παρόν κεφάλαιο αντιμετωπίζονται οι τάσεις της αγοράς, όχι ωστόσο υπό μορφή αξιολόγησης βάσει των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Εμφανίζονται τώρα οι δραστηριότητες και οι επενδυτικές στρατηγικές των συντελεστών της αγοράς σε ανταπόκριση στις νέες εξελίξεις, και παρέχονται αξιόπιστες ενδείξεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι συντελεστές αυτοί αντιλαμβάνονται τις μελλοντικές τάσεις. Μία ένδειξη σύγκλισης είναι η προθυμία των συντελεστών της αγοράς να εκμεταλλευθούν τις δυνατότητες που παρέχονται από νέες πλατφόρμες, ιδίως από το Internet, για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους πέρα από τα όρια των παραδοσιακών βασικών αγορών τους, τόσο από γεωγραφική άποψη όσο και υπό την έννοια των προϊόντων που διαθέτουν. Οι εκπομπές στον παγκόσμιο ιστό (Webcasting) που υπογραμμίστηκαν παραπάνω αποτελούν σχετικό παράδειγμα. Άλλο παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί η είσοδος τηλεπικοινωνιακών οργανισμών στο πεδίο της παροχής υπηρεσιών του Internet και στην παροχή φωνητικής τηλεφωνίας μέσω Internet. Οι υπηρεσίες αυτές είναι νέες μόνον υπό την έννοια ότι αποτελούν για τον εκάστοτε πάροχο έξοδο σε νέους τομείς. Ορισμένες όμως είναι νέες για όλους τους συμμετέχοντες.

Νέες υπηρεσίες

Η ευελιξία της ψηφιακής πληροφορίας δημιουργεί τη δυνατότητα για περισσότερες και εμπλουτισμένες συμβατικές υπηρεσίες (όπως ψηφιακή τηλεόραση και ραδιόφωνο, κινητές επικοινωνίες βελτιωμένης ποιότητας), καθώς επίσης και για ένα ολόκληρο φάσμα νέων υπηρεσιών και εφαρμογών. Οι νέες αυτές υπηρεσίες ποικίλλουν μεταξύ ηλεκτρονικών

⁴⁰ Οπ., σημ. 25.

⁴¹ Αντικείμενο πρόσκλησης υποβολής προτάσεων το 1997, στο πλαίσιο του προγράμματος εφαρμογών τηλεματικής. Οι ψηφιακοί χώροι αποτελούν φυσικούς χώρους σε γεωγραφικές περιοχές όπως οι αγροτικές περιοχές, κωμοπόλεις, πόλεις ή περιοχές, όπου οι τοπικές ανάγκες πολιτών και επιχειρήσεων μπορούν να ικανοποιηθούν μέσω ΤΠ και τηλεπικοινωνιακών πολυμεσικών εφαρμογών.

⁴² Βλέπε COM(97) 553 τελικό της 5.11.1997, 5ο πρόγραμμα πλαίσιο, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (1998-2002), έγγραφο εργασίας της Επιτροπής για τα ειδικά προγράμματα: σημεία εκκίνησης για τη συζήτηση.

εφημερίδων, υπεραγορών και καταλόγων πωλήσεων σε ανοικτή γραμμή, τραπεζικών τηλεσυναλλαγών και της χρήσης πολυμεσικών χώρων στον παγκόσμιο ιστό για ενδοεπικοινωνίες αλλά και ως καίριο εργαλείο επιχειρηματικής δράσης.

Παραδείγματα:

- *ρ/τ φορείς που επεκτείνονται σε νέες περιοχές, όπως οι εκπομπές δεδομένων, εκπομπές μέσω Internet και τηλεπικοινωνιακές διαβιβάσεις και υπηρεσίες.*
- *τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί που παρέχουν οπτικοακουστικές υπηρεσίες, όπως το βίντεο κατ'Αιτήρηση και η καλωδιακή τηλεόραση.*
- *πάροχοι υπηρεσιών Internet που αρχίζουν τη διανομή οπτικοακουστικού υλικού, καθώς επίσης και πάροχοι πρόσβασης στο Internet που παρέχουν δυνατότητες φωνητικής τηλεφωνίας.*

Παρά τους τρέχοντες περιορισμούς, σειρά εφαρμογών γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ *έξυπνης τηλεόρασης* και *video Internet*. Η περιοχή όπου συγκλίνουν οι δύο αυτοί τομείς αποτελεί επί του παρόντος τον πλέον εύφορο χώρο για καινοτομία και επιχειρηματική δραστηριότητα - καθώς επίσης και για δημιουργία ολοκληρωτικά νέων τύπων περιεχομένου. Καινοτόμες μορφές πλούσιων από γραφιστική άποψη "καναλιών Internet" βασίζονται στη δημιουργικότητα *επαγγελματιών* της παραγωγής βίντεο, της απεικόνισης με η/υ και της διαχείρισης πληροφοριών που ήταν χωριστά κατά το παρελθόν. Παρομοίως, βιντεοπαιχνίδια υψηλού επιπέδου δικτύωσης αποκτούν αφοσιωμένες ομάδες παικτών πέραν των εθνικών συνόρων. Σε ένα συνεχές και αδιάκοπτο, κλιμακώσιμο ψηφιακό περιβάλλον εμφανίζονται καινοτόμες υβριδικές πολυμεσικές εφαρμογές - όπως η "ενημέρωση και διαφήμιση" της ψηφιακής τηλεόρασης με μηχανισμούς απόκρισης στο Internet (για άμεση παραγγελία), κατάλογοι CD-ROM με συνδέσεις Internet (για ενημέρωση περιεχομένου ή τιμών) και εμπορικούς χώρους στον παγκόσμιο ιστό (WWW) με τοπικές επεκτάσεις CD-ROM (για πολυμεσικές επιδείξεις έντασης μνήμης).

Στο άκρο της αξιακής αλυσίδας που απευθύνεται στη διανομή, οι συντελεστές κινούνται σε νέες γι'αυτούς περιοχές δραστηριοτήτων.

Σε όλα τα δίκτυα προστίθενται στις υπηρεσίες νέα χαρακτηριστικά. Επιπλέον, οι υπηρεσίες αλλάζουν καθεαυτές, συνδυάζοντας τα χαρακτηριστικά διακριτών έως τώρα υπηρεσιών. Έτσι, τα τηλεοπτικά προγράμματα είναι "εμπλουτισμένα με δεδομένα" χάρη στην παράλληλη διαθεσιμότητα κειμένου και γραφιστικών. Σε ένα πειραματικό-πilotικό έργο, π.χ., η εκπομπή ιπποδρομιών εμπλουτίζεται με κείμενο και ευκολίες ανοικτής γραμμής για κατάθεση στοιχημάτων. Το ψηφιακό ραδιόφωνο προσφέρει τις ίδιες δυνατότητες.

Νέοι συντελεστές

Καθώς η σύγκλιση παρέχει τη δυνατότητα στους υφιστάμενους συντελεστές στους τομείς εκπομπών τηλεπικοινωνιών να επεκτείνουν το ρόλο τους, σημειώνεται η είσοδος ισχυρών νέων συντελεστών από τις βιομηχανίες εκδόσεων και ΤΠ. Για παρόχους πληροφοριών, όπως οι εκδότες, οι φορείς εκμετάλλευσης βάσεων δεδομένων και οι υπηρεσίες χρηματοοικονομικών πληροφοριών, το Internet συνιστά καίρια επέκταση της παραδοσιακής τους τεχνογνωσίας, καθώς και ιδανικό μέσο ανακύκλωσης και αναδόμησης μεγάλων ποσών πληροφοριών.

Κατ'Ανάλογο τρόπο οι εταιρείες ΤΠ ασκούν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση της νέας αγοράς πληροφοριών στην Ευρώπη - κινούμενες προς την κατεύθυνση γενικευμένης διανομής σε ανοικτή γραμμή του λογισμικού και του πολυμεσικού περιεχομένου, προβαίνουν σε σημαντικές επενδύσεις σε καλωδιακές και τηλεοπτικές επιχειρήσεις και δρουν ως ολοκληρωτές πειραμάτων προηγμένης τηλεόρασης στην Ευρώπη. Με την υποστήριξη της εκθετικού ρυθμού ανάπτυξης της υπολογιστικής δύναμης, αναγκασμένη να ανταποκρίνεται στις αλλαγές εξαιτίας των βραχύτερων κύκλων ζωής των προϊόντων, συνηθισμένη να λειτουργεί σε άκρας ανταγωνιστικό περιβάλλον και ελεύθερη ιστορικά από την παρακώλυση επαχθών κανονιστικών ρυθμίσεων, η συμβολή και το δυναμικό της βιομηχανίας ΤΠ για να κατευθύνει και στη συνέχεια να επωφεληθεί από τη σύγκλιση δεν θα πρέπει να αγνοηθεί.

Νέες δομές αγοράς

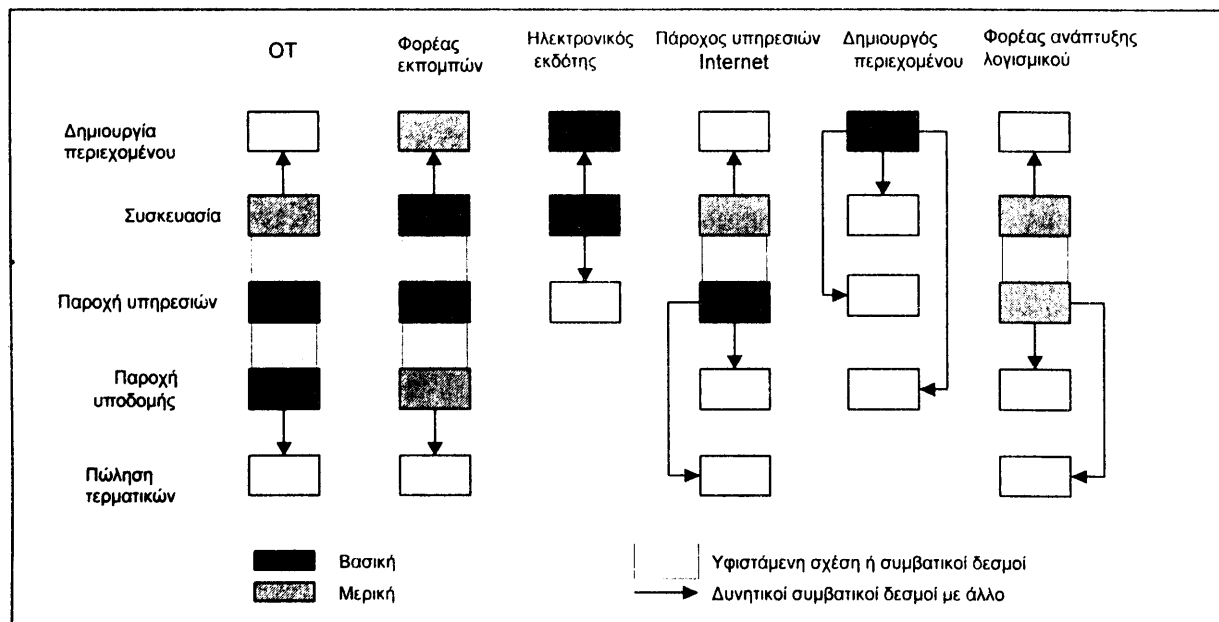
Η σημαντική δραστηριότητα συγχωνεύσεων, αποκτήσεων και συμμαχιών που περιγράφηκε στο κεφάλαιο I οφείλεται σε φάσμα εμπορικών και στρατηγικών παραγόντων, σημαντικός από τους οποίους είναι η τάση προς την κατεύθυνση της σύγκλισης. Υποστηρίζεται ότι οι νέες δομές των αγορών αντικατοπτρίζουν σημαντική μεταβολή στην αξιακή αλυσίδα, όπου οι αξίες μετακινούνται από την απλή παράδοση στην παραγωγή και τη συσκευασία περιεχομένου ή την προσφορά υπηρεσιών και συναλλαγών σε ανοικτή γραμμή. Η ελευθέρωση και ο ανταγωνισμός, από κοινού με την ψηφιοποίηση και σημαντικές αυξήσεις στη χωρητικότητα των δικτύων τόσο των εκπομπών όσο και των τηλεπικοινωνιών, καθιστά τη μετάδοση και διανομή υπηρεσιών εμπόρευμα, επιχειρηματική δραστηριότητα χαμηλού περιθωρίου κέρδους και υψηλού όγκου. Εταιρείες που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα στα χαμηλότερα μέρη της αξιακής αλυσίδας επιδιώκουν κατά συνέπεια την αύξηση του όγκου των βασικών δραστηριοτήτων τους μέσω οριζοντίων συμμαχιών ή οργανικής ανάπτυξης σε νέες γεωγραφικές αγορές.

Ταυτόχρονα, κινούνται προς τα επάνω στην αξιακή αλυσίδα σε δραστηριότητες με υψηλότερα περιθώρια κέρδους μέσω καθετοποίησης. Η εξαγορά του Antena3 TV από την Telefonica στην Ισπανία, η δημιουργία του Stream από τον όμιλο STET στην Ιταλία και η εξαγορά του φορέα καλωδιακής τηλεόρασης Comcast από την Microsoft στις ΗΠΑ αποτελούν παραδείγματα εταιρειών που κινούνται προς άλλους τομείς για λόγους τόσο στρατηγικούς όσο και κερδοσκοπικούς. Στο σχήμα 4 παρουσιάζονται οι στρατηγικές αυτές ανάλογα με τον τύπο του συντελεστή της αγοράς και με τα σχετικά στοιχεία της αξιακής αλυσίδας. Αποτελεί επίσης ένδειξη των τύπων εμπορικών σχέσεων που εμφανίζονται μεταξύ διαφόρων συντελεστών. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η αναπαράσταση είναι σχηματική και είναι ενίοτε

δύσκολη η σαφής διάκριση μεταξύ δημιουργίας περιεχομένου, συσκευασίας και παροχής υπηρεσιών.

Η κατάσταση ενισχύεται από την εμφάνιση νέων βιομηχανιών που γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ γειτονικών τομέων· ορισμένες από τις νεοϊδρυθείσες εταιρείες που υπήρξαν οι πρωτοπόροι των υπηρεσιών δικτύωσης υπολογιστών σε ανοικτή γραμμή πριν από μία δεκαετία, έχουν σήμερα καταστεί όμιλοι πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων. Δύο σχετικές περιπτώσεις είναι η CompuServe και η American On-line. Η πρόσφατη σύνδεση των δύο αυτών επιχειρήσεων με την Worldcom αποτελεί ένα περαιτέρω παράδειγμα της ρευστότητας των σημερινών δομών της αγοράς.

Σχήμα 4: Θέσεις των κύριων συντελεστών στην αξιακή αλυσίδα και σχέσεις μεταξύ τους

(Πηγή: Squires, Sanders Dempsey LLP and Analysys Ltd.)

11.3 Η προοπτική των καταναλωτών

Ο χαρακτήρας και η δυναμική ανάπτυξη ζήτησης της αγοράς για τις νέες υπηρεσίες συνιστά τη μεγαλύτερη αβεβαιότητα που αντιμετωπίζουν οι συντελεστές της αγοράς. Τα σήματα που προέρχονται από την αγορά είναι αντιφατικά. Ενδείξεις που προέρχονται από την πλευρά της προσφοράς, ως προς δραστηριότητα συγχωνεύσεων και εξαγορών και επενδύσεις στην ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, δίδουν θετική εντύπωση για το δυναμικό της αγοράς. Αφετέρου, μολονότι οι ρυθμοί ανάπτυξης των υπηρεσιών του Internet είναι εντυπωσιακοί, ποσοστό μόνο 8% περίπου των ευρωπαϊκών πολιτών χρησιμοποιούν το Internet κατά την εργασία τους και περίπου 4% κάνουν χρήση κατ'οίκον. Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει μικρό μέρος της συνολικής κατανάλωσης

οπτικοακουστικού υλικού, όπου η διείσδυση των τηλεοπτικών συσκευών υπερβαίνει την αντίστοιχη του τηλεφώνου. Επιπλέον, πολλοί θεωρούν ότι η παθητική κατανάλωση οικογενειακής τηλεθέασης θα αποτελεί τον κορμό της οπτικοακουστικής κατανάλωσης για το προβλέψιμο μέλλον.⁴³

Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες ενδείξεις πιθανής αλλαγής στα καταναλωτικά πρότυπα όσον αφορά τις υπηρεσίες και το οικιακό περιβάλλον. Ορισμένες προέρχονται από εξελίξεις στις αγορές της Βορείου Αμερικής, όπου η χρήση προσωπικών υπολογιστών στο σπίτι είναι σήμερα πολύ μεγαλύτερη από ό,τι στην

⁴³ Βλέπε *Economic Implications of New Communication Technologies on the audio visual markets*, μελέτη που διεξήγαγε η Norcontel Ltd. (Ιρλανδία) για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Μάρτιο του 1997.

Ευρώπη. Οι αναλογίες με την αγορά των ΗΠΑ είναι συνεπώς θεμιτές μόνο στο βαθμό επίτευξης παρόμοιου επιπέδου χρήσης προσωπικών υπολογιστών και στην Ευρώπη.

Τα μεταβαλλόμενα καταναλωτικά πρότυπα

Οι καταναλωτές τείνουν να χρησιμοποιούν νέα προϊόντα και υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω της σύγκλισης μόνο στο βαθμό που οι υπηρεσίες αυτές τους είναι χρήσιμες. Η εδραίωση των νέων υπηρεσιών δεν μπορεί κατά συνέπεια να προωθηθεί απλώς από την πλευρά της προσφοράς, αλλά πρέπει να λάβει υπόψη της τη ζήτηση και, ιδίως, τη σκοπιά του καταναλωτή, όπως απεικονίζεται σε καταναλωτικές τάσεις που αρχίζουν να παρουσιάζουν τα πρώτα δείγματα σύγκλισης στην οικιακή κατανάλωση:

- το 1998, θα πωληθούν για πρώτη φορά παγκοσμίως περισσότεροι προσωπικοί υπολογιστές από τηλεοπτικές συσκευές· τούτο πρέπει φυσικά να συγκριθεί με την υψηλότερη διείσδυση των τηλεοπτικών συσκευών κατά οικόν καθώς και με το γεγονός ότι οι προσωπικοί υπολογιστές πωλούνται τόσο σε επιχειρήσεις όσο και για οικιακή χρήση·
- το 1995, οι Αμερικανοί κατανάλωσαν λιγότερο από το μισό του χρόνου θέασης οθόνης μπροστά σε υπολογιστές· πρόσφατες μετρήσεις στις ΗΠΑ αναφέρουν ότι οι χρήστες του WWW καταναλώνουν ήδη τηλεόραση κατά ποσοστό 59% λιγότερο από το μέσο θεατή και εκτιμάται ότι το ποσοστό τηλεθέασης θα περιορισθεί, το 2005, στο μισό του χρόνου που θα καταναλώνεται μπροστά σε οθόνη προσωπικού υπολογιστή· αφετέρου, από τα ποσοστά ακροαματικότητας για το 1995/96 προκύπτει ότι η μέση ημερήσια τηλεθέαση στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά 4 λεπτά συγκρινόμενη με μείωση κατά 2 λεπτά στις ΗΠΑ·
- η έρευνα σχετικά με δραστηριότητες που αντικαθίστανται με αύξηση της χρήσης του προσωπικού υπολογιστή δείχνει ότι η τηλεθέαση υποχωρεί αντίθετα με την ανάγνωση βιβλίων και περιοδικών ή τα βιντεοπαιχνίδια. Σύμφωνα με την Price Waterhouse, οι νέοι ενήλικες στις ΗΠΑ, μεταξύ 18 και 35 ετών, που κατανάλωναν 4 ώρες τηλεθέασης καθημερινώς περνούν σήμερα μία ώρα σε "πλοήγηση στο δίκτυο".

Όσον αφορά το διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο και τη δαπάνη, τα νέα σε ηλικία τμήματα της αγοράς επιλέγουν τη διαλογική λειτουργία. Μόνο τα βιντεοπαιχνίδια καταλαμβάνουν ποσοστό περίπου 20% της συνολικής κατανάλωσης μέσων επικοινωνίας για ηλικίες κάτω των 16

ετών σε ορισμένες αγορές, σύμφωνα με την Arthur Andersen.⁴⁴

Η αλλαγή του οικιακού περιβάλλοντος στην κατανάλωση

Ένας καίριος παράγοντας για την εδραίωση νέων υπηρεσιών θα είναι η διάδοση προσωπικών υπολογιστών στην κατοικία, ιδίως αυτών με δυνατότητες πολυμέσων και Internet. Ενώ τα επίπεδα διάδοσης των π/υ κυμαίνονται συνήθως στο 30% στα περισσότερα κράτη μέλη, η διείσδυση των πολυμεσικών π/υ είναι σημαντικά χαμηλότερη, ενώ η οικιακή χρήση Internet, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αυξάνεται συνεχώς, ξεκινώντας όμως από χαμηλά επίπεδα. Ο σημερινός μέσος όρος ζωής ενός π/υ είναι, αφετέρου, τρία χρόνια, γεγονός που σημαίνει ότι το σημερινό απόθεμα π/υ σύντομα θα είναι σε θέση να διαθέτει πολυμεσικές δυνατότητες, ενώ παράλληλα η αύξηση της εξοικείωσης με τις τεχνολογίες αυτές στο χώρο της εργασίας και της εκπαίδευσης θα συμβάλει στην εμπέδωση και εδραίωση της οικιακής χρήσης.

Μία μεγάλης έκτασης αλλαγή στον οικιακό τομέα υπήρξε η μετάβαση από τη συλλογική, οικογενειακή τηλεθέαση δύο ή τριών τηλεοπτικών καναλιών γενικού περιεχομένου σε μεμονωμένη τηλεθέαση των μελών της οικογένειας, επιλέγοντας από το πολύ ευρύτερο φάσμα καναλιών που προσφέρει το σύγχρονο πολυκαναλικό περιβάλλον. Το πολυκαναλικό περιβάλλον εκπομπών ανταγωνίζεται με τα συσκευασμένα οπτικοακουστικά μέσα, που παρουσιάζονται σε συσκευές βιντεοεγγραφής και πληκτρολόγια βιντεοπαιχνιδιών. Όλα αυτά θα βρεθούν σε αυξανόμενο ανταγωνισμό με τον υπολογιστή, ιδίως με τη χρήση του σε ανοιχτή γραμμή.

Οι βιομηχανίες τηλεόρασης και υπολογιστών, έχοντας επίγνωση των μεταβαλλόμενων καταναλωτικών προτύπων, συναγωνίζονται για την εύνοια των θεατών. Οι τηλεοπτικοί φορείς και οι κατασκευαστές τηλεοπτικών συσκευών βελτιώνουν τις διαλογικές δυνατότητες των υπηρεσιών και του εξοπλισμού τους. Οι σημερινοί μετατροπείς ψηφιακής τηλεόρασης συνδυάζουν ήδη λειτουργικές δυνατότητες τηλεόρασης και τηλεπικοινωνιών. Οι τηλεοπτικές συσκευές μπορούν ήδη να λειτουργήσουν ως οθόνες παρακολούθησης για τη σύνδεση με χαμηλού κόστους εφαρμογές Internet. Υπάρχουν πολλοί στη βιομηχανία ηλεκτρονικών καταναλωτικών αγαθών που προβλέπουν ότι οι τηλεοπτικές συσκευές με εγκατεστημένη δυνατότητα προσωπικού υπολογιστή, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στο Internet, θα αποτελέσουν στο εγγύς μέλλον

⁴⁴ "He who hesitates has no audience", Jolyon Barker, *Broadcast*, 10 Μαΐου 1996.

σημαντικό χαρακτηριστικό της καταναλωτικής αγοράς.

Από την άλλη πλευρά του φάσματος, η βιομηχανία υπολογιστών προσφέρει ήδη πολυμεσικούς προσωπικούς υπολογιστές που παρέχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης τηλεοπτικών καναλιών. Οι υβριδικοί μετατροπείς WebTV συνδυάζουν το Internet και τη λήψη ψηφιακού τηλεοπτικού σήματος με ευκολίες που παρέχουν τη δυνατότητα αποθήκευσης και επεξεργασίας του βιντεοπεριεχομένου, με δυνατότητα εφαρμογών όπως η μεταφόρτωση ταινιών ή αποστολή video-clip υπό μορφή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Δεν είναι επί του παρόντος σαφές αν ο νικητής θα είναι ο PC/TV ή TV/PC. Είναι ωστόσο σίγουρο ότι η "οικιακή πλατφόρμα" του καταναλωτή πρόκειται να εξελιχθεί σημαντικά κατά τα επόμενα έτη. Ταυτόχρονα και παράλληλα, οι απαιτήσεις και οι ανάγκες των καταναλωτών για βελτιωμένη πρόσβαση στις πληροφορίες θα συμβάλουν επίσης στη σύγκλιση εκείνων των προϊόντων και υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών, μέσων επικοινωνίας και τεχνολογίες των πληροφοριών, που ικανοποιούν πεδία δημόσιου συμφέροντος, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, το περιβάλλον και οι μεταφορές.

II.4 Περίληψη και ερωτήματα

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάσθηκε το συνολικό πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο της σύγκλισης ως προς το υπόβαθρο της κοινωνίας των πληροφοριών και έγινε περιγραφή της έκτασης των δραστηριοτήτων κοινοτικού επιπέδου στο πεδίο αυτό. Στη συνέχεια εξετάσθηκαν οι τάσεις της αγοράς, τόσο από πλευρά προσφοράς όσο και από πλευρά ζήτησης, υπογραμμίσθηκαν οι αισιόδοξες απόψεις σχετικά με τη μελλοντική πραγμάτωση της σύγκλισης διατηρώντας ρεαλιστική άποψη ως προς τα σημερινά καταναλωτικά πρότυπα, και εξετάσθηκαν επίσης τα σχετικά σημεία εκκίνησης, διαφορετικών πλατφορμών, όπως το Internet και οι εκπομπές άμεσης ατελούς μετάδοσης.

Ερώτημα 2: Ο αντίκτυπος της σύγκλισης, κοινωνικοοικονομικός, στις επιχειρήσεις και στους καταναλωτές

Στο κεφάλαιο II υποστηρίζεται ότι το δυναμικό σύγκλισης έχει σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνία, στην απασχόληση, την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στην Ευρώπη, καθώς επίσης και στον τρόπο πρόσβασης μιας σειράς υπηρεσιών, πληροφοριών, αναψυχής και παιδείας.

(Α) Πρόκειται η σύγκλιση να έχει σημαντικό αντίκτυπο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς επίσης και στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Ποιος θα είναι ο πιθανός αντίκτυπος της σύγκλισης στον τρόπο εργασίας μας; Πρόκειται τα αποτελέσματα να έχουν ισόρροπη διάδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα;

(Β) Ποια είναι η πιθανή επίδραση των τρεχουσών εξελίξεων στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ, όσον αφορά τα βασικά οικονομικά στοιχεία των κλάδων αυτών, τις προσφερόμενες υπηρεσίες και τους πιθανούς παρόχους υπηρεσιών;

(Γ) Τι στοιχεία υπάρχουν για τις αλλαγές στην Ευρώπη όσον αφορά τον τρόπο πρόσβασης υπηρεσιών, πληροφοριών, αναψυχής και πολιτισμού από την κατοικία και από το γραφείο; Ποιες είναι οι συνέπειες από τα τρέχοντα επίπεδα διάδοσης των π/υ, χρήσης του Internet και διάδοσης της τηλεόρασης για την εδραίωση νέων υπηρεσιών; Απαιτείται (και ποια) ανάληψη δράσης για την υπέρβαση των χαμηλών επιπέδων διάδοσης των πολυμεσικών υπολογιστών και της χρήσης του Internet;

(Δ) Υπό το φως των προτάσεων του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής για το 5ο πρόγραμμα πλαίσιο⁴⁵, ποια είδη έργων κοινοτικής ETA θα πρέπει να δρομολογηθούν στο πλαίσιο της σύγκλισης;

⁴⁵ Ο.π., σημ. 42.

Κεφάλαιο III Φραγμοί στη σύγκλιση

Η σύγκλιση φαίνεται ήδη ότι αποτελεί κύρια καθοδηγητική δύναμη των τρεχουσών εξελίξεων στις βιομηχανίες των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των τεχνολογιών των πληροφοριών. Το εύρος των εξελίξεων και των τάσεων προς σχολιασμό που προσδιορίστηκαν στα κεφάλαια I και II παραπάνω, διαθέτουν το δυναμικό ώστε να ασκήσουν σημαντική επίδραση στην εδραίωση της κοινωνίας των πληροφοριών στην Ευρώπη.

Για τη διατύπωση κατάλληλης απόκρισης στις τρέχουσες εξελίξεις είναι σημαντική η δρομολόγηση ευρύτερης συζήτησης σχετικά με την ύπαρξη ενδεχομένων φραγμών - πραγματικών ή δυνητικών - που θα μπορούσαν να αναστείλουν την τάση προς την κατεύθυνση της σύγκλισης.

Στο κεφάλαιο III επιχειρείται ο προσδιορισμός των φραγμών αυτών και απευθύνεται πρόσκληση για σχολιασμό της επίδρασής τους. Δεν είναι όλα τα προσδιορισμένα εμπόδια κανονιστικού χαρακτήρα, ούτε μια κανονιστική λύση θα αποτελούσε το μόνο μέσο επίλυσης δυνητικών προβλημάτων. Φαίνεται, ωστόσο, εύλογο στο ευρύτερο πλαίσιο του παρόντος εγγράφου να απευθυνθεί πρόσκληση για διατύπωση απόψεων σχετικά με ευρύ φάσμα παραγόντων που ενδεχομένως θα είχαν αντίκτυπο στη διαδικασία της σύγκλισης.

Όπου, επομένως, προσδιορίζονται φραγμοί κανονιστικού χαρακτήρα, δεν θα πρέπει να συμπεραίνεται αυτομάτως ότι απαιτείται απόκριση κανονιστικού τύπου. Όπως δηλώθηκε παραπάνω, η εφαρμογή κανόνων ανταγωνισμού στον κλάδο αυτό είναι σημαντική, και ότι περισσότερο ενδεδειγμένες θα είναι συχνά λύσεις της αγοράς με τις οποίες αίρονται οι φραγμοί για τη σύγκλιση στο πλαίσιο των εν λόγω λύσεων.

Σε κοινοτικό επίπεδο θα πρέπει να γίνει εκτίμηση των υφιστάμενων ή δυνητικών φραγμών σε σχέση με τους βασικούς στόχους της Συνθήκης, όπως η καθιέρωση και δημιουργία εσωτερικής αγοράς· η προαγωγή ενός συστήματος μη διαστρεβλωμένου ανταγωνισμού· η πραγματοποίηση διευρωπαϊκών δικτύων ή η διατήρηση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών. Πρέπει επίσης να εξεταστούν και σε σχέση με τις ειδικές ελευθερίες που προβλέπει η Συνθήκη, όπως οι κανόνες σχετικά με την ελευθερία παροχής υπηρεσιών ή το δικαίωμα εγκατάστασης.

Οι κανόνες βάσει των οποίων δημιουργούνται περιορισμοί θα πρέπει να τηρούν ένα γενικό στόχο δημοσίου συμφέροντος (όπως καθορίζεται στη συνθήκη ΕΚ ή από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο) και, για να είναι αποδεκτοί, θα πρέπει να είναι αναλογικοί προς

τον εν λόγω στόχο. Ταυτόχρονα, κάθε κοινοτική δράση (συμπεριλαμβανομένης δράσης για την εναρμόνιση αποκλινόντων εθνικών κανόνων), θα στοχεύει τους γενικούς αυτούς κανόνες δημοσίου συμφέροντος, και θα υπάγεται στην αρχή της επικουρικότητας.

III.1 Υφιστάμενοι φραγμοί

Στα ακόλουθα τμήματα θα επιχειρηθεί ο προσδιορισμός των καίριων υφιστάμενων και δυνητικών φραγμών για την ανάπτυξη του φαινομένου της σύγκλισης και, τελικά, για την πραγμάτωση της κοινωνίας των πληροφοριών στην Ευρώπη.

Πρόσβαση στους χρήστες. Οι προσεγγίσεις διαφέρουν μεταξύ τομέων όσον αφορά την ιδιοκτησία και την εκμετάλλευση των δικτύων. Τούτο σημαίνει ότι πολλές υπηρεσίες θα έχουν περιορισμένη επιλογή προσβάσεων προς τον πελάτη. Ακόμα και στην περίπτωση άρσης νομικών μονοπωλίων, οι τοπικές οικονομίες ενδέχεται να επικυλώσουν στους υφιστάμενους ιδιοκτήτες δικτύων τηλεπικοινωνιών και καλωδιακής τηλεόρασης πρωταρχικό ρόλο στη σύνδεση των πελατών σε πολλές αγορές. Όπου ευκολίες περιορισμένης διαθεσιμότητας ελέγχονται από καθετοποιημένους συντελεστές υφίσταται η δυνατότητα για περιορισμό του ανταγωνισμού στο επίπεδο των υπηρεσιών.

Κανονιστικοί περιορισμοί για τη χρήση υποδομής. Οι τρέχοντες περιορισμοί σε ορισμένα κράτη μέλη (και σε άλλα όχι) αναφορικά με τους τύπους των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρονται σε διαφορετικές υποδομές θα μπορούσε να δυσχεράνει, για τους φορείς εκμετάλλευσης, τη διατύπωση ενιαίων στρατηγικών που θα απευθύνονται σε πανευρωπαϊκές αγορές. Ενδέχεται επίσης να παρεμποδισθεί η πραγματοποίηση οικονομικών κλίμακας. Το υψηλότερο μοναδιαίο κόστος που θα προκύψει, επομένως και τα τιμολόγια, θα μπορούσαν να αναστείλουν την διανομή καινοτόμων υπηρεσιών.

Τιμές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Οι υψηλές τιμές για τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και τη σχετική υποδομή δικτύου που χρησιμοποιείται για τη διανομή τους ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στην ζήτηση υπηρεσιών. Μεταξύ των λόγων που έχουν αναφερθεί για την επιτυχία του Internet στη Βόρειο Αμερική είναι η ευρεία εφαρμογή ενιαίας διάρθρωσης τιμολογίου με προσφορά "δωρεάν" τοπικών τηλεφωνικών κλήσεων, καθώς και το γεγονός ότι ο ανταγωνισμός είχε ως αποτέλεσμα χαμηλότερη χρέωση για μισθωμένη χωρητικότητα δικτύου.⁴⁶ Τούτο έχει ως αποτέλεσμα σημαντικά

⁴⁶ Σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ του 1997, 20 ώρες χρήσης του Internet κοστίζουν \$38 στη Φινλανδία, \$64 στο ΗΒ, και \$74 στη Γερμανία, σε σύγκριση με \$29 στις ΗΠΑ.

χαμηλότερες δαπάνες για τους παρόχους πρόσβασης.

Διαθεσιμότητα περιεχομένου. Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο II.1, η επέκταση των μέσων διανομής που προήλθε από τεχνολογικές βελτιώσεις και από σύγκλιση ενδέχεται να μεταθέσει το σημείο συμφόρησης από τη διανομή στο περιεχόμενο, ενώ ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα έλλειψη κατάλληλου περιεχομένου μεσοπρόθεσμα. Το περιεχόμενο προστιθέμενου τέλους αποτελεί ήδη καθοριστικό παράγοντα επιτυχίας, τόσο στην αναλογική όσο και στην ψηφιακή τηλεοπτική αγορά και οι συνεχιζόμενες ελλείψεις θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν νέα είσοδο στην αγορά και με τον τρόπο αυτό τον ανταγωνισμό και την καινοτομία.

Κατακερματισμός της κοινοτικής αγοράς. Η επέκταση του αριθμού των τηλεοπτικών καναλιών θα πραγματοποιηθεί κατά πάσα πιθανότητα εις βάρος του μεριδίου αγοράς των υφισταμένων τηλεοπτικών φορέων. Τα φθίνοντα μερίδια της αγοράς θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν με τη διεύρυνση του ακροατηρίου στόχου πέρα από τα εθνικά σύνορα. Ανάλογα, με την ανάπτυξη των νέων υπηρεσιών θα προβληθούν πολλές καινοτομίες από μικρούς συντελεστές που εκμεταλλεύονται τμήματα αγορών ή από μεγάλους συντελεστές που χρηματοδοτούν μεγάλους προϋπολογισμούς E&A. Σε κάθε περίπτωση θα απαιτηθεί ευρύτερος όγκος που μπορεί να εξασφαλισθεί από εθνικές αγορές για την κάλυψη των δαπανών τους. Ενώ τα τηλεοπτικά κανάλια είναι ελεύθερα στην αναζήτηση ευρύτερου κοινού ως συνέπεια της οδηγίας *ηλεκτρονική χωρίς σύνορα*, η κύρια πρόκληση που τίθεται ενώπιόν τους είναι ενδεχομένως το πολυγλωσσικό, πολυπολιτιστικό κοινό, και όχι δυνητικοί φραγμοί εγκατάστασης σε χώρες όπου επιθυμούν να καθιερώσουν εμπορική παρουσία.

Ανεπαρκής προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι πάροχοι περιεχομένου θα είναι πρόθυμοι να διαθέσουν περιεχόμενο εάν προστατεύονται επαρκώς τα δικαιώματα στη διανοητική ιδιοκτησία τους. Παρομοίως, οι εκδότες και οι φορείς εκμετάλλευσης θα επενδύσουν σε καινοτόμες υπηρεσίες μόνο εάν είναι πεπεισμένοι ότι τα νέα μέσα διανομής πληροφοριών ή/και υπηρεσιών προβλέπουν επαρκή προστασία της διανοητικής και βιομηχανικής προσπάθειας των οργανισμών τους καθώς και αυτής των παρόχων περιεχομένου. Η ανεπαρκής προστασία αυτή συνιστά ήδη φραγμό για το ηλεκτρονικό περιεχόμενο μη άμεσης σύνδεσης, γεγονός που θα μπορούσε να επεκταθεί και στα προϊόντα σε απευθείας γραμμή. Σε πρόσφατες συμφωνίες της ΠΟΔΙ που αναφέρονται παρακάτω στο παρόν έγγραφο συμβάλλουν στην αποσαφήνιση της τρέχουσας κατάστασης.

Λαμβάνοντας υπόψη το προχωρημένο στάδιο των τρεχουσών κοινοτικών πρωτοβουλιών με τις οποίες το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο στο εν λόγω πεδίο προσαρμόζεται προς το ψηφιακό περιβάλλον, το παρόν έγγραφο δεν ασχολείται με θέματα κανονιστικού χαρακτήρα που προκύπτουν από συγγραφικά και συγγενή δικαιώματα. Τα συγκεκριμένα αυτά θέματα έχουν αντιμετωπισθεί εν εκτάσει στην Πράσινη Βίβλο για τα συγγραφικά και συγγενή δικαιώματα στην κοινωνία των πληροφοριών και στην ανακοίνωση⁴⁷ που την ακολούθησε, ενώ στην επακόλουθη προσέγγιση συνεκτιμάται δεόντως η εξέλιξη των τεχνολογιών προς την κατεύθυνση της σύγκλισης.

III.2 Δυνητικοί φραγμοί

Αβεβαιότητα στο κανονιστικό πεδίο: Αβεβαιότητα στο κανονιστικό πεδίο που προκύπτει από το πεδίο εφαρμογής των ισχυόντων ορισμών· ο τρόπος εφαρμογής τους ή το κατά πόσον προσαρμόζονται στη μεταβαλλόμενη διάρθρωση της αγοράς ή στα χαρακτηριστικά υπηρεσίας θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο για επενδύσεις συντελεστών της αγοράς. Ενώ πολλοί σημερινοί ορισμοί (τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο), όπως οι ορισμοί για τις *ηλεκτροκοινωνίες*, τη *φωνητική τηλεφωνία*, τις *ηλεκτροπτικές εκπομπές* ή τις *υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών* θα συνεχίσουν να ισχύουν για πολλές δραστηριότητες, η παροχή των υπηρεσιών ενδέχεται παρόλα αυτά να περιοριστεί όπου οι ορισμοί αυτοί προκαλούν αβεβαιότητα στις επιχειρήσεις ως προς την κανονιστική αντιμετώπιση των υπηρεσιών τους.

Σε ορισμένες περιπτώσεις τούτο ενδέχεται να είναι απλώς ο κίνδυνος ότι, παρά τους ισχύοντες ορισμούς, σε κοινοτικό επίπεδο, για *ρ/τ εκπομπές* και *ηλεκτροκοινωνιακές δραστηριότητες*, οι κανονιστικές αρχές σε ορισμένα κράτη μέλη δύναται να θέσουν μία συγκεκριμένη υπηρεσία υπό ένα κανονιστικό καθεστώς, ενώ σε άλλα κράτη μέλη θα θεωρείται ότι εμπίπτει σε άλλο.⁴⁸

Επίσης, στο εσωτερικό των κρατών μελών θα μπορούσε να υπάρξει διαφορετική κανονιστική αντιμετώπιση παρόμοιων υπηρεσιών, λόγω χάρη βάσει της πλατφόρμας επί της οποίας διανέμονται, με αποτέλεσμα τη δημιουργία φραγμών.

⁴⁷ COM(95) 383, 19.7.1995 και COM(96) 568, 20.11.1996, αντιστοίχως.

⁴⁸ Ένα παράδειγμα είναι το βίντεο κατ'Αιτήρηση που, σύμφωνα με τη μελέτη Squire Sanders Dempsey θεωρείται ότι είτε εμπίπτει στις ηλεκτροκοινωνιακές υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας είτε δεν έχει ακόμα καταταγεί επίσημα σε όλα τα κράτη μέλη, εκτός της Γαλλίας και του ΗΒ, όπου υπάγεται στο πλαίσιο των τηλεοπτικών εκπομπών, και της Γερμανίας, όπου εμπίπτει στη νέα κατηγορία των "ηλεκτροπηρεσιών".

Σε άλλες περιπτώσεις, τα μελλοντικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών δύνανται να καλύπτουν περισσότερα από ένα κανονιστικά πεδία, βάσει των σημερινών ορισμών. Αυτό ενδέχεται να συνεπάγεται δυσανάλογο κανονιστικό βάρος για ορισμένες υπηρεσίες.

Τέλος, οι τάσεις της τεχνολογίας και της αγοράς που προσδιορίστηκαν στα κεφάλαια I και II ενδέχεται επίσης να θέσουν υπό αμφισβήτηση την σημερινή ισχύουσα βάση των ορισμών.

Κατά την πρόσφατη γαλλική προεκλογική περίοδο προέκυψε ένα παράδειγμα κανονιστικής ασάφειας: εάν οι κανόνες με τους οποίους απαγορεύεται η δημοσίευση δημοσκοπήσεων κατά την εβδομάδα που προηγείται της εκλογής ισχύουν για μέσα που δεν βρίσκονται σε ανοικτή γραμμή, όχι όμως για δημοσκοπήσεις που δημοσιεύονται μέσω Internet. Στις περιστάσεις αυτές, σειρά εκδοτών αγνόησαν την απαγόρευση η οποία έθετε τα παραδοσιακά μέσα σε υποδεέστερη μοίρα⁴⁹.

Πολλαπλοί κανονιστικοί φορείς. Η διαδικασία του κανονιστικού ελέγχου σε όλα τα κράτη μέλη και, ενδεχομένως, από διαφορετικούς κανονιστικούς φορείς για μια συγκεκριμένη δέσμη υπηρεσιών είναι δυνατό να απαιτήσει σημαντικά έξοδα για όσους επιθυμούν να λειτουργούν σε πανευρωπαϊκή βάση. Ενδέχεται να ανασταλεί η παροχή υπηρεσιών όπου οι συντελεστές της αγοράς υπάγονται σε σειρά κανονιστικών καθεστώτων ή όπου πρέπει να αντιμετωπίσουν πολλαπλούς κανονιστικούς φορείς, π.χ. όπου απαιτείται η αδειοδότηση ενός δικτύου τόσο ως τηλεπικοινωνιακή υποδομή όσο και ως δίκτυο εκπομπών, εξαιτίας του ότι χρησιμοποιείται για την παροχή και των δύο υπηρεσιών.

Είσοδος στην αγορά και αδειοδότηση. Μεταξύ των κλάδων των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ υφίστανται διαφορές ως προς το εάν η είσοδος στην αγορά είναι περιορισμένη ή όχι ή αν υπάγεται σε μονοπωλιακά ή ειδικά δικαιώματα. Ο τομέας των ΤΠ είναι εν γένει ελεύθερος από διαδικασίες αδειοδότησης.

Κάθε χρήση αδειοδότησης ή κάθε κανονιστικός περιορισμός στις εισόδους στην αγορά συνιστά δυνητικό εμπόδιο στην παροχή υπηρεσιών, στις επενδύσεις και στον ανταγωνισμό με ίσους όρους· κατά συνέπεια θα πρέπει να περιορίζεται σε αιτιολογημένες περιπτώσεις. Η τάση θα πρέπει, ιδίως, να κατευθύνεται προς τον περιορισμό της ρύθμισης, όπου υφίστανται δυνητικά εμπόδια, αντί της περαιτέρω επέκτασης και αύξησης των κανονιστικών ρυθμίσεων σε άλλους τομείς με σκοπό την εξισορρόπηση των συνθηκών της αγοράς.

Όπου η αδειοδότηση συνεχίζει να είναι σημαντική παρατηρείται σημαντική απόκλιση μεταξύ κλάδων καθώς και μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά τον απαιτούμενο χρόνο για την απόκτηση της άδειας· τη διαφάνεια των διαδικασιών· τη διάρκεια των αδειών και τα καταβαλλόμενα τέλη. Πολλές άδειες για τηλεπικοινωνίες και δίκτυα εκπομπών είναι εθνικές ως προς το πεδίο εφαρμογής τους, άλλες όμως - ιδίως για διανομή καλωδιακής τηλεόρασης - είναι περιφερειακού ή τοπικού βεληνεκούς. Όλοι οι παράγοντες αυτοί, ενώ είναι αποδεκτοί στο πλαίσιο των συγκεκριμένων τομέων, ενδέχεται να δυσχεραίνουν ή να καθιστούν επαχθέστερη για τους οργανισμούς την προσφορά ολοκληρωμένης δέσμης υπηρεσιών, ιδίως διασυνοριακά. Τούτο δύναται να αποτελέσει δυσανάλογο βάρος δεδομένου ότι η τεχνολογία προωθεί την ολοκλήρωση αυτή και ότι είναι πιθανή η αύξηση της ζήτησης, τόσο από επαγγελματικούς χρήστες όσο και από καταναλωτές για την εν λόγω ολοκλήρωση.

Πρόσβαση σε δίκτυα, συστήματα πρόσβασης υπό όρους και περιεχόμενο. Το θέμα της πρόσβασης είναι κατά κύριο λόγο ζήτημα εμπορικής διαπραγμάτευσης, υπαγόμενο στις γενικές διασφαλίσεις που προβλέπονται από τους κανόνες του ανταγωνισμού. Ωστόσο, υφίσταται επί του παρόντος ασυμμετρία υπό την έννοια ότι οι κανόνες πρόσβασης ισχύουν μόνο για ορισμένα δίκτυα (λόγου χάριν οι κανόνες διασύνδεσης και ανοικτού δικτύου που ισχύουν για τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, όχι όμως για υποδομή που χρησιμοποιείται σε δραστηριότητες ρ/τ εκπομπών). Παρομοίως, υφίσταται πλαίσιο για συστήματα πρόσβασης υπό όρους για την ψηφιακή τηλεόραση), όχι όμως για όλους τους τύπους των ψηφιακών υπηρεσιών (σημειώνεται ότι στην τελευταία αυτή περίπτωση στο ΗΒ διεξάγεται επί του παρόντος διαβούλευση σχετικά με την ανάπτυξη κοινού πλαισίου για συστήματα πρόσβασης υπό όρους που απευθύνονται στο σύνολο των ψηφιακών υπηρεσιών).

Όπου οι συντελεστές της αγοράς ελέγχουν την πρόσβαση στους πελάτες, π.χ. μέσω ιδιοκτησίας του τοπικού βρόχου ή μέσω ελέγχου των τεχνολογιών για την υπό όρους πρόσβαση, η ενδιαφερόμενη εταιρεία ενδέχεται να είναι σε θέση να προβαίνει σε θετικές διακρίσεις προς όφελος των υπηρεσιών της.

Όσον αφορά τα θέματα πρόσβασης που συνδέονται με το περιεχόμενο, ισχύουν οι συνήθεις εμπορικές αρχές, επηρεαζόμενες μόνο από τους ισχύοντες κανόνες περί ανταγωνισμού. Εξαιρέση αποτελεί η μεταχείριση ορισμένων περιεχομένων "πρόσθετου τέλους", όπως οι εθνικές αθλητικές συναντήσεις, όπου με την αναθεώρηση της οδηγίας για την τηλεόραση χωρίς σύνορα προβλέπεται η αμοιβαία αναγνώριση σε όλη την έκταση της Κοινότητας

⁴⁹ ΟΟΣΑ, ο.π. σημ. 5.

εκδηλώσεων που καθορίζονται από τα κράτη μέλη αποκλειστικά ατελή τηλεοπτική μετάδοση.

Εκχώρηση ραδιοσυχνοτήτων και λοιπών πόρων. Η παροχή υπηρεσιών (και η ανάπτυξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού) εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα επαρκούς χωρητικότητας δικτύου, που για πολλές υπηρεσίες σημαίνει πρόσβαση στο φάσμα ραδιοσυχνοτήτων. Η παράλληλη επέκταση των τηλεοπτικών εκπομπών, των κινητών πολυμεσικών και φωνητικών εφαρμογών και της χρήσης ασύρματων τεχνολογιών σε σταθερά δίκτυα θα οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της ζήτησης. Όπου υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο ποσό του διαθέσιμου φάσματος ή στον τρόπο κατανομής του, ενδέχεται να προκύψουν δυνητικά εμπόδια, με επιπτώσεις στο κόστος της λειτουργίας του δικτύου στους διάφορους τομείς, με αποτέλεσμα να ενθαρρύνουν δυνητικά την (υπό ανταγωνιστικούς όρους) είσοδο σε έναν τομέα έναντι άλλου.

Διαφορετικές προσεγγίσεις για την επίτευξη στόχων δημοσίου ενδιαφέροντος. Το κανονιστικό πλαίσιο κάθε τομέα που επηρεάζεται από τη σύγκλιση περιέχει πλήθος μέτρων με τα οποία επιδιώκεται η διασφάλιση ειδικών στόχων δημοσίου συμφέροντος με ενδιαφέρον για τους εν λόγω τομείς και συμβατών με τους κοινοτικούς στόχους. Πράγματι, η Επιτροπή αποδίδει μεγάλη σημασία στη διανομή υπηρεσιών γενικού συμφέροντος⁵⁰ ιδίως για τη διασφάλιση της κοινοτικής και περιφερειακής συνοχής στην Κοινότητα, ενώ στο πεδίο των τηλεπικοινωνιών τα μέτρα που ελήφθησαν για τη διασφάλιση της καθολικής υπηρεσίας σε εθνικό επίπεδο προέρχονται σήμερα από πλαίσιο που έχει καθιερωθεί σε κοινοτικό επίπεδο. Ο τρόπος, ωστόσο, με τον οποίο επιδιώκονται οι εν λόγω στόχοι (και όχι οι στόχοι καθαυτοί) ενδέχεται να αποτελέσει δυνητικό βάρος για τους οργανισμούς που υπάγονται σε υποχρεώσεις όσον αφορά την εφαρμογή τους. Στο πλαίσιο της διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών, η δημιουργία έντασης μεταξύ διαφορετικών προσεγγίσεων, μεταξύ κλάδων και μεταξύ κρατών μελών, θα μπορούσε να παρεμποδίσει την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών ή την πραγματοποίηση επενδύσεων σε καινοτόμες υπηρεσίες ή δίκτυα.

Εμπιστοσύνη του κοινού στο νέο περιβάλλον. Σε περίπτωση όπου το επίπεδο προστασίας που αναφέρεται στην προστασία των καταναλωτών, τη νομική αντιμετώπιση ηλεκτρονικών συναλλαγών ή την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής σφαίρας διαφέρει μεταξύ τομέων, ενδέχεται οι χρήστες και οι καταναλωτές να έχουν έλλειψη εμπιστοσύνης στις διατιθέμενες υπηρεσίες και συστήματα,

αναστέλλοντας την ανάπτυξη συγκλινουσών υπηρεσιών.

Έλλειψη προτύπων για τη στήριξη της διαλειτουργικότητας και διασύνδεσης συγκλινόντων δικτύων. Ο στόχος να εξασφαλισθεί ότι κάθε χρήστης μπορεί να επικοινωνεί με οποιοδήποτε άλλο χρήστη θα εμποδιστεί εάν η αγορά δεν είναι σε θέση να παράσχει διαλειτουργικά προϊόντα και υπηρεσίες. Η διαλειτουργικότητα αυτή θα μπορούσε να περιοριστεί από ιδιόκτητα πρότυπα τα οποία ελέγχουν συντελεστές με δεσπόζουσα θέση.

III.3 Ερώτημα

Ερώτημα 3: Φραγμοί στη σύγκλιση

Στο κεφάλαιο III τονίζονται οι ισχύοντες και οι δυνητικοί φραγμοί στη σύγκλιση.

Ποιες είναι οι πιθανές επιπτώσεις από τους φραγμούς που προσδιορίστηκαν και υπάρχουν άλλοι φραγμοί ή παράγοντες που ενδεχομένως να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη διαδικασία σύγκλισης στην Ευρώπη;

⁵⁰ Βλ. COM(96) 443.

Κεφάλαιο IV Συνάψεις για τις κανονιστικές ρυθμίσεις

Εξετάζοντας την επίδραση που ασκούν οι φραγμοί που προσδιορίστηκαν παραπάνω, στο κεφάλαιο IV εξετάζεται κατά Αρχήν κατά πόσο ορισμένα χαρακτηριστικά του φαινομένου της σύγκλισης δημιουργούν νέες και ειδικού χαρακτήρα αφορμές για κανονιστική ρύθμιση.

Στο τμήμα IV.2 προσδιορίζονται πιθανές προσεγγίσεις σε κεντρικής σημασίας κανονιστικά θέματα. Στο τμήμα IV.3 εξετάζεται η κάλυψη στόχων δημοσίου συμφέροντος και στο τμήμα IV.4 επιλογές για ένα πιθανό μελλοντικό κανονιστικό μοντέλο. Το κεφάλαιο κλείνει με εποπτεία συναφών θεμάτων διεθνούς χαρακτήρα.

IV.1 Προκλήσεις για τις υφιστάμενες μεθόδους κανονιστικής ρύθμισης

Παρακάτω προσδιορίζονται πεδία όπου το φαινόμενο της σύγκλισης θα μπορούσε να δυσχεραίνει τις υφιστάμενες μεθόδους κανονιστικής ρύθμισης. Οι προκλήσεις αυτές αφορούν τόσο την ουσία της κανονιστικής ρύθμισης όσο και την πρακτική εφαρμογή της. Στα τμήματα IV.3 έως IV.5 εξετάζονται ενδεχόμενες λύσεις στα θέματα αυτά.

Ο ρόλος της κανονιστικής ρύθμισης

Η κανονιστική ρύθμιση δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Αντιθέτως, πρόκειται απλώς για ένα εργαλείο, παράλληλα με τις δυνάμεις της αγοράς, για την επίτευξη ευρύτερων κοινωνικών, οικονομικών και στόχων γενικής πολιτικής, όπως προβάλλονται στο κεφάλαιο II. Τούτο έχει ήδη αναγνωρισθεί στην ανακοίνωση της Επιτροπής για το ηλεκτρονικό εμπόριο, όπου προτείνεται η αρχή "όχι κανονιστική ρύθμιση ως αυτοσκοπός"⁵¹. Η αρχή αυτή ισχύει εξίσου σε όλα τα πεδία της σύγκλισης. Η σύγκλιση δεν κλονίζει τους θεμελιώδεις στόχους που υποστηρίζουν την κανονιστική ρύθμιση στα κράτη μέλη. Οι στόχοι αυτοί ποικίλλουν και είναι προσαρμοσμένοι στις ειδικές ανάγκες των διαφόρων τομέων, περιλαμβάνουν όμως εθνικούς στόχους όπως η προώθηση της απόδοσης, η οικονομική ευημερία και το δημόσιο συμφέρον και συμφέρον των καταναλωτών. Σε κοινοτικό επίπεδο, οι διατάξεις και οι στόχοι της Συνθήκης ΕΚ αντικατοπτρίζουν παρόμοιους στόχους.

Ωστόσο, ο χαρακτήρας και τα στοιχεία της σύγκλισης που εξετάζονται παρακάτω, καθώς επίσης και η παρατηρούμενη ανάγκη των

συντελεστών της βιομηχανίας για περιορισμό και σαφή στοχοθέτηση της κανονιστικής παρέμβασης, θα πρέπει να οδηγήσουν τις δημόσιες αρχές, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, στην επανεξέταση του ρόλου και της σημασίας της ρύθμισης στο πλαίσιο της συγκλίνουσας αγοράς. Μπορούν να υπογραμμιστούν τρία κεντρικά θέματα:

- *Ο ρόλος των δυνάμεων της αγοράς.* Σύμφωνα με ορισμένα σχόλια τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη δυνατότητα των δυνάμεων της αγοράς να εξασφαλίσουν την επίτευξη κανονιστικών στόχων. Υποστηρίζεται ότι αυτή η σκοπιά αντανακλάται στην αναπτυσσόμενη προσέγγιση στα περισσότερα κράτη μέλη προς την καθολική υπηρεσία στις τηλεπικοινωνίες, ή στις ΤΠ και τις ρ/τ εκπομπές, μέσα από την ανάπτυξη - κατευθυνόμενη από τη βιομηχανία διαλειτουργικών προτύπων και λογισμικού. Άλλες απόψεις εκφράζουν αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα των δυνάμεων της αγοράς να παράσχουν ικανοποιητικές εκ των προτέρων εγγυήσεις για τους καταναλωτές ενώ αναγνωρίζουν το σημαντικό ρόλο της ρύθμισης στη διασφάλιση των στόχων δημοσίου συμφέροντος.
- *Η ισορροπία μεταξύ κλαδικής κανονιστικής ρύθμισης και κανόνων ανταγωνισμού.* Ένα περαιτέρω κεντρικής σημασίας θέμα είναι η ισορροπία μεταξύ κανόνων ανταγωνισμού και κλαδικής ρύθμισης, όπου πολλοί υποστηρίζουν να δοθεί προτεραιότητα στην αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε μεμονωμένες περιπτώσεις στο πλαίσιο συγκλίνοντος περιβάλλοντος και όχι στην περαιτέρω επέκταση της ρύθμισης.
- *Εξεύρεση εφαρμόσιμων λύσεων.* Όπου ήδη υφίσταται κανονιστική ρύθμιση θα πρέπει να ασκείται κατά εφαρμόσιμο και έγκαιρο τρόπο. Ο παγκόσμιος χαρακτήρας του Internet ή ο περιφερειακός χαρακτήρας των δορυφορικά διανεμόμενων υπηρεσιών επισημαίνουν τις δυνητικές δυσχέρειες επιβολής των κανόνων ενός κράτους μέλους σε άλλες χώρες· ενώ παράλληλα ο ταχύς ρυθμός των αλλαγών στις υπηρεσίες και τα προϊόντα, μετρούμενος σε μήνες και εβδομάδες, συνιστά πραγματική πρόκληση για οποιοδήποτε επιδιώκει νομοθετική λύση για κάθε συγκεκριμένο πρόβλημα. Οι λύσεις αυτές τείνουν, σε κοινοτικό επίπεδο, να μετρούνται σε μήνες και έτη.

Η αμφισβήτηση της συνεκτικότητας της κανονιστικής ρύθμισης

Κεντρικής σημασίας χαρακτηριστικό ενός συγκλίνοντος περιβάλλοντος είναι η δυνατότητα ότι κάθε δίκτυο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διανομή πολύ ευρύτερου φάσματος υπηρεσιών από ό,τι συμβαίνει σήμερα. Δεν προκύπτει

⁵¹ ο.π. Οι τρεις άλλες αρχές που καθορίζονται στην εν λόγω ανακοίνωση είναι επίσης σημαντικές στο πλαίσιο της σύγκλισης: κάθε κανονιστική ρύθμιση θα πρέπει να βασίζεται στις ελευθερίες της ενιαίας αγοράς· πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η επιχειρηματική πραγματικότητα· πρέπει να ανταποκρίνεται αποδοτικά και αποτελεσματικά στους στόχους γενικού συμφέροντος.

αυτομάτως ότι η διανομή διαφόρων υπηρεσιών μέσω ενιαίου δικτύου ή μέσου ενιαίας πλατφόρμας δικτύου εξισώνει τις υπηρεσίες αυτές, ούτε ότι οι στόχοι δημοσίου συμφέροντος που υποστηρίζουν την κανονιστική ρύθμιση μεταφέρονται αυτομάτως από μία υπηρεσία σε μία άλλη.

Παραδείγματος χάρη, ενώ μία κινηματογραφική ταινία, ένα τραγούδι, τα δρομολόγια σιδηροδρόμων και μία τηλεφωνική συνδιάλεξη μπορούν να μεταφέρονται σε ψηφιακή μορφή, τούτο δεν συνεπάγεται ότι ο χρήστης χρησιμοποιεί τις διάφορες αυτές υπηρεσίες/δραστηριότητες εναλλακτικά. Κατά τον ίδιο τρόπο οι κανονιστικές προσεγγίσεις σε κάθε μία από τις υπηρεσίες αυτές, ενώ δυνητικά βασίζονται σε παρόμοιες γενικές αρχές, είναι πιθανό ότι θα συνεχίσουν να είναι προσαρμοσμένες στα ειδικά χαρακτηριστικά των διαφορετικών αυτών υπηρεσιών.

Ωστόσο, όπως δηλώθηκε στο κεφάλαιο III, η ρύθμιση κατ'Αουσίαν παρεμφερών υπηρεσιών με διαφορετικό τρόπο, ιδίως βάσει της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται για τη διανομή της υπηρεσίας, θα μπορούσε να συνιστά διακριτική μεταχείριση που ενδεχομένως να αναστέλλει τον ανταγωνισμό, τις επενδύσεις και την παροχή των υπηρεσιών. Αναφέρθηκε ήδη το παράδειγμα της αντιμετώπισης των δημοσκοπήσεων βάσει του γαλλικού εκλογικού νόμου. Ένα άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να αποτελέσει το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής του τρέχοντος καθεστώτος διασύνδεσης στις τηλεπικοινωνίες, βάσει του οποίου θα μπορούσαν να παρασχεθούν δικαιώματα διασύνδεσης σε οργανισμό που εκμεταλλεύεται δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, όχι όμως σε φορέα εκμετάλλευσης ραδιοτηλεοπτικού δικτύου. Η διασύνδεση μεταξύ των δύο ενδέχεται να έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο υπηρεσιών που χρησιμοποιούν ραδιοτηλεοπτικά μέσα για τη μεταφόρτωση πληροφοριών και υπηρεσιών, που βασίζονται όμως στο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο για την παροχή καναλιού επιστροφής.

Κατά την εκτίμηση των διαφορών αυτών στην ρυθμιστική αντιμετώπιση τόσο μεταξύ τομέων όσο και μεταξύ κρατών μελών, κάθε ανάλυση που πραγματοποιείται σε κοινοτικό επίπεδο θα πρέπει να εξετάσει κατά πόσο θα ήταν συμβατές με στόχους δημοσίου συμφέροντος που προσδιορίζονται στη Συνθήκη και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, καθώς και κατά πόσο οι ισχύοντες κανόνες είναι αναλογικοί προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Όπου η απάντηση σε κάθε ερώτηση είναι αρνητική θα μπορούσαν οι εν λόγω κανόνες να προσβληθούν ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Όπου οι φραγμοί που προκύπτουν από μέτρα πλήρως συμβατά με τη Συνθήκη και όπου δεν είναι δυνατή η εφαρμογή των αρχών αμοιβαίας αναγνώρισης, θα μπορούσε να αιτιολογηθεί η

επιβολή κοινοτικών μέτρων (όπως η εναρμόνιση των νομοθεσιών).

Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης

Η παγκοσμιοποίηση των υπηρεσιών αποτελεί χαρακτηριστικό του νέου τοπίου. Ενώ οι εκπομπές δορυφορικής τηλεόρασης αποτελούν ένα παράδειγμα, η πεμπτούσια του παγκόσμιου δικτύου είναι το Internet. Η διάρθρωση και η πανταχού παρουσία του Internet του παρέχουν δυνητικά τη δυνατότητα να ματαιώνει τις απόπειρες εφαρμογής υφιστάμενων στόχων κανονιστικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο.

Στο νέο παγκόσμιο περιβάλλον ο τρόπος κανονιστικής ρύθμισης δικτύων και υπηρεσιών σε διάφορες περιοχές διαθέτει το δυναμικό να ασκεί σημαντική επίδραση στις επενδύσεις στις περιοχές αυτές. Υπερβολική ή μη ενδεδειγμένη ρύθμιση σε μία περιοχή θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταφορά της οικονομικής δραστηριότητας αλλού, με αρνητικές συνέπειες για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών στην πρώτη περιοχή.

Το πρόβλημα της αθονίας έναντι κανονιστικής ρύθμισης που βασίζεται στην ανεπάρκεια

Η σύγκλιση ενδέχεται να αμφισβητήσει υφιστάμενες κανονιστικές προσεγγίσεις, ιδίως όσον αφορά την αδειοδότηση δικτύων και την κατανομή των πόρων, όπου οι εν λόγω προσεγγίσεις αντικατοπτρίζουν αντιληπτή ανεπάρκεια τόσο των ραδιοσυχνοτήτων όσο και περιεχομένου.

Τρέχουσες τεχνολογικές τάσεις της αγοράς, όπως σημαντική αύξηση της χωρητικότητας των δικτύων· η δυνατότητα διανομής περιεχομένου και υπηρεσιών μέσω σειράς πλατφορμών· η αύξηση ανταγωνιστικών διαδρομών προς τους πελάτες καθώς και βελτιώσεις στην ψηφιακή συμπίεση υποδεικνύουν ότι σε ένα πλήρως ψηφιακό περιβάλλον, η ανεπάρκεια/σπανιότητα δύναται σταδιακά να καταστεί λιγότερο σημαντική, απαιτώντας κατά συνέπεια την επανεκτίμηση των υφιστάμενων κανονιστικών προσεγγίσεων.

Η άρση της σπανιότητας στο δίκτυο μετάδοσης δεν θα συνοδευθεί κατ'Ανάγκη από αντίστοιχη αύξηση στο περιεχόμενο των υπηρεσιών (ιδίως, περιεχόμενο οι υπηρεσίες "προστιθέμενου τέλους" πρέπει να συμπληρώσουν τα κανάλια αυτά). Εν πάση περιπτώσει, αναμένοντας την πλήρη μετάβαση του τομέα των εκπομπών από αναλογικές σε ψηφιακές υπηρεσίες, είναι πιθανό ότι θα συνεχίσουν να υφίστανται συνθήκες στενότητας ως προς τη χωρητικότητα για το προβλέψιμο μέλλον.

Η αμφισβήτηση της διάκρισης μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών δραστηριοτήτων

Η σύγκλιση δεν θα εμποδίσει την υλοποίηση κανονιστικής ρύθμισης που βασίζεται σε διάκριση μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου, ενδέχεται ωστόσο να μετακινήσει τα όρια μεταξύ τους. Τούτο θα μπορούσε να έχει συνέπειες για το επίπεδο κανονιστικής ρύθμισης που ισχύει σε μια συγκεκριμένη υπηρεσία. Στο βαθμό που έχουν διατυπωθεί κανόνες βάσει του γεγονότος ότι συγκεκριμένα δίκτυα, υπηρεσίες ή δραστηριότητες είναι δημόσια και ιδιωτικά,⁵² ενδέχεται να απαιτηθεί επανεκτίμηση ώστε να καθοριστεί κατά πόσο τα τρέχοντα όρια μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού χώρου παραμένουν ισχυρά υπό το φως των τεχνολογικών εξελίξεων. Παραδείγματος χάρη, νέα μέσα διανομής υπηρεσιών, η διαλογικότητα καθώς και η δυνατότητα πληρωμών ανά συναλλαγή ενδέχεται να δυσχεράνουν τη χάραξη των γραμμών αυτών κατά το μέλλον.

Ένα άλλο πρακτικό παράδειγμα προκύπτει στις δύο πρόσφατες συνθήκες της ΠΟΔΙ που μεταξύ άλλων αναφέρονται στα δικαιώματα δημιουργού. Αποσαφηνίστηκε εκεί ότι μια "δημόσια ανακοίνωση" για τους σκοπούς της νομοθεσίας περί συγγραφικών δικαιωμάτων περιλαμβάνει την κατάσταση κατά την οποία μία εργασία διατίθεται στο κοινό (π.χ. μέσω ενός χώρου του παγκόσμιου ιστού - WWW) με διαλογικό τρόπο.

Η αμφισβήτηση των κανονιστικών δομών

Ο κατακερματισμός, η συνθετότητα και η ποικιλότητα των ρυθμιστικών δομών που υφίστανται στους συγκλίνοντες τομείς είναι ένα από τα θέματα που τονίστηκαν στο τμήμα III.2 παραπάνω. Στο βαθμό που υφίσταται κίνδυνος αλληλεπικαλυπτόμενων ρυθμίσεων ή η ανάγκη αντιμετώπισης περισσότερων κανονιστικών αρχών σε ένα ή μεταξύ κρατών μελών, οι συντελεστές της αγοράς ενδέχεται να ζητήσουν εξορθολογισμό των υφισταμένων δομών για την αποφυγή δημιουργίας περιττών διοικητικών φραγμών. Παραδείγματος χάρη, όπου οι υπηρεσίες μπορούν να προσφέρονται μέσω ενιαίου δικτύου, δύνανται οι οργανισμοί να επωφελοούνται διαπραγματευόμενοι με μια ενιαία κανονιστική αρχή σε ένα κράτος μέλος σχετικά με ζητήματα που συνδέονται με το δίκτυο αυτό, ανεξάρτητα από τις υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω του δικτύου.

⁵² Ένα παράδειγμα στις τηλεπικοινωνίες είναι ότι ενώ τα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ενδέχεται να υπάγονται σε συνθήκες που αναφέρονται τόσο στους στόχους δημοσίου συμφέροντος όσο και σε τεχνικές απαιτήσεις, τα ιδιωτικά τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ενδέχεται να υπάγονται μόνον σε τεχνικές απαιτήσεις. Όσον αφορά τις εκπομπές, οι ορισμοί των εκπομπών σε σειρά κρατών μελών περιλαμβάνουν ειδικά το στοιχείο της διανομής προς το κοινό για την ταξινόμηση των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο καθεστώς των εκπομπών.

Ερώτημα 4: Ο αντίκτυπος της σύγκλισης στην τρέχουσα κανονιστική ρύθμιση

Στο κεφάλαιο IV.1 εξετάζονται οι προκλήσεις που τίθενται από τις τρέχουσες εξελίξεις στην ισορροπία μεταξύ κανονιστικής ρύθμισης, κανόνων ανταγωνισμού και εμπιστοσύνης στις δυνάμεις της αγοράς. Εξετάζεται επίσης κατά ποιον τρόπο η διαδικασία της σύγκλισης ενδέχεται να επιδράσει στις αρχές στις οποίες βασίζεται η τρέχουσα κανονιστική ρύθμιση στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ.

(Α) Απαιτείται από τις τρέχουσες εξελίξεις κάποιος βαθμός κανονιστικής ρύθμισης στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση, ορισμένος βαθμός στήριξης στους κανόνες του ανταγωνισμού και εμπιστοσύνης στις δυνάμεις της αγοράς, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που προσδιορίστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια;

(Β) Εάν ναι, σε ποιο βαθμό αμφισβητεί η σύγκλιση τις αρχές στις οποίες βασίζονται οι υφιστάμενες κανονιστικές προσεγγίσεις στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ;

IV.2 Αντιμετώπιση των εμποδίων: τα κανονιστικά θέματα

Στο τμήμα αυτό εξετάζονται επτά ευρύτερα πεδία όπου έχουν εντοπισθεί δυνητικοί κανονιστικοί φραγμοί:

- Ορισμοί
- Είσοδος στην αγορά και αδειοδότηση
- Πρόσβαση σε δίκτυα, σε συστήματα πρόσβασης υπό όρους και σε περιεχόμενο
- Πρόσβαση σε φάσμα συχνοτήτων
- Πρότυπα
- Τιμολόγηση
- Συμφέροντα των μεμονωμένων καταναλωτών

Δεν αντιμετωπίζονται εδώ σειρά θεμάτων που αποτελούν επί του παρόντος αντικείμενο χωριστών πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της Επιτροπής. Στα θέματα αυτά περιλαμβάνονται περιοχές όπως η ιδιοκτησία των μέσων επικοινωνίας, οι ψηφιακές υπογραφές και η κρυπτοθέτηση, και, όπως προαναφέρθηκε, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, τα συγγραφικά και συγγενή δικαιώματα.

IV.2.1 Υφίσταται ανάγκη για νέους ορισμούς;

Οι ισχύοντες ορισμοί καθορίζουν τα όρια μεταξύ διάφορων κλαδικών ρυθμίσεων και διάφορων κανονιστικών αρχών. Η κανονιστική ρύθμιση συνδέεται με τον ορισμό των δραστηριοτήτων. Μολονότι η ρύθμιση μπορεί να είναι "ουδέτερη από τεχνολογικής απόψεως", όπως στον κλάδο των r/t εκπομπών (και σε διαρκώς μεγαλύτερο

βαθμό στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών), δύναται να συναρτηθεί με την τεχνολογία που χρησιμοποιείται για την παροχή υπηρεσιών, καθώς επίσης και μεταξύ πεδίων που υπάγονται σε κανονιστική ρύθμιση και αυτών που σε μεγάλο βαθμό είναι ελεύθερα από λεπτομερείς κανόνες.

Η διαδικασία σύγκλισης δεν πρόκειται να άρει την ανάγκη για ορισμούς, ωστόσο η αβεβαιότητα ως προς τους ισχύοντες κανονισμούς για δραστηριότητες ή σχετικά με διαφορετικούς ορισμούς σε εθνικό επίπεδο θα μπορούσαν να δημιουργήσουν φραγμούς στις επενδύσεις ή στην παροχή υπηρεσιών. Πρέπει, ταυτόχρονα, να σημειωθεί ότι διαφορετικές υπηρεσίες μπορούν να διανεμηθούν μέσω του ίδιου δικτύου δεν μεταβάλλει αφεαυτού τον χαρακτήρα των υπηρεσιών ώστε να καταστούν μία και μόνη υπηρεσία.

Υπό το φως των δυνητικών φραγμών που προσδιορίστηκαν παραπάνω, θα πρέπει να εξεταστούν οι τρέχουσες προσεγγίσεις ως προς τον ορισμό των κανονιστικών ρυθμίσεων (καθώς και τον τρόπο κατά τον οποίο οι ορισμοί αυτοί εφαρμόζονται από τις κανονιστικές αρχές) ως προς τα ακόλουθα:

- αν διατηρούν την αξία τους υπό το φως των τεχνολογικών εξελίξεων·
- αν έχουν ως αποτέλεσμα η ίδια υπηρεσία να εμπίπτει σε περισσότερα από ένα κανονιστικά καθεστώτα και, όπου αυτό συμβαίνει, κατά πόσον είναι αιτιολογημένο·
- αν καταλήγουν σε εισαγωγή διακρίσεων επιτρέποντας διαφορετικό τρόπο ρύθμισης παρόμοιων δικτύων ή υπηρεσιών.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν προβεί σε ορισμό μερικών νέων δραστηριοτήτων. Στη Γερμανία δημιουργήθηκαν νέες έννοιες για τις "τηλεπηρεσίες" και τις "υπηρεσίες μέσω επικοινωνίας", που επικεντρώνονται στον χαρακτήρα της δραστηριότητας και όχι στην υποκείμενη τεχνολογία. Η νομοθεσία στον οπτικοακουστικό τομέα στη Γαλλία έχει επίσης επικεντρωθεί στο χαρακτήρα της υπηρεσίας και όχι στην υποκείμενη πλατφόρμα της.

Πιθανές επιλογές

Μία επιλογή θα ήταν να συνεχίσουν να ισχύουν οι υφιστάμενοι ορισμοί, αναγνωρίζοντας ότι παραμένουν ισχυροί για την πλειοψηφία των προσφερόμενων υπηρεσιών και να επεκταθούν, κατά περίπτωση, οι αρχές στις οποίες βασίζεται η τρέχουσα κανονιστική ρύθμιση, με παράλληλη προσαρμογή του τρόπου εφαρμογής της ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά των "νέων" υπηρεσιών.

Δεύτερη επιλογή θα ήταν η δημιουργία χωριστής κατηγορίας "νέων" υπηρεσιών που θα συνυπάρχουν με τους υφιστάμενους ορισμούς.

Τρίτη επιλογή θα ήταν η προσαρμογή των ισχυόντων ορισμών που χρησιμοποιούνται στις τηλεπικοινωνίες ή/και τις εκπομπές, ώστε να ανταποκρίνονται στις τρέχουσες τάσεις και εξελίξεις.

IV.2.2 Είσοδος στην αγορά και αδειοδότηση

Μεταξύ των δυνητικών φραγμών που προσδιορίστηκαν στο κεφάλαιο III, ορισμένοι προκύπτουν από την επίδραση διαφορετικών όρων και προϋποθέσεων για είσοδο στην αγορά, αδειοδότηση και λειτουργία στους τομείς που επηρεάζονται από τη σύγκλιση. Το γεγονός αυτό θέτει σειρά θεμάτων που εξετάζονται στη συνέχεια:

Είσοδος στην αγορά

Η χορήγηση από τα κράτη μέλη ειδικών και αποκλειστικών δικαιωμάτων δεν είναι ασυμβίβαστη με τους κανόνες της Συνθήκης, όπου τα εν λόγω δικαιώματα αιτιολογούνται για την εκπλήρωση καθήκοντος γενικού οικονομικού συμφέροντος που έχει ανατεθεί στο συγκεκριμένο εγχείρημα και που είναι αναλογικό προς την επίτευξη του ζητούμενου στόχου, ακόμα και σε περίπτωση που τα δικαιώματα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα περιορισμό του ανταγωνισμού ή δημιουργία φραγμού στην ελεύθερη διακίνηση υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένοι θα συνηγορούσαν ότι σε περιπτώσεις όπου κάθε δίκτυο θα μπορούσε δυνητικά να φέρει κάθε υπηρεσία, θα πρέπει οι δημόσιες αρχές να διασφαλίσουν ότι η ρύθμιση δεν θα εμποδίζει την παραπάνω δυνατότητα. Θα υποστήριζαν ότι για να γίνουν επιτρεπτοί τεχνητοί περιορισμοί στη χρήση των δικτύων ή για τη διατήρηση μονοπωλίων όπου άλλα μέρη του συγκλίνοντος περιβάλλοντος είναι πλήρως ανοιχτά στον ανταγωνισμό, θα επέτρεπε ενδεχομένως στους χρήστες πρόσβαση σε καινοτόμες υπηρεσίες και θα δημιουργούσε ανατιολογητή διάκριση. Η αντιμετώπιση αυτή θα θεωρούνταν ότι αντιβαίνει στις τάσεις της τεχνολογίας και της αγοράς που προσδιορίστηκαν παραπάνω στο παρόν έγγραφο.

Οι φραγμοί θα μπορούσαν να προκύψουν κατά διάφορους τρόπους:

- (i) η χορήγηση μονοπωλιακών ή ειδικών δικαιωμάτων μέσω δικτύων ή υπηρεσιών σε μία ή σε μικρό αριθμό εταιρειών δύναται να εμποδίσει άλλους από την παροχή των ίδιων υπηρεσιών·
- (ii) ο περιορισμός των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρονται μέσω δεδομένου δικτύου (π.χ. απαγόρευση ενός οργανισμού τηλεπικοινωνιών να χρησιμοποιεί το δίκτυο του για προσφορά υπηρεσιών διασκέδασης)·
- (iii) απαίτηση να φέρονται συγκεκριμένες υπηρεσίες (όπως τα τηλεοπτικά κανάλια άμεσης/ατελούς μετάδοσης), γεγονός που

περιορίζει το περιθώριο παροχής άλλων υπηρεσιών.

Άλλοι θα υποστήριζαν ότι η χορήγηση περιορισμένων δικαιωμάτων ή ο περιορισμός της χρήσης δικτύων για συγκεκριμένους σκοπούς αποτελούν σημαντικούς τρόπους ενθάρρυνσης των επενδύσεων.

Ορισμένοι επιχειρηματολογούν επίσης ότι οι τύποι αυτοί των περιορισμών είναι ιδιαίτερα σημαντικοί σε περίπτωση που ο ανταγωνισμός ευρίσκεται σε πρώιμο στάδιο ή όπου ένας συγκεκριμένος συντελεστής διαθέτει ιδιαίτερα ισχυρή θέση (π.χ. μέσω ενός ανταγωνιστικού δικτύου ή μέσω περιεχομένου "προστιθέμενου τέλους"). Στις περιπτώσεις αυτές μπορούν ειδικές διασφαλίσεις να εγγυηθούν ότι δεν θα υπάρξουν διακρίσεις εις βάρος δυνητικών ανταγωνιστών ή ότι θα υπάρξουν επαρκή κίνητρα για την είσοδό τους στην αγορά. Σύμφωνα με το επιχείρημα αυτό οι κατάλληλες διασφαλίσεις δύνανται να λάβουν μορφή χωριστών λογιστικών λογαριασμών ή απαιτήσεων περί διαφάνειας, διαρθρωτικού διαχωρισμού ή ακόμη και περιορισμού επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Αδειοδότηση

Ορισμένες δραστηριότητες και πεδία στο πεδίο των υπολογιστών και των ΤΠ δεν υπάγονται σε απαιτήσεις αδειοδότησης. Τούτο είναι πιθανό ότι θα συνεχισθεί και κατά το μέλλον· η Επιτροπή δεν έχει λόγο να προτείνει μεταβολή της εν λόγω πρακτικής υπό την προϋπόθεση ότι αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά τα θέματα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Ταυτόχρονα, η αδειοδότηση πρόκειται κατά πάσα πιθανότητα να παραμείνει κεντρικής σημασίας εργαλείο κανονιστικών ρυθμίσεων, μέσω του οποίου οι δημόσιες αρχές θα μπορούν να ασκούν έλεγχο στις εθνικές τους αγορές, ιδίως σε σχέση με την παροχή δικτύων και υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και εκπομπών.

Κάθε εκτίμηση σχετικά με την αιτιολόγηση και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αδειοδότησης θα πρέπει κατ'αρχάς να γίνεται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου τομέα όπου ισχύουν οι κανόνες αυτοί. Ωστόσο, το εύρος των δυνητικών φραγμών που προσδιορίστηκαν στο κεφάλαιο III και που συνδέονται με την αδειοδότηση συνεπάγεται ότι το θέμα αυτό ενδέχεται να απαιτήσει ενδελεχέστερη εξέταση.

Ορισμένοι σχολιαστές υποστηρίζουν ότι κεντρικής σημασίας στόχος πρέπει να είναι η διευκόλυνση εισόδου στην αγορά και η κατεύθυνση προς περιορισμό υποχρεώσεων που θα εφαρμόζονται κατά συνεκτικό τρόπο σε όλη την έκταση του συγκλίνοντος περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια λαμβάνουν ενθαρρυντικά μηνύματα από τα παραδείγματα από τις βιομηχανίες πληροφορικής, το Internet και τις εκδόσεις σε ανοιχτή γραμμή, όπου ένας

βαθμός αυτορρύθμισης, π.χ. σε σχέση με βλαβερό ή παράνομο περιεχόμενο στο Internet, συμπληρώνει την εφαρμογή γενικής νομοθεσίας, όπως οι κανόνες περί ανταγωνισμού ή περί προστασίας καταναλωτών που ισχύουν σε μεγάλο φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Και στην περίπτωση αυτή, η αυτορρύθμιση δεν είναι ελεύθερη από κινδύνους για την εσωτερική αγορά δεδομένης της μεγαλύτερης δυνατότητας για αποκλίνουσες προσεγγίσεις, εάν δεν υπάρξει ορισμένος συντονισμός τους σε κοινοτικό επίπεδο.

Ταυτόχρονα, ακόμα και εάν δεν απαιτούνται συστήματα αδειοδότησης και προτείνονται λύσεις αυτορρύθμισης, οι καταναλωτές ενδέχεται να συνεχίσουν να απαιτούν εγγυήσεις ικανοποιητικής προστασίας των συμφερόντων τους καθώς και προσδιορισμού των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων των παρόχων υπηρεσιών και των φορέων εκμετάλλευσης όσον αφορά τους καταναλωτές. Οι καταναλωτές θα πρέπει να έχουν πλήρη συμμετοχή στην ανάπτυξη και λειτουργία κάθε προσέγγισης που αφορά την αυτορρύθμιση.

Η παγκόσμια διάσταση του Internet και λοιπών υπηρεσιών επικοινωνιών και εκπομπών θα έχει επίσης αντίκτυπο στις προσεγγίσεις σχετικά με την επιβολή αδειοδότησης και θα αμφισβητήσει επίσης τη σημασία της εθνικής αδειοδότησης δραστηριοτήτων που διεξάγονται είτε εντός ενός κράτους μέλους ή διανέμονται μέσω περιφερειακών πλατφορμών, π.χ. δορυφορικά.

Ενθάρρυνση της καινοτομίας και της αποδοτικής λειτουργίας μέσω της αδειοδότησης

Οι αναθέτουσες αρχές θα μπορούσαν να εξετάσουν τον αποκλεισμό προσεγγίσεως αδειοδότησης που εμποδίζουν την καινοτομία ή που περιορίζουν την αποδοτική λειτουργία. Ένα παράδειγμα στο πεδίο των τηλεπικοινωνιών θα ήταν η δέσμευση της διανομής υπηρεσιών σε μία συγκεκριμένη τεχνολογική πλατφόρμα - λ.χ., απαιτώντας χωριστή αδειοδότηση (εκτός των διαδικασιών εκχώρησης συχνότητας) για φορέα εκμετάλλευσης σταθερού δικτύου που επιθυμεί να κάνει χρήση ασύρματων συστημάτων στον τοπικό βρόχο. Ενδέχεται να απαιτηθεί νέα προσέγγιση στην αδειοδότηση των υπηρεσιών ρ/τ εκπομπών. Επί του παρόντος, οι ρ/τ φορείς αδειοδοτούνται ή λαμβάνουν άδειες από τις αρμόδιες αρχές κατά γενικό κανόνα ανά κανάλι, σε κάθε κράτος μέλος. Για τα συστήματα αυτά που παραδοσιακά προέρχονται από την ιστορική εξέλιξη των υπηρεσιών τηλεοπτικών εκπομπών, ενδέχεται να απαιτηθεί ανασκόπηση μέσα σε νέο πολυκαναλικό ψηφιακό περιβάλλον. Θα πρέπει να αξιολογηθούν δυνατότητες όπως η αδειοδότηση ρ/τ φορέων για δέσμη υπηρεσιών (όπως ένα δορυφορικό πακέτο ή μια επίγεια πολυπλεξία), αντί για μεμονωμένα κανάλια. Ο νόμος του 1996 περί εκπομπών του ΗΒ, όπου

προβλέπονται άδειες υπηρεσιών πολυπλεξίας για ψηφιακή επίγεια τηλεόραση, αποτελεί παράδειγμα μιας πιθανής διαφαινόμενης τάσης που θα πρέπει να ενθαρρυνθεί.

Κοινές αρχές για τη χορήγηση αδειών

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο ΙΙΙ, οι αποκλίνοντες όροι αδειοδότησης ενδέχεται να αποτρέψουν την είσοδο στην αγορά και να λειτουργήσουν ως φραγμός για την εσωτερική αγορά. Όπου αναγνωρίζονται φραγμοί αυτού του είδους, θα πρέπει να αιτιολογούνται από στόχο δημόσιου γενικού συμφέροντος και θα πρέπει να είναι αναλογικοί προς τον εν λόγω στόχο.

Για να αποφεύγονται οι αποκλίσεις αυτές ενδέχεται να υπάρξει περιθώριο εφαρμογής κοινής δέσμης αρχών σε κοινοτική κλίμακα. Στις αρχές αυτές θα μπορούν να περιλαμβάνονται τα εξής:

- οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να είναι ανεξάρτητες από τους συντελεστές του τομέα,
- οι διαδικασίες θα πρέπει να είναι διαφανείς και αμερόληπτες, με καθορισμένο χρονοδιάγραμμα, να καταλήγουν σε αποφάσεις εναντίον των οποίων να είναι δυνατή η προσφυγή και
- κάθε τέλος που συνδέεται με άδεια να είναι ανάλογο προς το επίπεδο των απαιτούμενων προσπάθειών για τη διαχείριση της διαδικασίας αδειοδότησης και να μην αποτελεί μεροληπτικό πρόστιμο επί αναμενόμενων κερδών.
- Ανεξάρτητα από την προηγούμενη αρχή, τα τέλη δύνανται, σε περίπτωση αδειοδότησης ραδιοσυχνοτήτων, να καθορίζονται σε επίπεδο που θα ενθαρρύνει την αποδοτική χρήση των εκχωρούμενων πόρων.

IV.2.3 Πρόσβαση σε δίκτυα, υπό όρους πρόσβαση σε συστήματα και σε περιεχόμενο

Το θέμα που τίθεται είναι κατά πόσο οι κανόνες περί ανοικτής πρόσβασης που ισχύουν σήμερα για υποδομές με υπό όρους πρόσβαση που αφορούν τηλεπικοινωνίες και ψηφιακή τηλεόραση, θα πρέπει να εφαρμοστούν ευρύτερα στους τομείς που επηρεάζονται από τη σύγκλιση. Εάν οι τάσεις στην αγορά και την τεχνολογία εξελιχθούν όπως υποδεικνύεται στα κεφάλαια Ι και ΙΙ της παρούσας Πράσινης Βίβλου είναι πιθανό ότι η σύγκλιση θα επιφέρει αλλαγή στην αξιακή αλυσίδα, ώστε να αυξηθεί η αξία της παραγωγής περιεχομένου, της συσκευασίας και της παροχής υπηρεσιών (ωστόσο, όχι κατάΑνάγκη ως χωριστές επιχειρηματικές δραστηριότητες), ενώ οι υπηρεσίες μεταφοράς μέσω σταθερού ή ασύρματου δικτύου ενδέχεται να καταστούν δραστηριότητες συγκριτικά χαμηλής αξίας, όπως προέκυψε σε ορισμένες δραστηριότητες συγχώνευσης. Η τάση αυτή θα συνοδευθεί από απόπειρες, εκ μέρους των

σημερινών φορέων εκμετάλλευσης δικτύου, για επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας με υψηλότερη αξία.

Η πρόσβαση σε κάθε άκρο του δικτύου μετάδοσης (δηλ. διανομή της υπηρεσίας στο τηλέφωνο, τον προσωπικό υπολογιστή ή την τηλεόραση του χρήστη και δυνατότητα πρόσβασης του δικτύου κυρίως για παροχή υπηρεσιών ή περιεχομένου) θα είναι καθοριστικής σημασίας.

Οι όροι βάσει των οποίων χορηγείται πρόσβαση σε δίκτυα, σε συστήματα πρόσβασης υπό όρους ή σε ειδικό περιεχόμενο, αποτελεί εν γένει ζήτημα εμπορικής συμφωνίας μεταξύ των συντελεστών της αγοράς. Οι κανόνες του ανταγωνισμού θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην επίλυση των προβλημάτων που ενδεχομένως προκύψουν.

Τίθεται επομένως το θέμα, παράλληλα με τις γενικές διατάξεις της Συνθήκης, του ρόλου των ειδικών για τον τομέα κανόνων σε κοινοτικό επίπεδο με τους οποίους προάγεται ο ανταγωνισμός και η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών.

Η υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία υποστηρίζει τις εμπορικές συμφωνίες για τη διασύνδεση και διαλειτουργικότητα τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών. Παρόμοια νομοθεσία υπάρχει σε σχέση με την ψηφιακή τηλεόραση, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση από τρίτους τηλεοπτικούς φορείς σε συστήματα πρόσβασης υπό όρους.⁵³

Η εμφανιζόμενη αγορά θα αποτελεστεί από συντελεστές πολύ διαφορετικού μεγέθους, όπως όμως αναφέρθηκε παραπάνω θα υπάρχουν επίσης ισχυροί καθετοποιημένοι φορείς εκμετάλλευσης από τις βιομηχανίες των τηλεπικοινωνιών, του οπτικοακουστικού τομέα (κυρίως των εκπομπών) και των ΤΠ/λογισμικού, οι οποίες θα βασίζονται στις καθιερωμένες τους δυνάμεις και χρηματοοικονομικούς πόρους. Μεταξύ των θεμάτων που θα μπορούσαν να προκύψουν ανάμεσα στους διαφορετικούς τομείς περιλαμβάνονται η ομαδοποίηση περιεχομένου και υπηρεσιών ή χωρητικότητας δικτύου και υπηρεσιών, εξοντωτική τιμολόγηση, διεπίδωση υπηρεσιών ή εξοπλισμού και διακρίσεις προς όφελος ιδίων δραστηριοτήτων.

Περαιτέρω, η υπερισχύουσα θέση των υφιστάμενων φορέων εκμετάλλευσης σταθερών τηλεπικοινωνιών και εκπομπών στην οικιακή αγορά σημαίνει ότι για το προβλέψιμο μέλλον θα ελέγχουν την περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων για την πρόσβαση πελατών. Εκτός από τον τοπικό συνδρομητικό βρόχο περιλαμβάνεται

⁵³ Οδηγία 95/47/ΕΚ για τη χρήση προτύπων κατά τη μετάδοση τηλεοπτικού σήματος, ΕΕ αριθ. L 281/51, 23.11.1995.

και η υπό όρους πρόσβαση καθώς και τα συστήματα πλοήγησης.

Πρόσβαση σε δίκτυα

Όπως υπογραμμίστηκε παραπάνω, εν γένει θέματα πρόσβασης σε δίκτυα ή σε περιεχόμενο αποτελούν ζήτημα εμπορικής συμφωνίας που υπάγεται στην εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού. Σε ορισμένα, ωστόσο, πεδία η κανονιστική παρέμβαση για τη στήριξη της εμπορικής διαδικασίας προβλέπεται μέσα στο ισχύον πλαίσιο.

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, το πλαίσιο που έχει συμφωνηθεί για διασύνδεση εξασφαλίζει ότι οι χρήστες μπορούν να επικοινωνούν με οποιονδήποτε άλλο χρήστη και ότι οι πάροχοι υπηρεσιών μπορούν να έχουν πρόσβαση στους πελάτες αυτούς υπό δικαίους, αμερόληπτους και αναλογικούς όρους. Επιπλέον, εξουσίες παρέμβασης και επίλυσης διαφορών έχουν δοθεί στις εθνικές κανονιστικές αρχές για τις τηλεπικοινωνίες, ενώ έχει τεθεί σε ισχύ σειρά διασφαλίσεων για την εγγύηση μεγαλύτερης διαφάνειας και αμερόληπτης συμπεριφοράς.

Όπως σημειώθηκε στο κεφάλαιο III, το γεγονός ότι ένα ανοικτό δίκτυο εφαρμόζεται σε μία δέσμη υποδομής και όχι σε άλλες ενδέχεται να δημιουργήσει φραγμούς και να στρεβλώσει την επενδυτική κίνηση, ιδίως εάν η σύγκλιση των τεχνολογιών επεκταθεί στη συνέχεια στα επίπεδα της βιομηχανίας, της αγοράς και των υπηρεσιών. Το θέμα, στο πλαίσιο της σύγκλισης, ενδέχεται επομένως να είναι το κατά πόσο τίθεται θέμα επέκτασης των αρχών της ανοικτής πρόσβασης, όπως αυτές που ισχύουν στην τηλεπικοινωνιακή υποδομή, και σε άλλα δίκτυα, ή εάν υπάρχουν άλλες αρχές που θα έπρεπε ενδεχομένως να αναπτυχθούν.

Ακόμα και στο εσωτερικό του κλάδου των τηλεπικοινωνιών, η ανάπτυξη του Internet θέτει ένα φάσμα θεμάτων που συνδέονται με τους όρους βάσει των οποίων οι πάροχοι πρόσβασης στο Internet αποκτούν πρόσβαση σε υφιστάμενα σταθερά και κινητά δίκτυα. Ένα θέμα είναι κατά πόσον θα πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα διασύνδεσης όπως άλλοι συντελεστές και κατά πόσο θα πρέπει να είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε μεμονωμένα στοιχεία των υπηρεσιών, ενώ ένα άλλο θέμα είναι εάν οι εν λόγω πάροχοι, κατά την προσφορά φάσματος τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, θα πρέπει να επιμερίζονται ορισμένες από τις υποχρεώσεις παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών⁵⁴.

Το θέμα της πρόσβασης σε συστήματα πρόσβασης υπό όρους ενδέχεται να καταστεί

σημαντικότερο από το θέμα του ελέγχου έως το σημείο σύνδεσης με συστήματα αυτού του είδους.

Και πάλι στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η κοινοτική πολιτική τηλεπικοινωνιών δεν επιβάλλει πλήρη χωρισμό λογαριασμών· στον τοπικό βρόχο, ή δομικό διαχωρισμό της συναφούς υποδομής από την παροχή των υπηρεσιών που μεταφέρονται μέσω αυτής. Τούτο δεν αποκλείει την επιβολή κατάλληλων διασφαλίσεων ή απαιτήσεων βάσει των κανόνων ανταγωνισμού. Στην πραγματικότητα, το θέμα του διαχωρισμού στο τοπικό άκρο των δικτύων μετάδοσης είναι σύνθετο και πρέπει να συνδεθεί στενά με το βαθμό γενικού ανταγωνισμού στην εκάστοτε αγορά, τη διαθεσιμότητα βιώσιμων εναλλακτικών καναλιών διανομής και το σημείο έναρξης του ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά. Σύμφωνα με ορισμένες απόψεις, ο διαχωρισμός των λογαριασμών ενδέχεται μακροπρόθεσμα να αντιβαίνει προς τα συμφέροντα των καταναλωτών, με την άρση των οικονομικών κινήτρων υπέρ οργανισμών που εγκαθιστούν ίδια ενσύρματα ή ασύρματα δίκτυα.

Συστήματα πρόσβασης υπό όρους

Τα συστήματα πρόσβασης υπό όρους είναι τα τεχνικά μέσα με τα οποία οι πάροχοι περιεχομένων και υπηρεσιών μπορούν να επανακτήσουν τις επενδύσεις τους, είτε μέσω συνδρομών είτε μέσω τελών για ατομική κατανάλωση. Στην οδηγία για τα τηλεοπτικά πρότυπα προβλέπεται κανονιστικό πλαίσιο για υπό όρους πρόσβαση σε ψηφιακές τηλεοπτικές υπηρεσίες, βάσει απαιτήσης, για όσους εκμεταλλεύονται τα συστήματα αυτά, να παρέχουν στους τηλεοπτικούς φορείς τεχνικές υπηρεσίες σε δίκαιη, εύλογη και αμερόληπτη βάση. Η οδηγία λαμβάνει σκόπιμα ισορροπημένη θέση για την αρχική φάση της νέας αυτής βιομηχανίας. Οι απαιτήσεις είναι επαρκώς ελαφρές για την ενθάρρυνση της καινοτομίας και των επενδύσεων μέσα σε ένα ταχέως αναπτυσσόμενο τεχνικό και εμπορικό περιβάλλον, και επαρκώς ισχυρές για την προστασία του δίκαιου ανταγωνισμού και των συμφερόντων των καταναλωτών. Η Επιτροπή ενδιαφέρεται για το ρυθμό εφαρμογής της οδηγίας αυτής στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών. Χρησιμοποιεί ενεργά τις εξουσίες που της παραχωρούνται από τη Συνθήκη για την εξασφάλιση έγκυρης και ορθής εφαρμογής. Όπου έχει συμβεί εσφαλμένη εφαρμογή, η Επιτροπή αντέδρασε ζωηρά για την εξασφάλιση κατάλληλης συμμόρφωσης με τη Συνθήκη.

Τα συστήματα πλοήγησης προέκυψαν ως εργαλείο υποβοήθησης των χρηστών να διαχειριστούν την αύξηση και το εύρος των πληροφοριών και υπηρεσιών στην κοινωνία των πληροφοριών. Μεταξύ παραδειγμάτων συστημάτων πλοήγησης περιλαμβάνονται

⁵⁴ Περαιτέρω εξέταση στην έκθεση του ΟΟΣΑ, ο.π., σημ. 5. Σειρά θεμάτων που συνδέονται με την παροχή τηλεφωνίας μέσω του Internet εξετάζονται επίσης στην υπό έκδοση ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το καθεστώς της τηλεφωνίας μέσω Internet βάσει της οδηγίας 90/388/ΕΚ.

διαφυλλιστές (π.χ. Netscape, Microsoft Explorer), μηχανές έρευνας (Altavista, Yahoo, κλπ.) και ηλεκτρονικοί οδηγοί προγραμμάτων (EPG).

Επί του παρόντος αποτελούν δύο διακριτά τμήματα της αγοράς - οι διαφυλλιστές και οι μηχανές έρευνας είναι όργανα για την διερεύνηση σελίδων ιστού Internet, ενώ οι EPG αποτελούν τις ηλεκτρονικές συσκευές "τηλεσάρωσης" του μέλλοντος, κατευθύνοντας τους θεατές μεταξύ μυριάδων προγραμμάτων και καναλιών ψηφιακής τηλεόρασης. Πολλοί θεωρούν ότι ο νέος αυτός τρόπος επιλογής προγράμματος θα καταργήσει την έννοια του καναλιού όπως το γνωρίζουμε σήμερα, αντικαθιστώντας το από ισχυρά εμπορικά σήματα που θα περιλαμβάνουν περισσότερα προγράμματα και θα συμπληρώνονται από ελεύθερη επιλογή εκ μέρους των καταναλωτών.

Οι διαφυλλιστές και οι μηχανές έρευνας είναι εγγενώς ανεξάρτητοι, όντας σε θέση να διερευνήσουν το σύμπαν του Internet χωρίς να δεσμεύονται σε συγκεκριμένες πηγές πληροφοριών, ή σε συγκεκριμένο υλισμικό ή λογισμικό λειτουργίας. Ωστόσο, πρόσφατα προέκυψαν ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό σχετικά με τη δυνατότητα οι διαφυλλιστές να συσχευάζονται με λοιπού λογισμικό ή ακόμα και να ολοκληρώνονται πλήρως στο καθεαυτό λογισμικό.

Η επιτυχία των συστημάτων πρόσβασης υπό όρους και πλοήγησης εξαρτάται από τη συνεργασία των συντελεστών της αγοράς στα διάφορα μέρη της αξιακής αλυσίδας, και την αποφυγή κατάχρησης, ιδίως από καθετοποιημένους συντελεστές της αγοράς, ενός ρόλου θυρωρού που θα αποκλείει την είσοδο άλλων στην αγορά. Θα πρέπει να εξετασθεί επέκταση των αρχών που ισχύουν ήδη στο πεδίο της ψηφιακής τηλεόρασης με αντικείμενο την εξασφάλιση μη αποκλεισμού νεοεισερχομένων από την πρόσβαση στα συστήματα αυτά.

Αντίθετα με τους διαφυλλιστές, οι EPG συνδέονται με την "πληροφορία" στην οποία παρέχουν πρόσβαση ως διατάξεις στήριξης για ειδικές δέσμες προγραμμάτων ψηφιακής τηλεόρασης ή για προσφορές τηλεοπτικών και διαλογικών υπηρεσιών. Θέματα εξασφάλισης της καταλογγράφησης υπηρεσιών τρίτων ή προγραμματισμού, καθώς και η ποιότητα των καταλόγων θα αποκτήσουν καθοριστική σημασία⁵⁵. Αποκλειστικές ρυθμίσεις με τις οποίες δεσμεύονται συγκεκριμένοι EPG σε

συγκεκριμένες δέσμες υπηρεσιών ενδέχεται να αποτελέσουν πρόβλημα για το οποίο θα απαιτηθεί κανονιστική παρέμβαση ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση τρίτων υπό δίκαιους, διαφανείς και αμερόληπτους όρους.

Ένα νέο χαρακτηριστικό του οικιακού τερματικού των καταναλωτών είναι η διεπαφή προγράμματος εφαρμογών (API). Το API είναι μία δέσμη λογισμικού στο τερματικό, παρόμοια με το σύστημα λειτουργίας ενός προσωπικού υπολογιστή. Χρησιμοποιείται για τη διαχείριση διαλογικών εφαρμογών, συμπεριλαμβανομένων των EPG, που φέρονται από το τερματικό, καθώς και για την παροχή ειδικής διεπαφής για την ανάπτυξη εφαρμογών από τρίτους. Μεγάλο μέρος της επιτυχίας της βιομηχανίας των προσωπικών υπολογιστών οφείλεται στο ρόλο εκ των πραγμάτων πρότυπων API στη διευκόλυνση της δημιουργίας ευρέως φάσματος λογισμικού εφαρμογών που αναπτύσσεται από τρίτους. Επί του παρόντος χρησιμοποιείται σειρά διαφορετικών API σε τηλεοπτικές συσκευές στην Ευρώπη, με κίνδυνο κατακερματισμού της αγοράς και με προβλήματα διαλειτουργικότητας. Επιπλέον, η συνδυασμένη χρήση ιδιόκτητων API με EPG και με πρόσβαση υπό όρους συνεπάγεται αυξανόμενους κινδύνους κατάχρησης εκ μέρους φορέων εκμετάλλευσης που ελέγχουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες.

Η εισαγωγή της ψηφιακής τηλεόρασης στην αγορά λαμβάνει χώρα σε περιβάλλον ταχείας τεχνολογικής αλλαγής, με ασαφή ακόμα κατάληξη. Τα σχόλια που θα υποβληθούν στο θέμα αυτό θα πρέπει κατά συνέπεια να υποβοηθήσουν την Επιτροπή στην εκτίμηση κατά πόσον η οδηγία για τα τηλεοπτικά πρότυπα επαρκεί για να ανταποκριθεί στην τεχνολογική αυτή αλλαγή και στις συνέπειες που θα έχει για την αγορά.

Πρόσβαση σε περιεχόμενο

Οι διακανονισμοί μεταξύ παρόχων περιεχομένου, ιδιοκτητών δικαιωμάτων και φορέων περιεχομένου αποτελούν, γενικά, θέμα για εμπορικές συμφωνίες. Σε περίπτωση αποκλειστικότητας πρόκειται ενδεχομένως για θέμα κανόνων περί ανταγωνισμού. Οι αποκλειστικές συμφωνίες μεταξύ παρόχων και φορέων περιεχομένου ενδέχεται να περιορίσουν την επιλογή των καταναλωτών αποκλείοντας την πρόσβαση σε περιεχόμενο που παρέχεται από ανταγωνιστές, ιδίως έως ότου υπάρξει αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην παροχή καναλιών διανομής έως τον χρήστη. Η ιδιοκτησία δικαιωμάτων σε περιεχόμενο καθοριστικής σημασίας, όπως μεγάλες αθλητικές συναντήσεις, ενδέχεται να προσδώσει ιδιαίτερη εμπορική ισχύ σε συντελεστές της αγοράς.

Μολονότι η βιομηχανία περιεχομένου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κλίμακα, εκμεταλλεύεται γενικά τις οικονομίες κλίμακας με προσεκτική διαχείριση των δυνατοτήτων

⁵⁵ Ανάλογα προβλήματα έχουν ήδη αντιμετωπιστεί βάσει των ευρωπαϊκών κανόνων ανταγωνισμού, λ.χ., σε σχέση με συστήματα πληροφορικής για κράτηση θέσεων στις αερομεταφορές που διέπονται από τους κανονισμούς του Συμβουλίου αριθ. 2299/89, 3089/93, όπως έχουν αναθεωρηθεί στο COM(97) 246 τελικό, Βρυξέλλες, Ιουλίου 1997

διανομής (δηλ. κινηματογράφος, ενοικίαση βιντεοταινιών, πώληση βιντεοταινιών, πληρωμή ανά θέαση, συνδρομητική τηλεόραση, τηλεόραση άμεσης/ατελούς μετάδοσης). Η αποκλειστικότητα της διανομής αποτελεί συχνά χαρακτηριστικό εξασφάλισης της διαδικασίας αυτής προς όφελος των ιδιοκτητών περιεχομένων. Η σύγκλιση ενδέχεται να έχει αντίκτυπο στην ισχύουσα βάση διαχείρισης της διανομής και θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερη εξάρτηση της μη αποκλειστικής ηλεκτρονικής διανομής ως αποδοτικότερου μέσου για τη μεγιστοποίηση των εσόδων.

Η σύγκλιση, δύναται, αντίστοιχα, να έχει ως αποτέλεσμα την άρση των περιορισμών στη μετάδοση. Παραδείγματος χάρη, τα αποκλειστικά δικαιώματα διανομής που έχουν εκχωρηθεί σε εταιρείες καλωδιακής τηλεόρασης ενδέχεται να μην μετατρέπονται πλέον αυτόματα σε μονοπωλιακή ισχύ στο επίπεδο των υπηρεσιών. Οι καλωδιακές εταιρείες είναι πιθανό ότι θα ανταγωνισθούν με τηλεοπτικούς φορείς ψηφιακής δορυφορικής και επίγειας τηλεόρασης, με παρόχους πρόσβασης στο Internet και με τηλεπικοινωνιακούς φορείς εκμετάλλευσης.

IV.2.4 Πρόσβαση στο φάσμα συχνοτήτων

Παρά το γεγονός ότι η ψηφιοποίηση στην οποία βασίζεται η σύγκλιση επεκτείνει σημαντικά τη δυναμική χωρητικότητα των δικτύων μετάδοσης, η αύξηση της ζήτησης, τόσο των συντελεστών της αγοράς όσο και του εύρους ζώνης, συνεπάγεται ότι τα θέματα των πόρων θα συνεχίσουν να αποτελούν κεντρικό ρυθμιστικό ζήτημα· μεταξύ τους βασική θέση έχει η πρόσβαση στο ραδιοφάσμα.

Το φάσμα συχνοτήτων παραμένει καθοριστικής σημασίας αλλά πεπερασμένος πόρος, ακόμα και στην ψηφιακή εποχή. Μολονότι τελικά θα προκύψουν σημαντικά κέρδη χάρη στη μετάβαση από την αναλογική στην ψηφιακή τεχνολογία, τόσο για την κινητή τηλεφωνία όσο και για τις εκπομπές, κάθε μετάδοση θα παραμείνει χαμηλής ταχύτητας. Για πρόσβαση στο Internet και σε άλλες υπηρεσίες ανοικτής γραμμής, η διανομή που βασίζεται σε δορυφόρους παρέχει τη δυνατότητα διανομής υψηλών ταχυτήτων σε προσωπικό υπολογιστή ή τηλεοπτική συσκευή και τη χρήση του σταθερού τηλεπικοινωνιακού δικτύου ως διαδρομής επιστροφής. Επιπλέον, η εδραίωση ασύρματων τοπικών βρόχων και η άφιξη του παγκόσμιου συστήματος κινητών τηλεπικοινωνιών (UMTS) στις αρχές του επόμενου αιώνα συντείνουν προς σταθερή ανάπτυξη στη ζήτηση φάσματος.

Δεδομένης της σημασίας του φάσματος, οι διαφορές που προσδιορίστηκαν στο κεφάλαιο III μεταξύ τομέων όσον αφορά το ποσό του διαθέσιμου φάσματος και το κόστος του, θα έχουν ενδεχομένως σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη υφιστάμενων και νέων καναλιών διανομής. Μολονότι οι γενικές εκχωρήσεις

καθορίζονται σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο οι τρέχουσες διαφορές μεταξύ τομέων ως προς την τιμολόγηση των συχνοτήτων μπορούν να δημιουργήσουν δυναμικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Λόγου χάρη, όπου ένας ρ/τ φορέας που παρέχει υπηρεσίες πολυμεσικές ή ανοικτής γραμμής χρησιμοποιεί φάσμα που του έχει εκχωρηθεί δωρεάν ή σε χαμηλό κόστος και ανταγωνίζεται φορείς εκμετάλλευσης από τον τηλεπικοινωνιακό τομέα οι οποίοι έχουν πληρώσει τιμή που ανταποκρίνεται στην εμπορική αξία του εκχωρούμενου πόρου.

Πολλοί σχολιαστές επιχειρηματολογούν, από οικονομική σκοπιά, ότι η τιμολόγηση του φάσματος δύναται να ενθαρρύνει την αποδοτικότερη χρήση του και ενδέχεται να συμβάλει στην εξασφάλιση εκχώρησης συχνοτήτων στα πεδία που απαιτείται περισσότερο. Υποστηρίζουν ότι παρόμοιες εμπορικές αρχές θα πρέπει να επηρεάσουν τις πολιτικές συχνοτήτων κατά τη φάση καθορισμού της εκχώρησης στο πλαίσιο των παγκόσμιων διασκέψεων ραδιοεπικοινωνιών ή σε περιφερειακό επίπεδο, ώστε με τις αποφάσεις που είναι σχετικές με τις εκχωρήσεις να προτιμάται η διάθεση φάσματος σε χρήστες υψηλής αξίας.

Εάν το σύνολο του φάσματος αποτελούσε αντικείμενο εμπορικής αποτίμησης τούτο θα είχε ενδεχομένως θετικό αντίκτυπο στην ενθάρρυνση των υφισταμένων δημοσίων χρηστών, όπως οι ένοπλες δυνάμεις ή η αστυνομία, να χρησιμοποιούν οικονομικά αποδοτικότερες τεχνολογικές λύσεις, ελευθερώνοντας ορισμένες ζώνες συχνοτήτων για νέες χρήσεις.

Πολλοί οικονομολόγοι τάσσονται υπέρ της δημοπρασίας συχνοτήτων ως καλύτερου τρόπου για την εξασφάλιση αποτελεσμάτων που είναι προς όφελος των θεμελιωδών συμφερόντων των καταναλωτών. Αλλοι, ωστόσο, εκφράζουν ανησυχίες ως προς τις επιπτώσεις της τιμολόγησης αυτής σε τιμές που χρεώνονται στους χρήστες.

Όσον αφορά την αποδοτική χρήση του φάσματος, μία προσέγγιση θα μπορούσε να είναι η απομάκρυνση από τις ισχύουσες πρακτικές εκχώρησης συγκεκριμένων τμημάτων του φάσματος για συγκεκριμένες υπηρεσίες, ή από τη χρήση συγκεκριμένων τεχνολογιών για τη διανομή των υπηρεσιών αυτών. Στην περίπτωση αυτή θα συνεχίσουν να απαιτούνται ορισμένες ελάχιστες τεχνικές διασφαλίσεις (π.χ. έναντι ηλεκτρομαγνητικών παρεμβολών μεταξύ διαφορετικών συστημάτων). Τούτο είναι ένα από τα θέματα που τέθηκαν στο πλαίσιο της εισαγωγής των UMTS, θα μπορούσε όμως να έχει ευρύτερη εφαρμογή. Στην πράξη ενδέχεται να σημαίνει ότι, αντί της εκχώρησης συγκεκριμένης ζώνης φάσματος αποκλειστικά για την παροχή κινητών υπηρεσιών ή ρ/τ

εκπομπών, ο εκδοχέας θα μπορούσε να έχει την άδεια να χρησιμοποιεί το φάσμα για τις υπηρεσίες της επιλογής του.

Τέλος, η αύξηση της ζήτησης φάσματος, ιδίως για UMTS και για δορυφορικές υπηρεσίες εξασκεί αυξανόμενη πίεση σε υφιστάμενους μηχανισμούς συντονισμού συχνοτήτων σε περιφερειακό επίπεδο.

Στα κεφάλαια I και II περιγράφηκε ο τρόπος με τον οποίο κάθε μέρος των συγκλιόντων τομέων μεταβαίνει από αναλογικές σε ψηφιακές τεχνολογίες. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διαδικασία αυτή, αναπτύσσοντας σαφή χρονοδιαγράμματα για την εν λόγω μετάβαση, ώστε να αποκτήσει σαφή περίγραμμα ο προγραμματισμός των υπηρεσιών. Σύμφωνα με ορισμένες απόψεις πρόκειται για θέμα προτίμησης των χρηστών που θα πρέπει να αφηθεί στις δυνάμεις της αγοράς. Αναμένεται, ωστόσο, ότι το επίπεδο ζήτησης φάσματος θα υπερκαλύψει τους σήμερα διαθέσιμους πόρους φάσματος, ώστε οι κυβερνήσεις να αποκτήσουν ενδεχομένως καιρίο ρόλο στην επανεκτίμηση της ισχύουσας ισορροπίας στη χρήση των διαθέσιμων πόρων μεταξύ των τηλεπικοινωνιών, των ρ/τ εκπομπών και της ιδιωτικής/κρατικής χρήσης.

Επίσης, ενδεχομένως θα απαιτηθεί να δοθεί προσοχή στο ζήτημα της ανάγκης ευρωπαϊκού συντονισμού της εν λόγω μετάβασης. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι η ύπαρξη σαφούς χρονοδιαγράμματος για την πλήρη μετάβαση από την αναλογική στην ψηφιακή μετάδοση υπηρεσιών με χρήση του φάσματος των συχνοτήτων δεν θα αποφευχθεί απλώς ο κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς, αλλά επίσης και καθυστερήσεις στην ελευθέρωση πολύτιμου φάσματος που χρησιμοποιείται σήμερα από αναλογικές υπηρεσίες προς όφελος άλλων χρηστών. Σύμφωνα με άλλες απόψεις υποστηρίζεται ότι θέματα εκχώρησης συχνοτήτων όπως το παραπάνω διέπονται από την αρχή της επικουρικότητας και ότι η Κοινότητα δεν πρέπει να αναμιχθεί στην επίλυσή τους.

IV.2.5 Πρότυπα

Στο παρόν έγγραφο υποστηρίχθηκε ότι μία από τις σημαντικότερες συνέπειες της σύμφυσης των τεχνολογικών ορίων μεταξύ τεχνολογιών των πληροφοριών, τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρονικών καταναλωτικών αγαθών είναι η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση των υπηρεσιών. Ο εγγενώς παγκόσμιος χαρακτήρας της κοινωνίας των πληροφοριών απαιτεί ανάλογη παγκοσμιότητα για οποιαδήποτε τυποποίηση που θα στηρίζει την ανάπτυξή του. Οι χρήστες ενδέχεται να επιθυμούν να έχουν πρόσβαση από κάθε τερματικό σε κάθε υπηρεσία, ανεξάρτητα από τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογία ή τη γεωγραφική θέση της πρόσβασης αυτής, μέσα σε πολυπωλητικό περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, μείζων στόχος για την τυποποίηση είναι η επίτευξη διαλειτουργικότητας μεταξύ δικτύων και υπηρεσιών. Η τεχνολογική εναρμόνιση δεν αποτελεί στόχο. Ωστόσο, η τυποποίηση συνιστά εργαλείο με το οποίο μπορούν να ενισχυθούν τόσο γενικοί στόχοι πολιτικής, όπως η δημιουργία εσωτερικής αγοράς για υπηρεσίες επικοινωνιών, όσο και το κανονιστικό πλαίσιο. Η ενθάρρυνση βέλτιστων επιχειρηματικών πρακτικών σε πεδία συναφή με την προστασία των δεδομένων και την ασφάλεια των ψηφιακών υπογραφών ενδέχεται να υποστηριχθούν μέσω τυποποίησης και δημιουργίας συναίνεσης μέσα σε κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο⁵⁶.

Υφίσταται θεμιτό δημόσιο συμφέρον για την παροχή στη βιομηχανία, τους χρήστες και τις δημόσιες αρχές, αποδοτικών πλατφορμών για δημιουργία συναίνεσης σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Μολονότι η κοινωνία των πληροφοριών είναι παγκόσμια, η τυποποίηση μπορεί να αρχίσει σε περιφερειακό επίπεδο, υπό την προϋπόθεση ότι οι συντελεστές από άλλες περιοχές μπορούν να συμμετέχουν στις δραστηριότητες. Ο μηχανισμός των συναντήσεων εργασίας/εργαστηρίων προσαρμόζεται ως πλατφόρμα για δημιουργία συναίνεσης, παρέχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα σε ευρωπαϊκούς συντελεστές να αυξήσουν την επίδρασή τους στο διεθνές προσκήνιο της τυποποίησης.

IV.2.6 Τιμολόγηση

Οι αγορές ΤΠ και εκδόσεων σε ανοικτή γραμμή λειτουργούν σχεδόν στο σύνολό τους ελεύθερα από ειδικούς ελέγχους τιμών. Στον τομέα των εκπομπών, όπου υφίστανται έλεγχοι τιμών (π.χ. στο τέλος αδειοδότησης) οφείλονται εν γένει σε στόχους δημοσίου συμφέροντος με τους οποίους επιδιώκεται η εξασφάλιση ότι η υπηρεσία θα παραμείνει οικονομικά προσιτή για τους θεατές και τους ακροατές, ώστε να επιτευχθεί υψηλό ποσοστό διεξόδου για κανάλια άμεσης ατελούς μετάδοσης. Η απαίτηση οικονομικής προσιότητας για την καθολική υπηρεσία στις τηλεπικοινωνίες βασίζεται στην ίδια προϋπόθεση και σε ορισμένα κράτη μέλη ερμηνεύεται σε μηχανισμούς ανωτάτων τιμών που ισχύουν για καλάθι λιανικών ή/και επιχειρηματικών υπηρεσιών καθώς και σε επιδοτούμενα κοινωνικά τιμολόγια για ειδικές ομάδες χρηστών. Τα κανάλια συνδρομητικής τηλεόρασης, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών πρόσθετου τέλους, καθώς επίσης και οι εμπορικές δραστηριότητες κανονιστικών αρχών άμεσης ατελούς μετάδοσης δεν υπάγονται εν γένει σε κανονιστική ρύθμιση ως προς τις τιμές, αλλά υπάγονται σε ανταγωνισμό με άλλους φορείς στην αγορά.

⁵⁶ ο.π., σημ. 60.

Επιπλέον, βάσει της ειδικής κανονιστικής ρύθμισης για τις τηλεπικοινωνίες, ως μέρος της μετάβασης προς πλήρως ανταγωνιστικές αγορές, εφαρμόζονται έλεγχοι σε φορείς εκμετάλλευσης με σημαντική ισχύ στην αγορά για την εξασφάλιση ότι τα τέλη διασύνδεσης, φωνητικών υπηρεσιών και μισθωμένης υποδομής είναι κοστοστραφή. Στην κατάσταση αυτή η κανονιστική ρύθμιση των τιμών λειτουργεί αντικαθιστώντας τα αποτελέσματα του ανταγωνισμού. Δεν υπάρχει άμεση αναλογία στην περίπτωση των σημειακο-πολυσημειακών εκπομπών, αλλά προκύπτουν τώρα θέματα διασύνδεσης όπου εισάγονται στοιχεία διαλογικής ή συναλλακτικής λειτουργίας - η πρόσβαση υπό όρους είναι το πρώτο από τα εν λόγω πεδία.

Καινοτόμα πακέτα τιμολόγησης θα διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην προώθηση των υπηρεσιών στην κοινωνία των πληροφοριών. Η εμπέδωση πολλών υπηρεσιών ανοικτής γραμμής και συναλλακτικής λειτουργίας επηρεάζεται άμεσα από το κόστος της υφιστάμενης υποδομής. Ένα μήνυμα με καίρια εμπορική σημασία πρέπει να είναι ότι η καινοτόμος τιμολόγηση θα έχει κεντρική σημασία για την πολύ ευρύτερη εμπέδωση, αφομοίωση και χρήση υπηρεσιών ανοικτής γραμμής και λοιπών υπηρεσιών.

Επίσης, ενδέχεται να απαιτηθεί εκτίμηση ως προς το εάν υφίστανται δυναμικές στρεβλώσεις όπου ισχύουν διαφορετικοί κανόνες τιμολόγησης σε διαφορετικά δίκτυα, μολονότι κάθε δίκτυο μέσα σε συγκλίνον περιβάλλον δύναται να είναι σε θέση να παρέχει οποιαδήποτε υπηρεσία. Ταυτόχρονα, η ύπαρξη ανταγωνιστικών καναλιών διανομής αναμένεται ότι θα περιορίσει τη δυνατότητα καθορισμού τιμών, λόγω χάρη για την πρόσβαση στο δίκτυο, ανεξάρτητα από ανταγωνιστές, ώστε ενδέχεται να μην επιχειρηθεί η κανονιστική παρέμβαση.

Τέλος, η σύγκλιση δύναται σταδιακά να εκθέσει τους δημόσιους ρ/τ φορείς σε εμπορικές πιέσεις. Η εμπειρία από τις τηλεπικοινωνίες μπορεί να χρησιμεύσει ενδεικτικά, καθώς οι φορείς εκμετάλλευσης στον κλάδο αυτό οδηγήθηκαν σταδιακά στην τιμολόγηση των υπηρεσιών τους κατά τρόπο συνεκτικότερο προς το διαρκώς ανταγωνιστικότερο περιβάλλον, ανεξάρτητα από τους κανονιστικούς περιορισμούς στην εν λόγω τιμολόγηση. Η εμπειρία αυτή καταδεικνύει ότι η εν λόγω προσαρμογή της τιμολογιακής δομής μπορεί να πραγματοποιηθεί κατά τρόπο που δεν θίγει την εν γένει οικονομική προσιτότητα των διανεμόμενων υπηρεσιών. Ο ισχύων τρόπος χρηματοδότησης των δημοσίων ρ/τ φορέων (τέλος αδειοδότησης, διαφημίσεις, επιδότηση του δημοσίου) δεν προσφέρεται για άμεση αναλογική σύγκριση με τις τηλεπικοινωνίες. Το κατά πόσο αυτό θα έπρεπε να εμποδίσει τους ρ/τ φορείς που επιθυμούν να εισαγάγουν διαφορετική τιμολογιακή διάρθρωση συνιστά ένα θέμα για

σχολιασμό, καθώς επίσης και η επίδραση που θα έχουν εμπορικότερες προσεγγίσεις του θέματος της τιμολόγησης στην επιλεξιμότητά τους για κρατική χρηματοδότηση ή στη δυνατότητα πρόσβασης σε άλλους πόρους εσόδων, όπως οι διαφημίσεις, οι συνδρομές ή η εκμετάλλευση δικαιωμάτων.

Ερώτημα 5: Υπερπήδηση των φραγμών - Επίτευξη του ορθού κανονιστικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές

Στο κεφάλαιο IV.3 εξετάζεται σειρά πεδίων καίριας σημασίας όπου ενδέχεται να απαιτηθούν λύσεις κανονιστικού χαρακτήρα για την υπερπήδηση των φραγμών και τη διασφάλιση του ανταγωνισμού.

(Α) Είναι οι ορισμοί στην εθνική ή/και κοινοτική νομοθεσία που αφορούν τους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ προσαρμοσμένοι στη διαδικασία της σύγκλισης;

(Β) Πρόκειται το φαινόμενο της σύγκλισης να απαιτήσει προσαρμογή των υφιστάμενων μεθόδων ή την υιοθέτηση νέων προσεγγίσεων σε θέματα εισόδου στην αγορά και αδειοδότησης πρόσβασης σε δίκτυα, πελάτες (συμπεριλαμβανομένων συστημάτων πρόσβασης υπό όρους), περιεχομένου και τιμολόγησης;

(Γ) Πρόκειται η σύγκλιση να απαιτήσει αλλαγές στις μεθόδους εκχώρησης και τιμολόγησης φάσματος συχνοτήτων και, ειδικότερα, ποια προσέγγιση πρέπει να επιλεγεί, υπό το φως της σύγκλισης, στο θέμα της συμπλήρωσης της μετάβασης από τις αναλογικές στις ψηφιακές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης ενός χρονοδιαγράμματος κατάργησης του αναλογικού συστήματος;

(Δ) Ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι της τυποποίησης υπό το φως της σύγκλισης και ποια η σχέση μεταξύ τυποποίησης σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο;

(Ε) Απαιτείται ανάληψη πρόσθετης δράσης (και αν ναι, ποιας) για τη διασφάλιση των συμφερόντων των καταναλωτών και των χρηστών με ειδικές ανάγκες, υπό το φως της σύγκλισης;

IV.2.7 Επιμέρους συμφέροντα καταναλωτών

Ο στόχος της μεγιστοποίησης των οφελών και ελαχιστοποίησης των κινδύνων για τους καταναλωτές συνεπάγεται την ανάγκη δημιουργίας κατάλληλων κανονιστικών μέτρων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ευθυνών των καταναλωτών που προκύπτουν από την ευρεία κυκλοφορία πληροφοριών στους κλάδους που αφορά η σύγκλιση. Θέματα προστασίας της ιδιωτικής σφαίρας, ευθύνη όσον αφορά το περιεχόμενο και την προστασία των

ανηλίκων, θέματα ελευθερίας της έκφρασης και δυσφήμισης, ενδεδειγμένη δικαιοδοσία και εκπροσώπηση των καταναλωτών, είναι ορισμένα από τα θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο νέο περιβάλλον.

IV.3 Κάλυψη των στόχων δημοσίου συμφέροντος

Σε όλους τους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση υφίστανται κανόνες με τους οποίους επιδιώκεται η διασφάλιση της επίτευξης ορισμένων στόχων δημοσίου και γενικού συμφέροντος. Όπως υπογραμμίστηκε παραπάνω, τούτο είναι πλήρως συμβατό με τη σημασία που αποδίδεται, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όσον αφορά το ρόλο των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος στα πλαίσια της κοινοτικής αντίληψης της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Οι τάσεις που προσδιορίστηκαν στα κεφάλαια I και II δεν αίρουν τη σημασία της κανονιστικής ρύθμισης της καθολικής υπηρεσίας για τις τηλεπικοινωνίες, ούτε το καθήκον παροχής δημόσιας υπηρεσίας στο πεδίο των ρ/τ εκπομπών. Πράγματι, οι δυνατότητες που παρέχει σήμερα η τεχνολογία εντείνουν την ανάγκη σαφών και αποτελεσματικών κανόνων όσον αφορά ειδικούς στόχους, όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων· η προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλότητας ή η ανάγκη ύπαρξης πλαισίου για την προστασία των ανηλίκων και για τη δημόσια τάξη.

Ωστόσο, ο αντίκτυπος της σύγκλισης ενδέχεται να εξαρτάται από τον τρόπο και τους φορείς των εν λόγω στόχων. Όπως αναγνωρίστηκε και στο κεφάλαιο III, οι διαφορετικοί κανόνες, προσαρμοζόμενοι στα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε τομέα, ενδέχεται παρόλα αυτά να δημιουργούν δυνητικούς φραγμούς στην ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών ή στη διασυννοριακή λειτουργία.

Η ανάγκη σαφούς καθορισμού των στόχων δημοσίου συμφέροντος

Οι υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας διασφαλίζουν εν γένει την καθολική διάθεση προσδιορισμένων υπηρεσιών σε προσιτές τιμές, ενώ το καθήκον παροχής δημόσιας υπηρεσίας των ρ/τ φορέων επεκτείνεται πέραν των θεμάτων της καθολικής διαθεσιμότητας και των τιμών, καθορίζοντας όρους και προϋποθέσεις που αναφέρονται στο περιεχόμενο των παρεχομένων υπηρεσιών. Με βάση τα παραπάνω, το σημείο εκκίνησης για κάθε ανάλυση σχετικά με τους στόχους δημοσίου συμφέροντος υπό το φως της σύγκλισης πρέπει να είναι η ανάγκη ορισμού των στόχων δημοσίου συμφέροντος, ώστε οι συντελεστές της αγοράς να έχουν σαφή εικόνα των υποχρεώσεων στις οποίες θα πρέπει να συμμορφωθούν. Ορισμένοι θεωρούν ότι η εκτίμηση αυτή είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας ώστε να κριθεί κατά πόσον οι εν λόγω στόχοι παραμένουν σε ισχύ ενόψει του

εξελισσόμενου περιβάλλοντος στις επικοινωνίες και τα μέσα, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι οι στόχοι παραμένουν σε ισχύ και ότι μόνον ο τρόπος επίτευξής τους δύναται να μεταβληθεί. Σε κάθε περίπτωση, για κατάλληλη εκτίμηση φαίνεται ότι απαιτείται σαφής προσδιορισμός των υφισταμένων στόχων.

Στην περίπτωση ορισμένων στόχων στους διάφορους τομείς, έχουν οριστεί ειδικές υποχρεώσεις σε έναν ή περισσότερους φορείς εκμετάλλευσης, για την εγγύηση της επίτευξής τους. Τούτο ισχύει στους φορείς καθολικής υπηρεσίας στον τηλεπικοινωνιακό τομέα ή στους ρ/τ φορείς που έχουν λάβει εντολή παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Στην περίπτωση των τηλεπικοινωνιών και σε περίπτωση που το κόστος των εν λόγω υποχρεώσεων ενδέχεται να συνιστά υπερβολικό βάρος για τον επιφορτισμένο φορέα εκμετάλλευσης, δύναται η δαπάνη να επιμερισθεί μαζί με άλλους συντελεστές της αγοράς.

Σύμφωνα με ορισμένες απόψεις, δεδομένου ότι το πλαίσιο αυτό υφίσταται στις τηλεπικοινωνίες, η απουσία ανάλογου πλαισίου για το καθήκον παροχής δημόσιας υπηρεσίας στις ρ/τ εκπομπές θα αποτρέψει τις εταιρείες που επιθυμούν να λειτουργήσουν σε ολοκληρωμένη βάση ή θα ευνοήσει τη θέση των εισερχόμενων στην τηλεπικοινωνιακή αγορά προερχόμενοι από τα μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με άλλες απόψεις, η σύγκλιση δεν αμφισβητεί την ύπαρξη διαφορετικών προσεγγίσεων, δεδομένου του αρκετά διαφορετικού χαρακτήρα των στόχων. Υποστηρίζουν περαιτέρω ότι είναι αδύνατη η κοστολόγηση κατά οποιοδήποτε εύλογο τρόπο των υποχρεώσεων που αναφέρονται στα καθήκοντα παροχής δημόσιας υπηρεσίας, καθώς και ότι δεν συμβάλουν σχετικά συγκρίσεις από την εμπειρία των τηλεπικοινωνιών.

Ένα περαιτέρω θέμα που τίθεται αφορά το ποιος θα είναι στο μέλλον σε θέση να εκπληρώσει καθήκον παροχής δημόσιας υπηρεσίας ή να παρέχει καθολική υπηρεσία. Οι υποχρεώσεις εμπίπτουν κατά παράδοση σε έναν καθορισμένο οργανισμό (μολονότι η πρακτική αυτή μεταβάλλεται τώρα, όπως προκύπτει από την περίπτωση της παροχής καθολικής υπηρεσίας σε ορισμένα κράτη μέλη). Η δυνατότητα, ωστόσο, προσφοράς υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας μέσω υπολογιστή ή τηλεοπτικής συσκευής, ή η δυνατότητα χρήσης του Internet για την ανάγνωση, την παρακολούθηση ή την ακρόαση ρ/τ προγραμμάτων, καταδεικνύει τη δυνατότητα του ρόλου που μπορούν να έχουν νέες πλατφόρμες στην κάλυψη των εν λόγω υποχρεώσεων. Το θέμα που τίθεται είναι εάν τούτο συνιστά ένα συμπληρωματικό επιχείρημα για τον κατάλληλο προσδιορισμό των υποχρεώσεων αυτών.

Επίσης, το θέμα συνιστάται κατ'Αουσίαν στο εάν τα υφιστάμενα πλαίσια θα πρέπει να

μεταβληθούν με σκοπό τη δημιουργία συνεκτικού πλαισίου για τους δημόσιους και τους ιδιωτικούς ρ/τ φορείς, π.χ. ώστε να παρέχεται η δυνατότητα σε διάφορους οργανισμούς να υποβάλουν προσφορές για την εκμετάλλευση της παροχής των εν λόγω υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων οργανισμών εκτός του παραδοσιακού τομέα. Όπου διατίθεται ειδική υποστήριξη υπό μορφή χρηματοδότησης από τη βιομηχανία ή και από το δημόσιο για την παροχή των υπηρεσιών αυτών, προκύπτει μεταξύ άλλων το θέμα εάν ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να είναι ανοικτός σε κάθε οργανισμό που επιθυμεί να χαρακτηριστεί ως οργανισμός που εκτελεί υποχρεώσεις δημοσίου συμφέροντος.

Στόχοι αναφορικά με το περιεχόμενο

Η σύγκλιση οδηγεί ήδη στην επαναξιολόγηση ορισμένων μεθόδων/προσεγγίσεων ως προς τα μέσα για την εφαρμογή των στόχων όσον αφορά το περιεχόμενο. Τούτο συνέβη ήδη με τις προσεγγίσεις που αφορούν το επιβλαβές και παράνομο περιεχόμενο στο Internet (βλ. τμήμα IV.1). Κατ'Αουσίαν, το κεντρικό θέμα δεν είναι η ισχύς ιδιαίτερων κανόνων αλλά κατά πόσο ο αντίκτυπος της τεχνολογίας σε συγκεκριμένες υπηρεσίες απαιτεί επαναξιολόγηση των μέσων επίτευξης των εν λόγω στόχων.

Πρόκειται, σε βασικές γραμμές, για εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, δηλαδή ότι θα πρέπει να αξιολογηθούν οι υφιστάμενες προσεγγίσεις υπό το φως των ειδικών χαρακτηριστικών της εκάστοτε υπηρεσίας. Τούτο σημαίνει ότι δεν πρέπει να ισχύει ένα ενιαίο πρότυπο για το ίδιο περιεχόμενο, ανεξάρτητα από το χρησιμοποιούμενο κανάλι διανομής. Μπορούν αντίθετα να ισχύουν διαφορετικά πρότυπα. Παραδείγματος χάρη, είναι πιθανό ότι οι εφαρμοζόμενοι έλεγχοι στη διαφήμιση στις απευθείας εκπομπές θα θεωρούνταν ακατάλληλοι εάν εφαρμόζονταν σε ένα πρόγραμμα συνδρομητικής τηλεόρασης ή σε υπηρεσία του Internet, εξαιτίας των ειδικών χαρακτηριστικών της εκάστοτε υπηρεσίας.

Ο ρόλος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης

Το καθήκον παροχής δημόσιας υπηρεσίας που έχει ανατεθεί σε δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς αναγνωρίζεται ως αποστολή πολιτιστικής σημασίας και οι οργανισμοί που διαθέτουν σχετικές αρμοδιότητες δικαιούνται κατάλληλης χρηματοδότησης, συμβατής με τους κανόνες της Συνθήκης. Το σημείο αυτό επιβεβαιώνεται στο πρόσφατο πρωτόκολλο για τις δημόσιες ρ/τ εκπομπές που είναι συνημμένο στη συνθήκη του Αμστερνταμ.⁵⁷

Με τη σύγκλιση ενδέχεται ωστόσο να δοθεί η δυνατότητα στους θεατές να έχουν πρόσβαση σε

πολύ περισσότερες πηγές οπτικοακουστικών πληροφοριών. Θα απαιτηθεί συνεχής παρακολούθηση εκ μέρους των δημοσίων αρχών του βαθμού επίτευξης των επιθυμητών στόχων πολιτικής μέσω της κανονικής λειτουργίας της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της επίδρασης άλλων μέσων, καθώς και εάν κατά συνέπεια θα μπορέσει να ελαφρυνθεί το καθεστώς των κανονιστικών υποχρεώσεων στο οποίο υπάγονται οι ρ/τ φορείς.

Οι παραδοσιακοί δημόσιοι ρ/τ φορείς θα πρέπει να επανεκτιμήσουν το ρόλο τους μέσα στο συγκλινόν περιβάλλον. Αφενός, το μερίδιο της αγοράς τους είναι πιθανό ότι θα μειωθεί στο βαθμό που οι χρήστες θα διαθέτουν αυξανόμενη επιλογή μέσα σε μια σχεδόν κορεσμένη αγορά, όσον αφορά το ατομικό δυναμικό κατανάλωσης οπτικοακουστικών υπηρεσιών μέσα στο 24ωρο. Επίσης, οι αυξανόμενες τιμές για περιεχόμενο πρόσθετου τέλους θα μπορούσαν να τις εκθέσουν σε οικονομικές πιέσεις οι οποίες ενδεχομένως να υπερβούν τις δυνατότητες των υφισταμένων μηχανισμών χρηματοδότησης. Το θέμα είναι κατά πόσο οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς μπορούν να συνεχίσουν να έχουν πρόσβαση σε ελκυστικά περιεχόμενα ενόψει του σκληρού ανταγωνισμού για την απόκτηση δικαιωμάτων σε προγράμματα, με δεδομένους τους περιορισμούς των υφισταμένων μηχανισμών για τη χρηματοδότησή τους. Πολλοί από τους εν λόγω φορείς προετοιμάζονται να εκμεταλλευθούν την καλή τους φήμη και την "πιστότητα" των πελατών τους ώστε να ανταγωνισθούν τους νέους φορείς της συνδρομητικής τηλεόρασης.

Αφετέρου, με την τεχνολογική σύγκλιση προσφέρεται στους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς ένα φάσμα νέων δυνατοτήτων, τόσο όσον αφορά τις δραστηριότητες όσο και πιθανούς άξονες πρόσβασης σε θεατές και ακροατές. Μπορεί έτσι να βελτιωθεί ο σημερινός τους ρόλος και να τους παρασχεθούν πολύτιμοι νέοι εισοδηματικοί πόροι, παράλληλα με την τρέχουσα χρηματοδότηση. Το κανονιστικό πλαίσιο θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους ρ/τ φορείς να επωφεληθούν από τις νέες αυτές ευκαιρίες. Θα πρέπει επίσης να τους επιτρέπει να επωφεληθούν από οικονομίες αντικειμένου και κλίμακας και αντικειμένου όπου προκύπτουν οφέλη και για τον καταναλωτή. Ωστόσο, σε περίπτωση που δημόσιοι πόροι οι οποίοι προορίζονται για την υποστήριξη δημόσιου ρ/τ φορέα στην εκπλήρωση του καθήκοντος παροχής δημόσιας υπηρεσίας χρησιμοποιούνται για εκμετάλλευση και διεπίδραση των νέων αυτών δραστηριοτήτων ή χρήση νέων τεχνολογικών πλατφορμών, όπως το Internet, τότε οι πρακτικές αυτές αποτελούν αντικείμενο των κανόνων της Συνθήκης περί ανταγωνισμού καθώς και της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών.

⁵⁷ Πρωτόκολλο αριθ. 32 σχετικά με το σύστημα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη, επισυνάπτεται στη Συνθήκη ΕΚ.

Λοιποί στόχοι γενικού συμφέροντος

Διασφάλιση της ιδιωτικής σφαίρας και προστασία των δεδομένων. Για την ανάπτυξη των συγκλινουσών υπηρεσιών πρέπει οι χρήστες να είναι κατοχυρωμένοι ότι προστατεύεται επαρκώς η ιδιωτική τους ζωή και, ιδίως, να διαθέτουν εμπιστοσύνη στην ασφάλεια των πληροφοριών που διαβιβάζονται μέσω των δικτύων τα οποία αυτοί χρησιμοποιούν. Σε κοινοτικό επίπεδο έχει ήδη συμφωνηθεί νομοθεσία που αφορά την προστασία των δεδομένων⁵⁸ ενώ πρόκειται σύντομα να συμπληρωθεί από ειδικούς κανόνες που διέπουν την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής σφαίρας στις τηλεπικοινωνίες⁵⁹.

Κρυπτογραφία και ψηφιακές υπογραφές

Σε πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις ψηφιακές υπογραφές και την κρυπτοθέτηση συνιστάται σειρά δράσεων που στοχεύουν στην κατοχύρωση της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.⁶⁰ Δεδομένου του παγκόσμιου χαρακτήρα του ηλεκτρονικού εμπορίου, δίδεται έμφαση στην ανάγκη διαθεσιμότητας σε διεθνή κλίμακα των προϊόντων και υπηρεσιών κρυπτογραφίας που αντιστοιχούν στις διάφορες ανάγκες των επιχειρήσεων και των ατόμων.

Πολιτιστική ποικιλομορφία. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αναγνώρισε, σε μία υπόθεση ορόσημο που αφορά τον τομέα των μέσων επικοινωνίας ("TV10" ΔΕΚ 23/9 της 9.10.94), ότι οι στόχοι πολιτιστικής πολιτικής συνιστούν στόχους δημόσιου συμφέροντος τους οποίους είναι θεμιτό να επιδιώκει ένα κράτος μέλος. Οι δημόσιες ρ/τ εκπομπές αποτέλεσαν ιστορικά ένα από τα οχήματα για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Στο πρωτόκολλο σχετικά με το θέμα αυτό που θα επισυναφθεί στη Συνθήκη ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη του Αμστερνταμ, υπογραμμίζεται το γεγονός ότι "το σύστημα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες κάθε κοινωνίας καθώς και με την ανάγκη να διασφαλισθεί η πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης".

⁵⁸ Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ αριθ. L 281, 23.11.95.

⁵⁹ Πρόταση οδηγίας για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, Κοινή θέση που εγκρίθηκε στο Συμβούλιο της 12.9.1996, ΕΕ 96/C 315/06, 24.10.1996.

⁶⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής Προς την κατεύθυνση ευρωπαϊκού πλαισίου για ψηφιακή υπογραφή και κρυπτοθέτηση, COM(97) 503, Οκτώβριος 1997.

Σε κοινοτικό επίπεδο, στο άρθρο 128 της Συνθήκης ΕΚ προβλέπεται ότι η Κοινότητα "συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών" συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα, καθώς και ότι η Κοινότητα επίσης "λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές όταν αναλαμβάνει δράση δυνάμει άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης." Η Επιτροπή προτίθεται να συντάξει Πράσινη Βίβλο κατά τη διάρκεια του 1998 εστιάζοντας ιδιαίτερα στην ανάπτυξη των πολιτιστικών πτυχών των νέων οπτικοακουστικών και ενημερωτικών υπηρεσιών.

Προστασία ανηλίκων και δημόσια τάξη. Ενώ οι στόχοι δημοσίου συμφέροντος που αναφέρονται στην προστασία των ανηλίκων και τη δημόσια τάξη έχουν παραδοσιακά αναγνωριστεί σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο (βλ. π.χ., το άρθρο 22 της οδηγίας "τηλεόραση χωρίς σύνορα"), θα απαιτηθούν όσον αφορά τον συναλλακτικό χαρακτήρα ορισμένων συγκλινουσών υπηρεσιών προσαρμογές στα μέσα για την επίτευξη των εν λόγω στόχων ώστε να διασφαλισθεί η δέουσα τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.

Επιπλέον, η δυσχέρεια επιβολής διασφαλίσεων στο πλαίσιο του επιβλαβούς και παράνομου περιεχομένου στο Internet αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η σύγκλιση αμφισβητεί τις συμβατικές κανονιστικές μεθόδους όσον αφορά την εφαρμογή, χωρίς να ακυρώνεται η αρχή ότι με τους κανόνες επιδιώκεται η προστασία⁶¹. Ο παγκόσμιος χαρακτήρας της πλατφόρμας και η δυσχέρεια άσκησης ελέγχου στο πλαίσιο ενός κράτους μέλους οδηγούν σε λύσεις που βασίζονται σε πρακτικές αυτορρύθμισης εκ μέρους της βιομηχανίας και όχι σε επίσημη κανονιστική ρύθμιση, συνοδευόμενες από τεχνολογικές λύσεις που διασφαλίζουν ότι οι γονείς αναλαμβάνουν μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης. Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας⁶². Αποσκοπεί στην προώθηση κοινών κατευθυντηρίων γραμμών για την εφαρμογή, σε εθνικό επίπεδο, ενός πλαισίου αυτορρύθμισης για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε υπηρεσίες, οπτικοακουστικής και πληροφοριών, ανεξάρτητα από το μέσο μετάδοσης.

⁶¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Σχέδιο δράσης για την προώθηση της ασφαλούς χρήσης του Internet, COM(97) 583, 26.11.1997.

⁶² Πρόταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, εγκρίθηκε στις 18 Νοεμβρίου 1997, COM(97) 570.

Ερώτημα 6: Εξασφάλιση στόχων δημοσίου συμφέροντος υπό το φως της σύγκλισης

Η νομοθεσία σε κοινοτικό επίπεδο καλύπτει σειρά στόχων δημοσίου συμφέροντος. Τούτο εξετάστηκε επίσης και στο κεφάλαιο IV.3. Οι τρέχουσες εξελίξεις είναι πιθανό ότι θα οδηγήσουν σε νέους δρόμους για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Όπου οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται επί του παρόντος με την επιβολή υποχρεώσεων σε έναν ή περισσότερους συντελεστές της αγοράς (όπως υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας στις τηλεπικοινωνίες ή καθήκον παροχής δημόσιας υπηρεσίας που έχει ανατεθεί σε ορισμένους ρ/φ φορείς) οι νέες τεχνολογίες και υπηρεσίες δύνανται να εμπλουτίσουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες.

(Α) Το φαινόμενο της σύγκλισης υποστηρίζει ή αμφισβητεί τον τρόπο επίτευξης των στόχων δημοσίου συμφέροντος στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ;

(Β) Θα πρέπει οι εν λόγω στόχοι να προσδιορίζονται σαφέστερα και, όπου εξειδικεύονται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις, θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα σε ευρύτερη ομάδα συντελεστών να αναλάβει τις εν λόγω υποχρεώσεις;

IV.4 Εναλλακτικές δυνατότητες για το μελλοντικό μοντέλο κανονιστικών ρυθμίσεων

Εναλλακτικές δυνατότητες για τη δομή της ρύθμισης

Στο κεφάλαιο III τονίστηκε η δυνητική αβεβαιότητα που προκύπτει από χωριστές και πολλαπλές κανονιστικές ρυθμίσεις. Η αβεβαιότητα αυτή θεωρήθηκε ως φραγμός για τους υφιστάμενους συντελεστές που επιθυμούν να λειτουργήσουν σε όλη την έκταση των τομέων που επηρεάζονται από τη σύγκλιση καθώς επίσης και για την ευρύτερη διανομή υπηρεσιών, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο ή οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (τραπεζικές συναλλαγές, ασφάλειες, τίτλοι κλπ.) μέσω συγκλινουσών πλατφορμών.

Ορισμένοι σχολιαστές αποδέχονται την ύπαρξη φραγμών, δεν τους θεωρούν όμως ούτε ανυπέρβλητους ούτε ασύμβατους με τη συνθήκη ΕΚ. Σε πρακτικούς όρους αντιστοιχούν απλώς σε κανονικό καταμερισμό δραστηριοτήτων, συνήθη σε κάθε επιχείρηση που δρα σε σειρά οικονομικών τομέων. Υποστηρίζουν ότι οι ισχύουσες προσεγγίσεις/μέθοδοι στην κανονιστική ρύθμιση μπορούν να διατηρηθούν και ότι παρέχουν υψηλό βαθμό ασφάλειας για τους περισσότερους συντελεστές της αγοράς.

Σύμφωνα με μία εναλλακτική άποψη, οι φραγμοί αυτοί αντιβαίνουν στη λογική των σημερινών

τάσεων της τεχνολογίας και της αγοράς. Κατά την άποψη αυτή απαιτείται ένα ενιαίο κανονιστικό μοντέλο για όλους τους τομείς ενός συγκλίνοντος περιβάλλοντος, το οποίο θα βασίζεται σε κοινές αρχές, όπου όμως θα διατηρούνται ορισμένα διακριτά στοιχεία εστιασμένα στις προσφερόμενες υπηρεσίες.

Άλλες απόψεις υποστηρίζουν ότι οποιαδήποτε οριζόντια προσέγγιση/μέθοδος θα πρέπει να αντικατοπτρίζει την τεχνολογική πραγματικότητα ότι κάθε δίκτυο διαθέτει τη δυνατότητα να φέρει οποιαδήποτε υπηρεσία, και κατά συνέπεια να περιορίσει την ανάπτυξη μιας προσέγγισης οριζόντιου τύπου σε θέματα που αφορούν την υφιστάμενη υποδομή. Τούτο θα παρέχει τη δυνατότητα διαφορετικής μεταχείρισης των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω του εν λόγω δικτύου. Οι ρόλοι σε επίπεδο υπηρεσίας ενδεχομένως να ακολουθήσουν την ισχύουσα κάθε κατανομή σε επίπεδο υπηρεσίας ή, ίσως, να τις επανακατανεύμουν ώστε να αντιστοιχούν σε αλλαγές της τεχνολογίας και της αγοράς.

Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις πρόκειται κατ'Αουσίαν για μετάθεση της προσέγγισης από ένα μοντέλο κάθετου τύπου τομεακής ρύθμισης προς μια οριζόντια μέθοδο με την οποία επιδιώκεται η διάκριση μεταξύ του δικτύου ή του επιπέδου μετάδοσης στο πλαίσιο συγκλινόντων τομέων και των υπηρεσιών που μεταφέρονται μέσω των δικτύων αυτών.

Σε δύο μελέτες που διεξήχθησαν για λογαριασμό της Επιτροπής⁶³ υποδεικνύεται ότι η αντικατάσταση των ισχυουσών κάθετων με οριζόντιες διακρίσεις μεταξύ παροχής υπηρεσίας/περιεχομένου και μεταφοράς φαίνεται ότι παρέχει μια πιθανή λύση στους τύπους των φραγμών που προσδιορίστηκαν στο κεφάλαιο III.

Θα παραμείνουν θέματα ορισμών σχετικά με το που εμπίπτουν οι υπηρεσίες, θα πρέπει όμως να καταστούν ανθεκτικότερα στις μελλοντικές αλλαγές, συνδεδεμένα σε μικρότερο βαθμό με τις υφιστάμενες τεχνολογίες. Η διάκριση μεταξύ των δύο οριζοντίων επιπέδων επιτρέπει, μολοντούτο, την εφαρμογή διακριτών ρυθμιστικών κριτηρίων για κάθε επίπεδο, με τη δέουσα ωστόσο αναγνώριση των δεσμών μεταξύ κάθε επιπέδου.

Στο κεφάλαιο III τονίστηκε ο αντίκτυπος στις εταιρείες από την υποχρέωσή τους να διαπραγματεύονται με σειρά διαφορετικών ρυθμιστικών φορέων για διάφορες πτυχές των ολοκληρωμένων δραστηριοτήτων τους. Σημαντική για τη δημιουργία καινοτομικού και επενδυτικού κλίματος είναι η διασφάλιση ότι θα περιοριστούν τα εν λόγω εμπόδια.

Εάν η ιδέα της μετάβασης από κανονιστικούς καταμερισμούς κάθετου τύπου σε περισσότερο οριζόντιες προσεγγίσεις γινόταν αποδεκτή, θα

⁶³ Οπ. παρ. 19.

διευκολύνονταν ενδεχομένως οι επιχειρήσεις επωφελούμενες από μία μόνο απευθυντική μέθοδο.

Ένα σημαντικό ζήτημα είναι εάν η εν λόγω εκλογίκευση θα πρέπει να καταλήξει σε μια ενιαία κανονιστική αρχή που θα πραγματεύεται όλες τις πτυχές - περιεχόμενο καθώς και παροχή και διανομή υπηρεσιών - ή εάν μια δομή καταμερισμού αρμοδιοτήτων μεταξύ υπηρεσιών και δραστηριοτήτων μετάδοσης θα ήταν πλέον ενδεδειγμένη, ή ακόμα περισσότεροι κανονιστικοί φορείς σε καθένα από τα εν λόγω επίπεδα. Ορισμένοι θεωρούν έναν ενιαίο φορέα καταλληλότερο για τη διατήρηση μίας συνεκτικότερης προσέγγισης ολοκληρώνοντας σε ένα πλαίσιο και χωρίς ασυνέχειες τις πτυχές της ρύθμισης που αφορούν το δημόσιο συμφέρον και την οικονομική απόδοση. Άλλες απόψεις τάσσονται υπέρ συνέχισης της διάκρισης ώστε να αποφεύγονται οι κίνδυνοι διακύβευσης του δημοσίου συμφέροντος από οικονομικές προτεραιότητες.

Είναι, ωστόσο, εγγενής στην ιδέα της σύγκλισης η πραγματικότητα ότι η αυστηρή διάκριση μεταξύ της παροχής υπηρεσιών αφενός και της μετάδοσης και μεταφοράς αφετέρου να είναι ανέφικτη και να προξενήσει δυσχέρειες για την αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν την ισχύ στην αγορά και την καθετοποίηση.

Εξισορρόπηση των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας και των κρατών μελών

Εξετάζοντας τις εναλλακτικές επιλογές για το ενδεχόμενο μελλοντικό ρυθμιστικό μοντέλο, πρέπει να συνεκτιμηθεί ο τρόπος του μελλοντικού κανονισμού των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών καθώς και μεταξύ κρατών μελών, μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και ενίοτε τοπικών αρχών. Η Συνθήκη ΕΚ καθορίζει, από κοινοτική σκοπιά, βάσει της επικουρικότητας τα πεδία αυτά όπου η Κοινότητα έχει να ασκήσει κάποιο ρόλο. Η δράση αυτή δύναται να αναληφθεί θεωρώντας ότι πρόκειται για πεδίο αρμοδιότητας της Κοινότητας, "μόνο και στο βαθμό που οι στόχοι της προηγούμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορούν συνεπώς, εξαιτίας της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προτεινόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα από την Κοινότητα."

Ερώτημα 7: Η μελλοντική μορφή των κανονιστικών ρυθμίσεων

Στο κεφάλαιο IV.1 τέθηκε το θέμα της πρόκλησης που συνιστά η διαδικασία σύγκλισης στις αρχές που στηρίζουν τις τρέχουσες κανονιστικές ρυθμίσεις, ενώ στα κεφάλαια IV.2 και IV.3 εξετάστηκε σειρά κανονιστικών θεμάτων ουσιαστικής σημασίας.

Στο κεφάλαιο IV.4 εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο οι αρχές αυτές δύνανται να εφαρμοστούν κατά το μέλλον, χωριστά σε κάθε κλάδο, ή "οριζόντια", σε διαφορετικούς κλάδους της αγοράς. Τίθενται επίσης συναφή θέματα σχετικά με τον αριθμό των κανονιστικών φορέων και την ισορροπία μεταξύ δράσης σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο.

(Α) Απαιτείται από τις πρόσφατες εξελίξεις επανεξέταση του τρόπου εφαρμογής των κανόνων στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των εκπομπών και των ΤΠ;

(Β) Συνιστά η ύπαρξη διαφορετικών κανονιστικών αρχών ή Υπουργείων αρμόδιων για διάφορες πτυχές των δραστηριοτήτων στις τηλεπικοινωνίες, τα μέσα επικοινωνίας και τις ΤΠ, πρακτική και εφαρμόσιμη διάρθρωση για κανονιστική εποπτεία υπό το φως της σύγκλισης;

(Γ) Θα απαιτηθεί για τη σύγκλιση επανεξέταση των κανονιστικών αρμοδιοτήτων σε εθνικό, κοινοτικό ή διεθνές επίπεδο, και αν ναι, σε ποια πεδία;

Δεδομένου του περιφερειακού και παγκόσμιου χαρακτήρα πολλών από τις διανεμόμενες υπηρεσίες είναι πιθανό ότι ισχύει το εν λόγω κριτήριο επικουρικότητας. Οι διαφορετικές εθνικές προσεγγίσεις ενδέχεται μάλλον να ζημιώσουν παρά να προωθήσουν τα συμφέροντα των χρηστών, θα μπορούσαν να υποσκάψουν την ποικιλομορφία που προσφέρει η εσωτερική αγορά και ενδέχεται να εισαγάγουν στρεβλώσεις που θα ευνοήσουν την ίδρυση εγκαταστάσεων παραγωγής σε περιοχές όπου ισχύει ελαφρότερο καθεστώς.

IV.5 Θέματα διεθνούς επιπέδου

Η παγκοσμιοποίηση διευρύνει τη διεθνή διάσταση της σύγκλισης. Σαφές παράδειγμα αποτελεί η συνεχιζόμενη ταχεία επέκταση του Internet σε παγκόσμια κλίμακα, που πρόκειται αναμφισβήτητα να προξενήσει περαιτέρω τεχνολογικούς και βιομηχανικούς μετασχηματισμούς, καθώς επίσης και συναρπαστικές κοινωνικές, πολιτιστικές και, τελικά, εμπορικές ευκαιρίες. Τα φαινόμενα αυτά δεν θα περιοριστούν μόνο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τη Βόρειο Αμερική. Κατά πάσα πιθανότητα θα προκαλέσουν θεμελιώδεις αλλαγές στους γείτονές μας της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και, υπό ευρύτερη έννοια, στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Το παγκόσμιο

βεληνεκές του Internet έχει ήδη καταδείξει την ανάγκη λύσεων σε διεθνή κλίμακα για σειρά κεντρικών θεμάτων, όπως η ασφάλεια, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τελωνειακά ζητήματα, η ιδιωτική σφαίρα, η διαλειτουργικότητα και η εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο.

Απεναντίας, πολλά κανονιστικά θέματα που συνδέονται με τις τηλεπικοινωνίες και τις ρ/τ εκπομπές εστιάζονταν έως πρόσφατα στο εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο στην Κοινότητα, δεδομένου του εθνικού προσανατολισμού της αδειοδότησης στους εν λόγω τομείς.

Ο πολυμερής διάλογος σχετικά με τα δίκτυα που καλύπτουν διαφορετικές πτυχές των τηλεπικοινωνιών και των τεχνολογιών των πληροφοριών και που εμπλέκουν τις κυβερνήσεις και τη βιομηχανία εξετάζεται επί του παρόντος σε πολλά διεθνή forum. Η Επιτροπή, μέσω σειράς διεθνών συναντήσεων κορυφής σχετικά με την κοινωνία των πληροφοριών, προωθεί ενεργά μια σειρά από πρωτοβουλίες κανονιστικού χαρακτήρα στις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

Οι υφιστάμενοι διεθνείς οργανισμοί, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO/ΠΟΔΙ), η ΔΕΤ (ITU) και ο ΟΟΣΑ έχουν αντιληφθεί την ανάγκη συνεκτίμησης της δυναμικής επίδρασης της σύγκλισης και της δρομολόγησης δραστηριοτήτων συναφών με το Internet και το ηλεκτρονικό εμπόριο. Η σύγκλιση αποτέλεσε το θέμα της έκτης συνάντησης για κανονιστικά θέματα της ΔΕΤ (ITU)⁶⁴. Σε ορισμένες περιπτώσεις τούτο είχε ήδη καταλήξει σε συμφωνίες σχετικά με αρχές ή ελάχιστους κανόνες. Μεταξύ των παραδειγμάτων αναφέρονται οι δύο συνθήκες της WIPO/ΠΟΔΙ του Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με συγγραφικά και ορισμένα συγγενικά δικαιώματα (η "συνθήκη συγγραφικών δικαιωμάτων πνευματικού δημιουργού της ΠΟΔΙ" και η "συνθήκη επιδόσεων και φωνογραφημάτων της ΠΟΔΙ" καθώς και η δήλωση της Βόννης του Ιουλίου 1997.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης επεξεργάζεται επί του παρόντος πτυχές της κοινωνίας των πληροφοριών που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δημοκρατικές αξίες και την ελευθερία της έκφρασης, και αναμένεται να εγκρίνει ψηφίσματα στα θέματα αυτά κατά την 5η ευρωπαϊκή υπουργική διάσκεψη για θέματα πολιτικής των μέσων μαζικής ενημέρωσης στη Θεσσαλονίκη, το Δεκέμβριο του 1997.

⁶⁴ Οι κανονιστικές επιπτώσεις από τη σύγκλιση στις τηλεπικοινωνίες, έκθεση του προέδρου της έκτης συνάντησης για κανονιστικά θέματα σχετικά με τον μεταβαλλόμενο ρόλο της κυβέρνησης στην εποχή της άρσης των κανονιστικών ρυθμίσεων στις τηλεπικοινωνίες, ITU, Γενεύη, 11-13 Δεκεμβρίου 1996.

Για μια νέα παγκόσμια προοπτική σε ρυθμιστικά θέματα συνέβαλαν επίσης παγκόσμιες συμφωνίες που απετέλεσαν ορόσημο, όπως η Διεθνής Συμφωνία περί Τεχνολογίας (ITA), οι συμφωνίες περί αμοιβαίας αναγνώρισης για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης (MRA) καθώς και η συμφωνία ΠΟΕ/ΓΣΕΥ σχετικά με τις βασικές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες (Φεβρουάριος 1997). Η συμφωνία του ΠΟΕ δεν ισχύει για τις ραδιοηλεκτρονικές εκπομπές.

Καθώς ενισχύονται οι προσπάθειες αυτές ενδέχεται να καταστεί σαφές ότι πρέπει να λάβουν νέους παράγοντες, όπως η σύγκλιση και η παγκοσμιοποίηση, καθώς επίσης και τον αντίκτυπο των αλλαγών αυτών σε οικονομίες εκτός του εκβιομηχανισμένου κόσμου. Το Internet θα μπορούσε, λόγω χάρη, να προκαλέσει δευτερογενή αποτελέσματα μεταξύ θεμάτων που έχουν πραγματευθεί διαφορετικοί οργανισμοί, ενώ εμπλέκονται επί του παρόντος σημαντικοί νέοι και λιγότερο συμβατικοί συντελεστές, όπως η Internet Society⁶⁵. Κατά τα λοιπά, είναι πιθανότατο ότι οποιεσδήποτε επίσημες αρχές και κανόνες θα πρέπει να βασίζονται σε κάποιο βαθμό αυτορρύθμισης εκ μέρους των συντελεστών της βιομηχανίας.

Στο πλαίσιο αυτό ενδεχομένως να κριθεί πλέον ενδεδειγμένη η δρομολόγηση διαδικασίας διεθνούς διαλόγου με σκοπό την επίτευξη συμφωνημένων λύσεων στο βαθμό που προκύπτουν προβλήματα σε συνδυασμό με τεχνολογικές, κοινωνικές και βιομηχανικές εξελίξεις. Η διαδικασία αυτή θα είναι ευέλικτη και ανοικτή. Δεν θα διαθέτει επίσημο καθορισμένο χρονικό πλαίσιο και θα είναι ανοικτή σε όλους τους ενδιαφερόμενους συντελεστές, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, των διάφορων φορέων του Internet (π.χ. του Internet Engineering Task Force και του Internet Advisory Board), καθώς και τεχνικών εμπειρογνομόνων. Η διεθνής αυτή διαδικασία διαλόγου θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία ειδικών ομάδων εργασίας με σκοπό την εστίαση σε συγκεκριμένα θέματα, όπως οι ψηφιακές υπογραφές ή τα τελωνειακά θέματα και η φορολογία. Ο γενικός στόχος της εν λόγω διαδικασίας, αφού δρομολογηθεί, θα μπορούσε να είναι η ανάπτυξη μιας διεθνούς χάρτας για τις παγκόσμιες επικοινωνίες, μολονότι πρέπει ακόμα να καθοριστούν το πεδίο εφαρμογής και οι σκοποί της εν λόγω χάρτας.

⁶⁵ Η Internet Society είναι μη κυβερνητικός επαγγελματικός οργανισμός που αποσκοπεί στη δημιουργία συναίνεσης σχετικά με λύσεις που προωθούν την πρόοδο του Internet.

Ερώτημα 8: Οι διεθνείς πτυχές της σύγκλισης

Στο κεφάλαιο IV.5 εξετάζεται μια σειρά από διεθνείς δραστηριότητες που βρίσκονται εν εξελίξει και που συνδέονται με τη σύγκλιση, καθώς επίσης και με ειδικές πτυχές με ανάλογο αντίκτυπο, όπως το Internet, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και το ηλεκτρονικό εμπόριο. Τονίζονται επίσης οι ευκαιρίες που παρέχονται από τη σύγκλιση στους εταίρους μας στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και, ευρύτερα, στις αναπτυσσόμενες οικονομίες του κόσμου.

(Α) Απαιτείται ανάληψη περαιτέρω δράσης σε διεθνές επίπεδο υπό το φως της σύγκλισης;

(Β) Απαιτούνται (και ποια) συμπληρωματικά βήματα για την ενθάρρυνση άλλων χωρών, ιδίως στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για την αξιοποίηση και εκμετάλλευση των τρεχουσών εξελίξεων;

Κεφάλαιο V Αρχές και επιλογές για το μέλλον

Μολονότι ο στόχος της παρούσας Πράσινης Βίβλου είναι να απευθύνει πρόσκληση για σχολιασμό και να προκαλέσει και να τονώσει τη συζήτηση, χωρίς στη φάση αυτή να λαμβάνει θέση, στο παρόν κεφάλαιο, που βασίζεται στην προηγούμενη ανάλυση, καθορίζονται, στο τμήμα V.1 παρακάτω, ορισμένες αρχές που θα μπορούσαν να αποτελέσουν κοινή βάση για μελλοντικές προσεγγίσεις στους τομείς που επηρεάζονται από τη σύγκλιση. Στο τμήμα V.2 καθορίζονται τρεις εναλλακτικές επιλογές για τις οποίες η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι δύνανται να τονώσουν τη συζήτηση όσον αφορά την προσαρμογή, όπου απαιτείται, των ισχυουσών κανονιστικών μεθόδων, υπό το φως του φαινομένου της σύγκλισης.

V.1 Αρχές για μελλοντική ρυθμιστική πολιτική στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση

Ανεξάρτητα από το αν προκύψει πλήρης ή όχι σύγκλιση, το βεληνεκές των τάσεων της τεχνολογίας και της αγοράς, οι δυνητικοί φραγμοί και τα ρυθμιστικά θέματα που προσδιορίστηκαν στην παρούσα Πράσινη Βίβλο επισημαίνουν όλα ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον ως προς το οποίο πρέπει να κριθούν οι στόχοι πολιτικής στους τομείς αυτούς. Οι μελλοντικές αποφάσεις θα πρέπει συνεπώς όχι μόνο να προκύπτουν από ρυθμιστικές προσεγγίσεις/μεθόδους επακριβώς προσαρμοσμένες στους εμπλεκόμενους τομείς, αλλά θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να προσεγγίζουν μια συναντίληψη αρχών που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν μελλοντικές δράσεις.

Στο παρόν κεφάλαιο η Επιτροπή επιχειρεί να προωθήσει προς σχολιασμό πέντε αρχές αυτού του είδους.

1. Η ρύθμιση θα πρέπει να περιορίζεται στα αυστηρώς απαραίτητα για την επίτευξη σαφώς προσδιορισμένων στόχων

Δεδομένης της ταχύτητας, του δυναμισμού και της ισχύος της καινοτομίας στους τομείς που επηρεάζονται από τη σύγκλιση, πρέπει οι δημόσιες αρχές να αποφεύγουν προσεγγίσεις που καταλήγουν στην υπερβολική ρύθμιση ή με τις οποίες επιδιώκεται απλώς η επέκταση κανόνων που υφίστανται στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και των μέσων επικοινωνίας σε πεδία και σε δραστηριότητες που σήμερα σε μεγάλο βαθμό είναι ελεύθερα από κανονιστικές ρυθμίσεις.

Το σύνολο των κανόνων που θα τεθούν σε ισχύ θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένο ώστε να ανταποκρίνεται σε σαφώς προσδιορισμένους στόχους και κατά αναλογικό τρόπο.

2. Οι μελλοντικές ρυθμιστικές προσεγγίσεις θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των χρηστών

Κεντρική προτεραιότητα κάθε κανονιστικού πλαισίου πρέπει να είναι η επιδίωξη ανταπόκρισης στις ανάγκες των χρηστών, υπό την έννοια της προσφοράς ευρύτερης επιλογής, βελτίωσης των επιπέδων παροχής υπηρεσιών και μείωσης των τιμών, με παράλληλη κατοχύρωση των δικαιωμάτων των καταναλωτών και του ευρύτερου δημόσιου συμφέροντος. Η προσέγγιση αυτή είναι απολύτως συμβατή με τους ευρύτερους στόχους πολιτικής, όπου αναγνωρίζεται ο σημαντικός ρόλος πολλών από τους τομείς ώστε η κοινωνία των πληροφοριών να φθάσει στην καθημερινή ζωή των πολιτών.

3. Οι κανονιστικές αποφάσεις θα πρέπει να κατευθύνονται από την ανάγκη ενός σαφούς και προβλέψιμου πλαισίου

Οι κανονιστικές αρχές θα πρέπει να επιδιώκουν τη διασφάλιση ενός σαφούς και προβλέψιμου πλαισίου όπου οι επιχειρήσεις θα μπορούν να επενδύουν. Σε περίπτωση που τα θέματα μπορούν να αφεθούν στους συντελεστές της αγοράς, τούτο θα πρέπει να καθίσταται σαφές. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση κατά την οποία νέες δραστηριότητες δημιουργούν ασάφεια ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να ρυθμίζονται.

Τούτο δεν σημαίνει ότι το πλαίσιο δεν δύναται να εξελίσσεται, αλλά ότι θα πρέπει να ακολουθούνται προκαθορισμένα κριτήρια, διατηρώντας κατά το δυνατό την ευελιξία να ανταποκρίνεται στις αλλαγές σε μία ταχέως κινούμενη αγορά.

4. Διασφάλιση πλήρους συμμετοχής σε συγκλίνον περιβάλλον

Οι δημόσιες αρχές, βασιζόμενες στις υφιστάμενες έννοιες της καθολικής υπηρεσίας στις τηλεπικοινωνίες και την εντολή παροχής δημόσιας υπηρεσίας στις ρ/τ εκπομπές, θα πρέπει να επιδιώκουν να διασφαλίζουν ότι ο καθένας θα είναι σε θέση να συμμετέχει στην κοινωνία των πληροφοριών. Η σύγκλιση στο πλαίσιο αυτό αναμένεται ότι θα προσφέρει νέα μέσα συμμετοχής.

5. Οι ανεξάρτητες και αποτελεσματικές κανονιστικές αρχές θα έχουν κεντρική σημασία σε ένα συγκλίνον περιβάλλον

Ενώ η γενική τάση είναι προς την κατεύθυνση ελαφρύτερων κανονιστικών ρυθμίσεων, ο αυξανόμενος ανταγωνισμός που επιφέρει η σύγκλιση υπογραμμίζει την ανάγκη αποτελεσματικών και ανεξάρτητων ρυθμιστικών φορέων. Η ανεξαρτησία των κανονιστικών φορέων είναι ιδιαίτερως

σημαντική όπου το κράτος διατηρεί μερίδιο σε κάθε συντελεστή στην αγορά.

V.2 Εναλλακτικές επιλογές για την εξέλιξη στις κανονιστικές ρυθμίσεις

Έχει αναγνωριστεί η ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι αλλαγές στη συνολική κανονιστική προσέγγιση ενόψει των τάσεων προς την κατεύθυνση της σύγκλισης: δύναται να υπάρξουν διάφοροι τρόποι για την επίτευξη της εν λόγω προσαρμογής.

Εξετάζοντας πιθανές προσεγγίσεις, θεωρείται πιθανό ότι για τον επιτυχή τύπο θα απαιτηθεί περισσότερο από την απλή δημιουργία ενός ευέλικτου πλαισίου για νέους τύπους υπηρεσιών. Θα είναι επίσης ουσιαστικής σημασίας η χάραξη διαδρομής που θα παρέχει τη δυνατότητα στο υφιστάμενο πλαίσιο να προσαρμόζει ή να προσαρμόζεται με ρυθμό με τον οποίο θα συνεχίζεται η εξασφάλιση δίκαιων, αμερόληπτων συνθηκών αγοράς και το οποίο θα προβλέπει την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των συμφερόντων των χρηστών.

Η ταχύτητα και ο τρόπος διαχείρισης των αλλαγών αποτελούν τον πυρήνα τον σχετικό με τη μετάβαση θεμάτων. Η παρούσα Πράσινη Βίβλος δεν μπορεί να προτείνει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Η Επιτροπή αναμένει ωστόσο ότι η συζήτηση θα εστιασθεί γύρω από τρεις βασικές επιλογές ρυθμιστικών εξελίξεων, μολονότι ο κατάλογος αυτός δεν επιδιώκει να είναι εξαντλητικός ή κλειστός.

Επιλογή 1: Στήριξη στις υφιστάμενες δομές

Στην κατάσταση αυτή θα παραμείνουν τα υφιστάμενα κάθετα ρυθμιστικά μοντέλα. Τούτο σημαίνει ότι στις τηλεπικοινωνίες και στους κλάδους οπτικοακουστικών/εκπομπών ισχύουν διαφορετικοί κανόνες και, σε μικρότερο βαθμό, στις εκδόσεις και τις ΤΠ. Στηριζόμενα σε καθιερωμένες αρχές, τα υφιστάμενα αυτά πλαίσια σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο θα επεκταθούν κατά περίπτωση, κυρίως σε εθνικό επίπεδο, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας ανταγωνιστικής αγοράς και τις προκλήσεις των νέων τεχνολογιών και υπηρεσιών.

Θα ισχύσουν συνήθεις αρχές ερμηνείας κατά περίπτωση για την επίλυση ζητημάτων σχετικά με το που εμπίπτουν συγκεκριμένες δραστηριότητες. Ο συντονισμός ενδέχεται, στο βαθμό που είναι απαραίτητο, να ενισχυθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ώστε να επιχειρηθεί η ελαχιστοποίηση του κινδύνου κατακερματισμού μέσω της διαφορετικής εφαρμογής εθνικών κανόνων σε διαφορετικά κράτη μέλη σχετικά με τις νεοεμφανιζόμενες υπηρεσίες.

Ο ρυθμός της αλλαγής θα υπαγορευθεί από την ταχύτητα της καινοτομίας και την αποτελεσματικότητα του ανταγωνισμού. Θα δοθεί έτσι η δυνατότητα στο ρυθμιστικό πλαίσιο

θα μπορούσε να προσαρμοσθεί ανταποκρινόμενο στις δυνάμεις της αγοράς και θα μπορούσε να αποφευχθεί η ανάγκη νέου γύρου άρσης και επανακαθορισμού κανονιστικών ρυθμίσεων.

Με την προσέγγιση αυτή θα ελαχιστοποιούνταν η ανάγκη αλλαγών στο εγγύς μέλλον και θα μπορούσαν να είναι αποτελεσματικοί στην παροχή ενός προβλέψιμου κανονιστικού πλαισίου για επενδύσεις, αποφεύγοντας παράλληλα τη δημιουργία ανατιολόγητων φραγμών μέσα στην εσωτερική αγορά. Ωστόσο, ενδέχεται να αφήσει άθικτες ορισμένες ανωμαλίες που αποθαρρύνουν σήμερα τις επενδύσεις.

Ο ρυθμός και τα περιθώρια της αλλαγής, εάν δεν συντονισθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα διέτρεχαν τον κίνδυνο δημιουργίας σημαντικών νέων φραγμών μεταξύ των κρατών μελών και επιβράδυνσης της μετάβασης προς την κοινωνία των πληροφοριών.

Επιλογή 2: Ανάπτυξη χωριστού κανονιστικού μοντέλου για νέες δραστηριότητες ώστε να συνυπάρχει με τη ρύθμιση στις τηλεπικοινωνίες και τις ρ/τ εκπομπές

Η επιλογή αυτή σημαίνει ότι τα κράτη μέλη "απομονώνουν" νέες υπηρεσίες και δραστηριότητες που υπερβαίνουν τα συμβατικά σύνορα, και τις θέτουν υπό διακριτή δέσμη κανόνων, εάν αυτοί απαιτούνται. Τούτο παρέχει τη δυνατότητα ανάπτυξης μιας συντονισμένης προσέγγισης σε σχέση με τις πολλές από τις δραστηριότητες υψηλής αξίας που χαρακτηρίζουν τη συγκλίνουσα αγορά, με τη δημιουργία μιας νέας κατηγορίας υπηρεσιών παράλληλα με τα υφιστάμενα μοντέλα κανονιστικών ρυθμίσεων για τηλεπικοινωνίες και εκπομπές. Το αποτέλεσμα θα είναι κατά βάση η μετακίνηση στα όρια της αγοράς, από αυτά που βασίζονται στην τεχνολογία σε αυτά που βασίζονται σε πλατφόρμες, για ευρύ φάσμα υπηρεσιών, παρέχοντας τη δυνατότητα σταδιακότερης προσαρμογής του πλαισίου για τις παραδοσιακές κεντρικές δραστηριότητες τηλεπικοινωνιών και εκπομπών.

Η βασική δυσχέρεια της προσέγγισης αυτής έγκειται στον καθορισμό των ορίων που θα αποτελέσουν μέρος ενός ελαφρύτερα ρυθμιζόμενου, νέου κόσμου υπηρεσιών και των υπολοίπων δραστηριοτήτων που θα συνεχίσουν να υπόκεινται στην παραδοσιακή ρύθμιση. Μία προσέγγιση θα ήταν ενδεχομένως ο προσδιορισμός ορισμένων τύπων υπηρεσιών, π.χ. Web-TV ή Internet ή λειτουργία συστημάτων με υπό όρους πρόσβαση, αρνητικά: ως μη ανήκουσες ούτε στις τηλεπικοινωνίες ούτε στις εκπομπές. Από την εμπειρία στον τομέα των τηλεπικοινωνιών σχετικά με την οροθέτηση ελευθερωμένων υπηρεσιών - με βάση τον ορισμό μόνον των δραστηριοτήτων που παραμένουν σε μονοπωλιακό πεδίο -

προκύπτουν οι πρακτικές δυσχέρειες της προσέγγισης αυτής.

Επιλογή 3: Σταδιακή εισαγωγή νέου ρυθμιστικού μοντέλου για όλη την έκταση των υφισταμένων και νέων υπηρεσιών

Η επιλογή αυτή είναι η πλέον ριζική. Απαιτείται επανεκτίμηση εκ θεμελίων και αναμόρφωση του σημερινού ρυθμιστικού περιβάλλοντος.

Τούτο δεν συνεπάγεται κατ'Ανάγκη μία νέα δέσμη νομοθεσίας, αλλά μάλλον την εξέταση του τρόπου προσαρμογής των υφιστάμενων πλαισίων για την προαγωγή της ευελιξίας, την άρση ανακολουθιών, την αποφυγή διακρίσεων στο εσωτερικό και μεταξύ των νέων, καθώς και να συνεχισθεί η διασφάλιση της επίτευξης στόχων δημοσίου συμφέροντος. Αντί της εφαρμογής της μόνο σε ορισμένες υπηρεσίες (όπως προτείνεται στην επιλογή 2), με την επιλογή αυτή θα δημιουργηθεί ένα πλαίσιο που θα καλύπτει όλους τους τομείς.

Με την επιλογή αυτή απαιτείται ευρύτερος ορισμός των υπηρεσιών επικοινωνιών που να υπερβαίνει τις τηλεπικοινωνιακές και οπτικοακουστικές υπηρεσίες στην κοινοτική νομοθεσία. Η αναλογικότητα θα είναι απαραίτητο χαρακτηριστικό του νέου περιβάλλοντος, δεδομένου ότι στον ευρύ αυτόν ορισμό το επίπεδο ρύθμισης θα πρέπει να αντιστοιχεί στο χαρακτήρα της υπηρεσίας και στην ένταση του ανταγωνισμού.

Η επιλογή αυτή μπορεί ενδεχομένως να θεωρηθεί φιλόδοξη. Ωστόσο, δεν θα οδηγούσε κατ'Ανάγκη σε απότομη, αποδιοργανωτική αλλαγή. Η προσέγγιση θα μπορούσε να είναι σταδιακή, εστιάζοντας κατά πρώτο λόγο σε πεδία προτεραιότητας όπου απαιτείται συνεκτική κανονιστική προσέγγιση (π.χ. θέματα λειτουργίας δικτύου ή πρόσβασης). Ένα άλλο χαρακτηριστικό καίριας σημασίας της προσέγγισης αυτής θα ήταν να παρασχεθεί επαρκής χρόνος για μετάβαση από το παλιό σε νέο καθεστώς.

Ερώτημα 9: Αρχές και πιθανές προσεγγίσεις υπό το φως της σύγκλισης

Στο κεφάλαιο V προσδιορίζεται σειρά σημαντικών αρχών πολιτικής στις οποίες θα μπορούσαν να στηριχθούν οι μελλοντικές κανονιστικές προσεγγίσεις υπό το φως της σύγκλισης. Προτείνονται επίσης τρεις πιθανές κατευθύνσεις για την προσαρμογή των ισχυουσών κανονιστικών προσεγγίσεων στους διάφορους κλάδους ώστε να περιλάβουν τις πραγματοποιούμενες εξελίξεις.

(A) Τι αποτελέσματα θα έχει η σύγκλιση στις αρχές για τη μελλοντική κανονιστική ρύθμιση που θα ισχύσει στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μέσων επικοινωνίας και των ΤΠ, και θα πρέπει οι αρχές αυτές να προσαρμοστούν υπό το φως της σύγκλισης;

(B) Εάν για τη σύγκλιση απαιτηθεί προσαρμογή των υφισταμένων κανονιστικών προσεγγίσεων, θα πρέπει η προσαρμογή αυτή:

- (i) να επιδιώξει να στηριχθεί και, κατά περίπτωση, να επεκτείνει τα υφιστάμενα πλαίσια, αντί της δημιουργίας νέων.
- (ii) να δημιουργήσει ένα νέο πλαίσιο για πολλές υπηρεσίες, ανοικτής γραμμής, και διαλογικές, το οποίο θα συνυπάρχει με τα επί του παρόντος ισχύοντα για τις παραδοσιακές δραστηριότητες τηλεπικοινωνιών και εκπομπών, ή
- (iii) να επιδιώξει τη δημιουργία περιεκτικού πλαισίου βάσει του οποίου θα ισχύουν παρόμοιες κανονιστικές προσεγγίσεις και για τους τρεις κλάδους.

V.3 Χρονοδιάγραμμα για μελλοντική δράση

Προβλέπεται το ακόλουθο περίγραμμα χρονοδιαγράμματος δραστηριότητας:

- Πεντάμηνη περίοδος δημόσιας διαβούλευσης (Δεκέμβριος 1997 έως και Απρίλιος 1998).
- Τον Ιούλιο του 1998 θα έχει καταρτισθεί έκθεση σχετικά με την εν λόγω δημόσια διαβούλευση.
- Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναμένεται ότι θα εγκρίνουν ενδεχόμενα ψηφίσματα στο θέμα αυτό κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1998.
- Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στα εν λόγω ψηφίσματα, θα μπορούσε να καταρτίσει έως το τέλος του 1998 σχέδιο δράσης για τη σύγκλιση.
- Η ήδη προαναγγελθείσα ανασκόπηση των τηλεπικοινωνιών θα διεξαχθεί το 1999.

Μαζί με τους παραπάνω ενδιάμεσους στόχους θα παρεμβληθεί σειρά σημαντικών δραστηριοτήτων στο πεδίο των μέσων επικοινωνίας. Έχει συγκληθεί η ομάδα υψηλού

επιπέδου Oreja, για την πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα, και αναμένεται να υποβάλει την έκθεσή της το Σεπτέμβριο του 1998. Τον Απρίλιο του 1998 έχει προγραμματισθεί στο Birmingham η διεξαγωγή μείζονος διάσκεψης για το θέμα, υπό κοινή χορηγία της βρετανικής Προεδρίας και της Επιτροπής.

V.4 Συμπεράσματα

Στην παρούσα Πράσινη Βίβλο αναλύεται το φαινόμενο της σύγκλισης και ο αντίκτυπός του για τα υφιστάμενα κανονιστικά πλαίσια που διέπουν τους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των μέσων και των τεχνολογιών των πληροφοριών.

Ο αντίκτυπος από τις εξελίξεις αυτές εκτείνεται σε βάθος. Η σύγκλιση δεν είναι απλώς και μόνο τεχνολογία. Αφορά τις υπηρεσίες καθώς και νέους τρόπους επιχειρηματικής δράσης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Οι αλλαγές που περιγράφονται στην παρούσα Πράσινη Βίβλο διαθέτουν το δυναμικό για σημαντική βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ευρωπαϊκών πολιτών· μπορούν να συμβάλουν σε καλύτερη ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών περιφερειών στην καρδιά της ευρωπαϊκής οικονομίας και να καταστήσουν την επιχειρηματική δραστηριότητα αποδοτικότερη και ανταγωνιστικότερη στις παγκόσμιες και διεθνείς αγορές.

Η εμφάνιση νέων υπηρεσιών και η ανάπτυξη υφισταμένων αναμένεται ότι θα έχει ως αποτέλεσμα την επέκταση της συνολικής αγοράς πληροφοριών, παρέχοντας νέες διαδρομές στους πολίτες και βασιζόμενη στην πλούσια ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά, στο καινοτόμο δυναμικό της και τις δημιουργικές φιλοδοξίες της.

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας που έχουν σήμερα οι πλατφόρμες επικοινωνιών, ιδίως το Internet, παρέχει το κλειδί για την περαιτέρω ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας. Ταυτόχρονα, το χαμηλό κόστος που έχει η εξασφάλιση παρουσίας στον παγκόσμιο ιστό καθιστά δυνατή για επιχειρήσεις κάθε μεγέθους την ανάπτυξη περιφερειακής και παγκόσμιας εμβέλειας. Η παγκοσμιοποίηση θα είναι το θέμα κλειδί για τις μελλοντικές εξελίξεις, καθώς οι αλλαγές στην Ευρώπη αντικατοπτρίζονται από εξελίξεις σε παγκόσμια κλίμακα.

Εάν η Ευρώπη μπορέσει να εγκολπωθεί τις αλλαγές αυτές δημιουργώντας περιβάλλον που υποστηρίζει και δεν αναστέλλει την ανάπτυξη της αλλαγής, θα διαθέτουμε έναν ισχυρό κινητήρα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ανάπτυξης, τη διεύρυνση της επιλογής των καταναλωτών και την προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλότητας. Εάν η Ευρώπη αποτύχει ή καθυστερήσει προκύπτει ο πραγματικός κίνδυνος ότι οι επιχειρήσεις και οι πολίτες μας θα παραμείνουν στην χαμηλή ταχύτητα της επανάστασης των πληροφοριών

στην οποία προσχωρούν επιχειρήσεις, χρήστες και κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο.

Τα εμπλεκόμενα θέματα είναι σύνθετα και θα απαιτήσουν αρκετή συζήτηση πριν καταστεί δυνατή η πρόταση νέων κοινοτικών πρωτοβουλιών. Με την Πράσινη Βίβλο επιδιώκεται η δρομολόγηση της συζήτησης αυτής στην οποία καλούνται να συμμετάσχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ελπίζεται ότι η συζήτηση αυτή θα κινηθεί σε βάθος και σε πλάτος. Τα αποτελέσματα της παρούσας δημόσιας διαβούλευσης θα συμπεριληφθούν σε ανακοίνωση της Επιτροπής, τον Ιούνιο του 1998.

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος συνιστά ένα βήμα στον δρόμο για την εξασφάλιση των οφελών της σύγκλισης υπό της ευρωπαϊκής κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Στην ανακοίνωση του Ιουνίου θα δοθεί η δυνατότητα να λάβουν πολιτικές θέσεις το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών, ώστε να καθιερωθούν σαφείς στόχοι για τη μελλοντική πολιτική.

Με το παρόν έγγραφο εγκαινιάζεται μία νέα φάση στην προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα πολιτικής του επικοινωνιακού περιβάλλοντος. Υπό την έννοια αυτή συνιστά καίριας σημασίας στοιχείο του συνολικού πλαισίου για τη στήριξη της ανάπτυξης μιας κοινωνίας πληροφοριών. Βασίζεται στα σημερινά ισχυρά σημεία των τηλεπικοινωνιακών πλαισίων (που δρομολογήθηκαν από τη μνημειώδη Πράσινη Βίβλο του 1987 για τις τηλεπικοινωνίες⁶⁶) και για τα μέσα ενημέρωσης (που έχουν καθιερωθεί με διάφορες κοινοτικές νομοθετικές πρωτοβουλίες) και παρέχει σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη την ευκαιρία να σχολιάσουν τη μελλοντική μορφή της κανονιστικής ρύθμισης, στο περιβάλλον των επικοινωνιών όπως θα διαμορφωθεί μετά το 1998, στους κλάδους που επηρεάζονται από τη σύγκλιση.

Με το πρώτο αυτό βήμα επιδιώκεται το άνοιγμα του δρόμου προς την ανάπτυξη κατάλληλου κανονιστικού περιβάλλοντος, το οποίο θα διευκολύνει την πλήρη αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχει η κοινωνία των πληροφοριών, προς το συμφέρον της Ευρώπης και των πολιτών της, στις αρχές του 21ου αιώνα.

⁶⁶ COM(87) 290 τελικό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Υφιστάμενες κανονιστικές ρυθμίσεις

Στον παρόν παράρτημα περιγράφεται το εκάστοτε υφιστάμενο κανονιστικό περιβάλλον στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών και τον κλάδο των μέσων ενημέρωσης. Σημειώνεται επίσης η απουσία ρύθμισης στο πεδίο των ΤΠ.

Επιτάχυνση των κανονιστικών ρυθμίσεων στις τηλεπικοινωνίες ενόψει της πλήρους ελευθέρωσης

Έχει πλέον τεθεί σε ισχύ ένα σαφές πλαίσιο για αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε κοινοτική κλίμακα, το οποίο βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης στις εθνικές νομοθεσίες, καθώς πλησιάζει η καταληκτική προθεσμία του 1998. Στην πραγματικότητα, για τη μετάβαση από τα μονοπώλια στον αποτελεσματικό ανταγωνισμό απαιτήθηκε εις βάθος μεταρρύθμιση των κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, με συμφωνία επί κανόνων για τον καθορισμό των ημερομηνιών ελευθέρωσης στον τομέα και για την πρόβλεψη κοινού κανονιστικού πλαισίου που θα καλύπτει, μεταξύ άλλων:

- όροι και προϋποθέσεις για την είσοδο στην αγορά (π.χ. κοινό πλαίσιο και διαδικασίες αδειοδότησης, χρονοδιάγραμμα και όροι που μπορούν να επισυναφθούν)
- διατήρηση του δημοσίου συμφέροντος (π.χ. πλαίσιο που θα εγγυάται την παροχή καθολικής υπηρεσίας και όπου θα προσδιορίζονται τα συναφή δικαιώματα των καταναλωτών, λόγου χάρη για την υπηρεσία φωνητικής τηλεφωνίας και κανόνες που καλύπτουν την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής)
- διασύνδεση και διαλειτουργικότητα υπηρεσιών και δικτύων: δίκαιη κατανομή πόρων (πρόσβαση σε αριθμούς, διαθεσιμότητα του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων).

Βασικό μέλημα υπήρξε η ανάγκη περιορισμού της ρύθμισης στο ελάχιστο απαιτούμενο για την εξασφάλιση του συνολικού δημοσίου συμφέροντος και για να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική είσοδος και ο συνεχής ανταγωνισμός.

Το κανονιστικό πλαίσιο στις τηλεπικοινωνίες εστιάστηκε στην παροχή δικτύων και υπηρεσιών (περιλαμβανομένων πτυχών που συνδέονται με τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος) και όχι στη ρύθμιση του περιεχομένου που μεταφέρεται μέσω των εν λόγω δικτύων. Μπορούν να υπογραμμισθούν τρεις πτυχές της εστίασης αυτής στην εσωτερική αγορά τηλεπικοινωνιών:

- η άρση των εμποδίων για τις επενδύσεις και την καινοτομία στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς·
- η εξασφάλιση συνθηκών που υποστηρίζουν τα πανευρωπαϊκά δίκτυα και υπηρεσίες·
- η διατήρηση καθορισμένου επιπέδου παροχής υπηρεσιών για τους χρήστες.

Η συμφωνία ΠΟΕ/ΓΣΕΥ για τις βασικές τηλεπικοινωνίες που επετεύχθη στις 15 Φεβρουαρίου 1997 ευθυγραμμίζεται πλήρως με το κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για τον τομέα. Τούτο δεν ισχύει μόνο για τις ημερομηνίες που έχουν καθορισθεί για την ελευθέρωση, αλλά επίσης και όσον αφορά τις βασικές ρυθμιστικές αρχές. Η συμφωνία δεν καλύπτει τις εκπομπές και ισχύει μόνο για τις υπηρεσίες (μεταφοράς) τηλεπικοινωνιών. Δεν καλύπτει επομένως καθόλου "υπηρεσίες περιεχομένου"⁶⁷ που δύνανται να μεταδίδονται μέσω τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Κανονιστική ρύθμιση στον οπτικοακουστικό τομέα

Σε κοινοτικό επίπεδο, η τρέχουσα κανονιστική ρύθμιση στον οπτικοακουστικό τομέα στοχεύει στην επίτευξη ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών, σύμφωνα με το άρθρο 59 της Συνθήκης. Αποτελεί παράδειγμα της εφαρμογής της επικουρικότητας, με βάση τις οποίες η κοινοτική νομοθεσία θεσπίζεται μόνο όταν τούτο είναι απολύτως απαραίτητο για την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου της Συνθήκης. Πραγματοποιήθηκε ο απαραίτητος συντονισμός των εθνικών κανόνων για την άρση των εμποδίων που προκύπτουν από ανισότητες μεταξύ των εν λόγω ρυθμίσεων, όταν οι κανόνες αυτοί αιτιολογούνται εξαιτίας θεμιτών λόγων δημοσίου συμφέροντος.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει κατά το παρελθόν ότι όταν δεν υφίσταται εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν εθνικούς κανόνες στους παρόχους υπηρεσιών που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, όταν οι εν λόγω κανόνες υπηρετούν στόχους γενικού συμφέροντος και όταν είναι ανάλογοι με την επίτευξη των εν λόγω

⁶⁷ Οι κοινοτικές δεσμεύσεις στο πλαίσιο της ΓΣΕΥ για τις βασικές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές δραστηριότητες που συνίστανται στην παροχή περιεχομένου, για τη μεταφορά των οποίων απαιτούνται τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, δεδομένου ότι η εν λόγω παροχή περιεχομένου υπάγεται στις ειδικές δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η ΕΚ σε άλλους συναφείς τομείς. Η ΕΚ δεν έχει αναλάβει καμία δέσμευση στο πλαίσιο της ΓΣΕΥ σχετικά με οπτικοακουστικές ή υπηρεσίες εκπομπών. Επίσης, για την προστασία πολιτιστικών αξιών υφίστανται ορισμένες εξαιρέσεις από την αρχή του "πλέον ευνοούμενου κράτους" όσον αφορά τις οπτικοακουστικές υπηρεσίες.

στόχων.⁶⁸ Η νομολογία αυτή οδήγησε στη θέσπιση του κύριου κοινοτικού μέτρου στο πεδίο αυτό, της λεγόμενης οδηγίας για την τηλεόραση χωρίς σύνορα με την οποία συντονίζονται οι εθνικές ρυθμίσεις σε σειρά πεδίων συναφών με την παροχή υπηρεσιών ρ/τ εκπομπών (κριτήρια δικαιοδοσίας, διαφημίσεις, χορηγία, τηλεαγορές, προστασία ανηλίκων, δημόσια τάξη, δικαίωμα απάντησης, προώθηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων).

Η οδηγία βασίζεται στην αρχή του ελέγχου της "χώρας προέλευσης", δηλ. έλεγχος από τις αρχές της χώρας προέλευσης στη δικαιοδοσία της οποίας εμπίπτει ο τηλεοπτικός φορέας. Η αποτελεσματικότητα της αρχής αυτής έχει διαπιστωθεί στο πλαίσιο του ισχύοντος περιβάλλοντος τηλεοπτικών εκπομπών.⁶⁹ Πρόσφατα εγκρίθηκε οδηγία⁷⁰ με την οποία τροποποιείται το αρχικό κείμενο του 1989 για την προσαρμογή του νομικού πλαισίου στις αλλαγές του οπτικοακουστικού τοπίου. Η νέα οδηγία πρέπει να μεταφερθεί στις εθνικές νομοθεσίες έως το τέλος του 1998· η Επιτροπή θα εξασφαλίσει την αυστηρή τήρηση της εν λόγω διαδικασίας.

Σύμφωνα με την οδηγία, διάφορα θέματα επαφίενται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, ένα από τα οποία είναι η αδειοδότηση. Θεωρήθηκε ότι οι διαφορές στα πεδία αυτά δεν θα δημιουργήσουν εμπόδια στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δηλ. στην ελεύθερη διακίνηση τηλεοπτικών εκπομπών. Ζητείται από τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι οι τηλεοπτικοί φορείς που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους θα συμμορφωθούν με τους ελάχιστους κανόνες που ορίζονται στην οδηγία, δύνανται όμως (σύμφωνα με το άρθρο 189(3) της Συνθήκης) να αποφασίσουν σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω υποχρεώσεις θα εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο.

Ανελήφθησαν δύο περαιτέρω πρωτοβουλίες, εν μέρει για τη συμπλήρωση της οδηγίας "τηλεόραση χωρίς σύνορα" στη δημιουργία του νομικού πλαισίου για τον "ευρωπαϊκό οπτικοακουστικό χώρο". Το 1993, το Συμβούλιο ενέκρινε οδηγία περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση.⁷¹ Η Επιτροπή πρότεινε πρόσφατα οδηγία για την έννομη προστασία των

υπηρεσιών που βασίζονται στην παροχή πρόσβασης υπό όρους.⁷²

Εκτός από τις παραπάνω αναφερόμενες κοινοτικές πρωτοβουλίες, η κανονιστική ρύθμιση στον οπτικοακουστικό τομέα έχει κυρίως εθνικής κλίμακας πεδίο εφαρμογής. Η τυπολογία της ρύθμισης στις οπτικοακουστικές υπηρεσίες είναι εν γένει είτε θετική (εκπλήρωση υποχρέωσης, δηλ. παροχή ισορροπημένου προγραμματισμού) ή αρνητική (ρύθμιση για τον περιορισμό ορισμένων τύπων υλικού, δηλ. πρόκληση φυλετικού μίσους). Στην πράξη, οι θετικές υποχρεώσεις καλύπτονται συνήθως από τηλεοπτικούς φορείς επιφορτισμένους με καθήκοντα παροχής δημόσιας υπηρεσίας, σε διαφορετικό βαθμό μεταξύ των κρατών μελών. Η υφιστάμενη ρύθμιση βασίζεται εν μέρει στην ευρεία διάδοση της τηλεόρασης (την "διδυμότητα" της). Είναι σαφές ότι η κανονιστική ρύθμιση θα πρέπει να ανταποκρίνεται σε μια δοκιμή αναλογικότητας, ενώ στην ψηφιακή εποχή θα πρέπει - και τούτο πραγματοποιείται ήδη - να εξελίσσεται. Αυτό σημαίνει ότι ενδεικνύεται ελαφρύτερη κανονιστική προσέγγιση συναρτήσει του χαρακτήρα της υπηρεσίας (π.χ. η δορυφορική ή η καλωδιακή χρέωση ανά θέαμα υφίσταται εν γένει λιγότερη ρύθμιση από ό,τι η επίγεια τηλεόραση άμεσης μετάδοσης, ομολογουμένως το διεισδυτικότερο από όλα τα μέσα).

Εκδόσεις και ΤΠ

Ο κλάδος των εκδόσεων λειτουργεί στο πλαίσιο πλέον περιορισμένης, κλαδικής κανονιστικής ρύθμισης - σε σύγκριση με τους τομείς των τηλεπικοινωνιών και τον οπτικοακουστικό/τηλεοπτικό - με λίγους κανονιστικούς φραγμούς για την είσοδο (υπό την έννοια των επίσημων απαιτήσεων αδειοδότησης), μολονότι ισχύουν αυστηροί κανόνες στον κλάδο αυτό.

Ταυτόχρονα, ορισμένοι έλεγχοι που ισχύουν για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα (π.χ., οι αναφερόμενοι στην πολυφωνία, την ξένη ιδιοκτησία και το δικαίωμα απάντησης) ισχύουν επίσης κατά κάποιον τρόπο και στον κλάδο των εκδόσεων (και ιδίως στον τύπο)· οι έλεγχοι αυτοί αντανakλούν στόχους δημοσίου συμφέροντος που είναι κοινά και στους δύο κλάδους. Η υλοποίηση ορισμένων από τις αρχές αυτές πραγματοποιείται μέσω αυτορρυθμιζόμενων φορέων, όπως τα συμβούλια τύπου ή βιομηχανίας ή οι κώδικες δεοντολογίας, σε αντίθεση με τις ισχυρότερες εξουσίες παρέμβασης κανονιστικών φορέων σε ορισμένα κράτη μέλη. Επιπλέον, πολλοί από τους γενικούς κανόνες που αναφέρονται στα δημόσια ήθη, τη διαφήμιση, τη δυσφήμιση, την προστασία της ιδιωτικής ζωής, την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, την πρόσβαση στα

⁶⁸ Υπόθεση αριθ. C52/79 της 18/3/80 Εισαγγελέας (Procureur du Roi) κατά Marc J.V.C. Debaune.

⁶⁹ Βλέπε "Δεύτερη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ", COM(97)523 τελικό της 24/10/1997.

⁷⁰ Οδηγία 97/36/ΕΚ με την οποία τροποποιείται η οδηγία 89/552/ΕΟΚ, η οδηγία "Τηλεόραση χωρίς σύνορα".

⁷¹ Οδηγία 93/83/ΕΚ, ΕΕ αριθ. L 248, 6.10.1993.

⁷² COM(97)356 τελικό της 9.7.1997.

δημόσια έγγραφα, ισχύουν και για τον τομέα των εκδόσεων.

Οι βιομηχανίες τεχνολογιών των πληροφοριών και λογισμικού έχουν γνωρίσει ακόμα λιγότερη ρύθμιση που αναφέρεται στον τομέα τους, μολονότι και πάλι υφίστανται οριζόντιοι κανόνες που αναφέρονται σε θέματα όπως οι έλεγχοι εξαγωγών, οι ηλεκτρομαγνητικές παρεμβολές ή η προστασία των καταναλωτών, όπως και η γενική νομοθεσία περί ανταγωνισμού.

Το Internet συνδέεται στενότερα με τις βιομηχανίες ΤΠ και λογισμικού από ό,τι με τις τηλεπικοινωνίες, των οποίων χρησιμοποιεί την υποδομή. Ενώ το δίκτυο το οποίο φέρει το μεγαλύτερο μέρος της κίνησης του Internet υπάγεται σε λεπτομερή κανονιστική ρύθμιση, η οργάνωση, η διαχείριση και η κατανομή των πόρων στο Internet εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βιομηχανία και τους καταναλωτές. Η Κοινότητα έχει υποστηρίξει ενεργά, στις εργασίες της σχετικά με το επιβλαβές και παράνομο περιεχόμενο στο Internet, την προσέγγιση που βασίζεται στη βιομηχανία, και γενικότερα στα μέσα επικοινωνίας.⁷³

Μολονότι ενδέχεται να μεταβάλλονται οι τρόποι προσέγγισης, ιδίως σε κεντρικής σημασίας πεδία όπως η ονοματοδοσία και η διευθυνσιοδότηση, στην Ευρώπη υπάρχει περιορισμένη κλαδική ρύθμιση στο Internet.⁷⁴

⁷³ Ο.π. παρ. σημ. 28, βλέπε *Πράσινη Βίβλος για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον οπτικοακουστικό τομέα και στις υπηρεσίες πληροφόρησης*, COM(96) 483, 16.10.97 και *Ανακοίνωση σχετικά με το παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο στο Internet*, COM(96) 487, 16.10.97.

⁷⁴ Αντίθετα, στη Σιγκαπούρη, το Βιετνάμ ή την Κίνα ισχύουν περιορισμοί με τους οποίους επιχειρείται ο περιορισμός της πρόσβασης σε εθνικούς πελάτες εκ μέρους παρόχων υπηρεσιών του Internet που είναι εγκατεστημένοι εκτός χώρας.

ISSN 0254-1483

COM(97) 623 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

04 05 15 16

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-97-701-GR-C

ISBN 92-78-28994-9

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο